

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA POLANICA-ZDRÓJ NA LATA 2023-2032

OPRACOWANIE:

Urząd Miejski w Polanicy-Zdroju

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki
i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Autorzy opracowania:

mgr Irma Kuznetsova
mgr inż. Karol Mieczkin
mgr inż. Iwona Nowacka
mgr inż. Karol Pacholak

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój
na lata 2023-2032 zawiera dane według stanu na 31
grudnia 2022 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	5
2. DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI	7
3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	11
3.1. Wprowadzenie.....	11
3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna.....	11
3.3. Przyczyny degradacji obszaru	20
3.3.1. Sfera społeczna.....	20
3.3.2. Sfera gospodarcza.....	27
3.3.3. Sfera środowiskowa	31
3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	35
3.3.5. Sfera techniczna	39
3.4. Lokalne potencjały obszaru.....	46
3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	52
4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	54
5. CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	56
6. OPIS POWIĄZAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM, REGIONALNYM I LOKALNYM.....	58
7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	65
7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	66
7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	84
8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	87
8.1. Kompleksowość programu.....	87
8.2. Koncentracja programu	87
8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	88
8.3.1. Komplementarność przestrzenna.....	89
8.3.2. Komplementarność problemowa.....	89
8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	91
8.3.4. Komplementarność międzyokresowa	92
8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania.....	94

9. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	95
10. WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	97
10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.....	97
10.2. Koszty zarządzania	98
10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu	99
11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI.....	100
12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	102
12.1. Monitoring programu	102
12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych	103
12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu	104
13. OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1	
USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW,	
MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO	105
14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU	
REWITALIZACJI	105
15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	106
16. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE	
PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	106
16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	
przestrzennego gminy	106
16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do	
uchwalenia albo zmiany	107
17. ZAŁĄCZNIKI	108
Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru	
rewitalizacji.....	108
Załącznik nr 2: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	117
Spis tabel.....	118
Spis rysunków	119

1. Wprowadzenie

Miasto powinno umożliwiać nam budowanie i umacnianie nadających życiu sens i znaczenie więzi między przyjaciółmi, rodzinami i osobami nieznanymi. Tego rodzaju więzi stanowią najwspanialsze osiągnięcie i zarazem największy kapitał każdego miasta.

Charles Montgomery, Miasto szczęśliwe, s. 63

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta odwołuje się do najważniejszych zasad skutecznej rewitalizacji. Przede wszystkim jest to proces wieloletni, kompleksowy, zakładający włączenie społeczne, partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie oraz adresowany jest tylko do obszarów znajdujących się w głębokim kryzysie. Kluczową płaszczyzną wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji działań w tym, i w innych obszarach: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Jak wskazuje Krajowa Polityka Miejska 2023, ze względu na to, że celem rewitalizacji jest równoczesna odnowa społeczna, gospodarcza, kulturowa, przestrzenna (w tym także techniczna) oraz środowiskowa, nadanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą być środkiem, a nie celem rewitalizacji. Osią działań rewitalizacyjnych jest społeczność lokalna i jej potrzeby. Należy zapewnić włączenie wszystkich zainteresowanych (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne) na każdym etapie programowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ to ich ostatecznie będą dotyczyły rezultaty rewitalizacji. Dlatego też bez ich udziału nie uda się zapewnić trwałej poprawy obszaru. Podobnie konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w mieście nie były działaniami punktowymi, ale by ujęte były w ramy kompleksowego i zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 roku został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą Nr XII/124/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Dotychczasowe działania rewitalizacyjne w Mieście Polanica-Zdrój były oparte o Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Polanica-Zdrój na lata 2017-2023, przyjęty uchwałą Nr III/23/2017 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 29 marca 2017 r. Lokalne Programy Rewitalizacji były uchwalane na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym i zgodnie z ustawą o rewitalizacji mogą stanowić podstawę do realizacji przedsięwzięć służących wyprowadzaniu

obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego do dnia 31 grudnia 2023 roku. Po tym czasie działania rewitalizacyjne mogą opierać się wyłącznie o Gminne Programy Rewitalizacji, których zakres i tryb opracowania są w większym stopniu regulowane ww. ustawą.

Dostrzegając potrzebę kontynuowania wcześniej podjętych działań, w 2022 roku zdecydowano się na opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach procedury formalnej przeprowadzono diagnozę, na podstawie której zidentyfikowano obszar charakteryzujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, a z uwagi na jego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, podjęto się przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych.

By móc niniejszy Program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się w poszczególnych częściach dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, stowarzyszenia budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28); pozostali mieszkańcy gminy; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej oraz podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Miasto Polanica-Zdrój położone jest w południowej części województwa dolnośląskiego, w powiecie kłodzkim, u podnóża Gór Stołowych i Bystrzyckich. Oddalone jest o około 10 km od granicy z Republiką Czeską oraz Kłodzka, stanowiącego ośrodek powiatowy, natomiast odległość od ośrodka regionalnego we Wrocławiu wynosi około 85 km. Połączenie z krajową siecią transportową zapewnia przebiegająca północną granicą Miasta droga krajowa nr 8, a także przechodząca przez centrum linia kolejowa 309 Kłodzko Nowe – Kudowa-Zdrój. Powierzchnia Miasta wynosi 17,22 km², z czego 51% stanowią lasy, 28,8% użytki rolne i 20% tereny zabudowane. W 2021 roku Polanicę-Zdrój zamieszkiwało je 6 110 osób, co przełożyło się na gęstość zaludnienia na poziomie 355 osób/km². Zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju Nr XXIX/181/09 z dnia 31 marca 2009 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Polanica-Zdrój, cały obszar miasta objęty jest strefami ochronnymi: strefą A – obejmującą istniejące uzdrowisko i projektowane tereny lecznictwa uzdrowiskowego, strefą B – obejmującą dodatkowo obszary zabudowane centrum Miasta, jak i tereny leśne przylegające do strefy A, oraz strefą C – obejmującą teren całego Miasta. W granicach administracyjnych Polanicy Zdroju znajdują się także obszary ochrony przyrody: otulina Parku Narodowego Gór Stołowych, Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie, Specjalny Obszar Ochrony Natura 200 „Piekielna Dolina koło Polanicy” oraz 33 pomniki przyrody. Łącznie formami ochrony przyrody objęte jest 61,7% powierzchni Miasta.

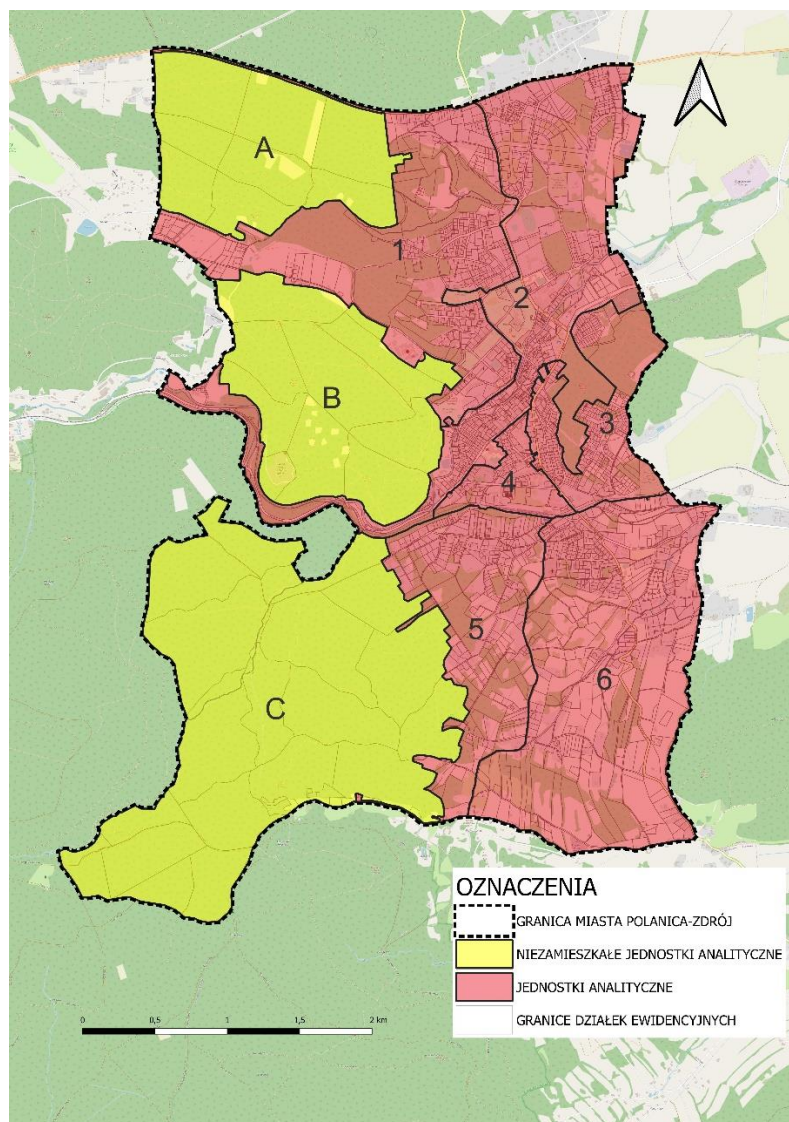
Podstawę prawną dla wyznaczonego w Mieście Polanica-Zdrój obszaru rewitalizacji stanowi uchwała Nr XII/124/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój.

Zgodnie z metodyką prac przyjętą na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego, w pierwszej kolejności dokonano podziału Miasta Polanica-Zdrój na niepodzielne jednostki analityczne, jednolite pod względem przestrzenno-funkcyjnym, których granice wyznaczono na podstawie granic administracyjnych, granic obrębów ewidencyjnych oraz działek ewidencyjnych, struktury użytkowania gruntów i funkcji terenu oraz spójności obszarów zabudowy i użytków gruntowych. W wyniku powyższych działań wyznaczono 9 jednostek analitycznych, z czego 6 obejmujących obszary zabudowane i 3 obejmujące zwarte, niezamieszkałe kompleksy leśne.

Podział ten podyktowany został również spełnieniem art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, iż obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

W kolejnym kroku zebrano i obliczono dla tych jednostek wskaźniki opisujące sferę: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcyjną oraz techniczną. Na ich podstawie wyznaczono wskaźniki syntetyczne, które posłużyły do określenia natężenia zjawisk kryzysowych dla każdej ze sfer. Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogły zostać jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej był niższy niż 0 oraz, dla których zidentyfikowano nagromadzenie negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej z pozostałych sfer. Poniższa tabela przedstawia jednostki analityczne, które spełniały powyższe kryteria wraz z wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej oraz oznaczeniem występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcyjnej oraz technicznej (gdzie „-” oznacza występowanie negatywnych zjawisk, a „+” ich brak). Były to jednostki nr: **1 i 2**.

Rysunek 1. Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Miasta Polanica-Zdrój.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój.

Tabela 1. Obszary zdegradowane na terenie Miasta Polanica-Zdrój, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

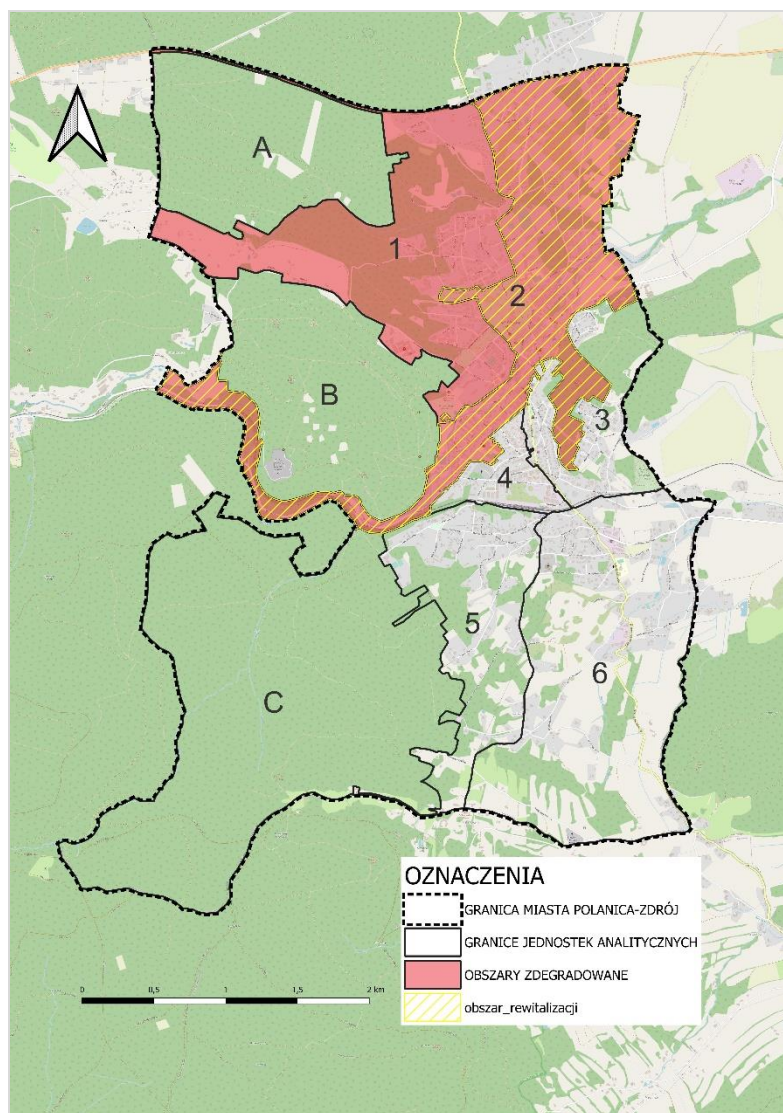
Jednostka analityczna	wskaźnik syntetyczny zjawisk w sferze społecznej	zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej	zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej	zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	zjawiska kryzysowe w sferze technicznej
2	-0,816	-	+	+	-
1	-0,222	-	+	+	-

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój.

W konsekwencji dało to podstawę do zakwalifikowania ich do obszaru zdegradowanego o powierzchni 26,2% oraz 43,2% ludności całego Miasta. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. W związku z przekroczeniem dopuszczalnej liczby ludności i powierzchni obszaru niemożliwe było objęcie procesem rewitalizacji całego obszaru zdegradowanego. Dlatego należało podjąć działania na rzecz wyznaczenia obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zmagającego się z problemami w pozostałych sferach oraz będącego kluczowym dla rozwoju lokalnego.

Z tego względu, jako obszar rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój wyznaczono jednostkę analityczną **nr 2**, obejmującą ulice: Adama Mickiewicza, Bystrzycka, gen. Władysława Sikorskiego (część), Hutnicza, Jacka Kaczmarskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Juliusza Słowackiego, Lipowa, Marii Konopnickiej (część), Nadrzeczna, Ogrodowa (część), Polna, Rybna, Słoneczna, Spacerowa, Sportowa (część), Tranzytowa, Widok, Wisławy Szymborskiej, Wojska Polskiego (część), Zakopiańska, Zdrojowa (część), Zdrojowy park, Zygmunta Krasińskiego.

Rysunek 2. Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój.

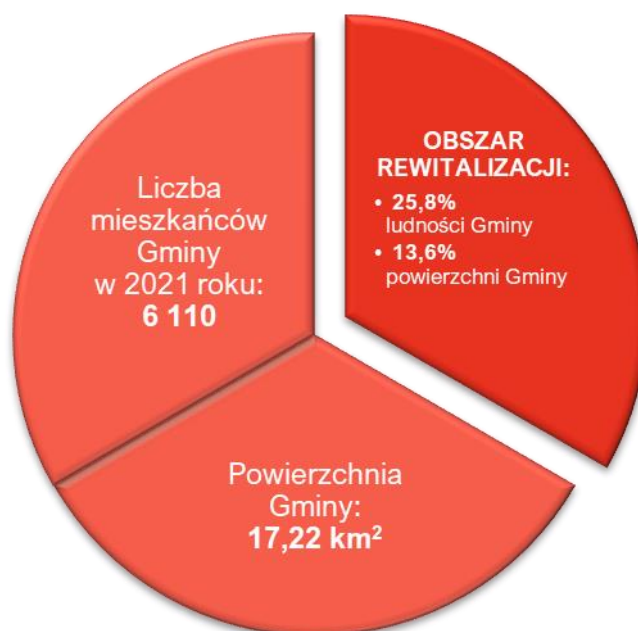

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój.

Jednostka nr 2 charakteryzowała się największym natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, a także występowaniem zjawisk kryzysowych w 2 innych sferach: gospodarczej i technicznej.

Położenie obszaru rewitalizacji, obejmującego centrum Miasta, powiązane osiami komunikacyjnymi z jego pozostałymi częściami i w którym występuje nagromadzenie usług świadczonych na potrzeby pozostałych terenów, odgrywa kluczową rolę z punktu widzenia rozwoju lokalnego. Jako główne funkcje wyznaczające tendencje rozwojowe obszaru rewitalizacji, zidentyfikowano funkcje: mieszkaniową, usługowo-handlową, kulturową oraz sportowo-rekreacyjną. Stanowi on także centrum komunikacyjne i administracyjne, działające na rzecz lokalnej społeczności.

Spełnia on również wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji: jego powierzchnia stanowi 13,6% (2,35 km²) powierzchni całego Miasta i jest zamieszkiwany przez 25,8% (1 551

osób) mieszkańców całego Miasta.

Jako że obszar rewitalizacji sąsiaduje bezpośrednio z pozostałą jednostką analityczną, zaliczoną do obszaru zdegradowanego, realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych na jego terenie znacząco wpłynie na naturalne i szybkie, w ujęciu przestrzenno-społecznym, wyjście ze stanu kryzysowego całego obszaru zdegradowanego.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy **obszaru rewitalizacji** przyjętego w uchwale Nr XII/124/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój i wyznaczonego na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój.

Celem diagnozy szczegółowej **jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano różnorodne metody diagnostyczne (w tym ankiety, wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie Miasta Polanica-Zdrój posiada charakter wielofunkcyjny, koncentrujący usługi dla mieszkańców zarówno przedmiotowego terenu, całego Miasta, jak i ponadlokalne. Zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Polanica-Zdrój przyjętego Uchwałą Nr XLVIII/337/2006 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 24 października 2006 r. i zaktualizowanego Uchwałą Nr V/34/2019 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 16 maja 2019 r. na terenie objętym rewitalizacją wyznacza się następujące kierunki zagospodarowania:

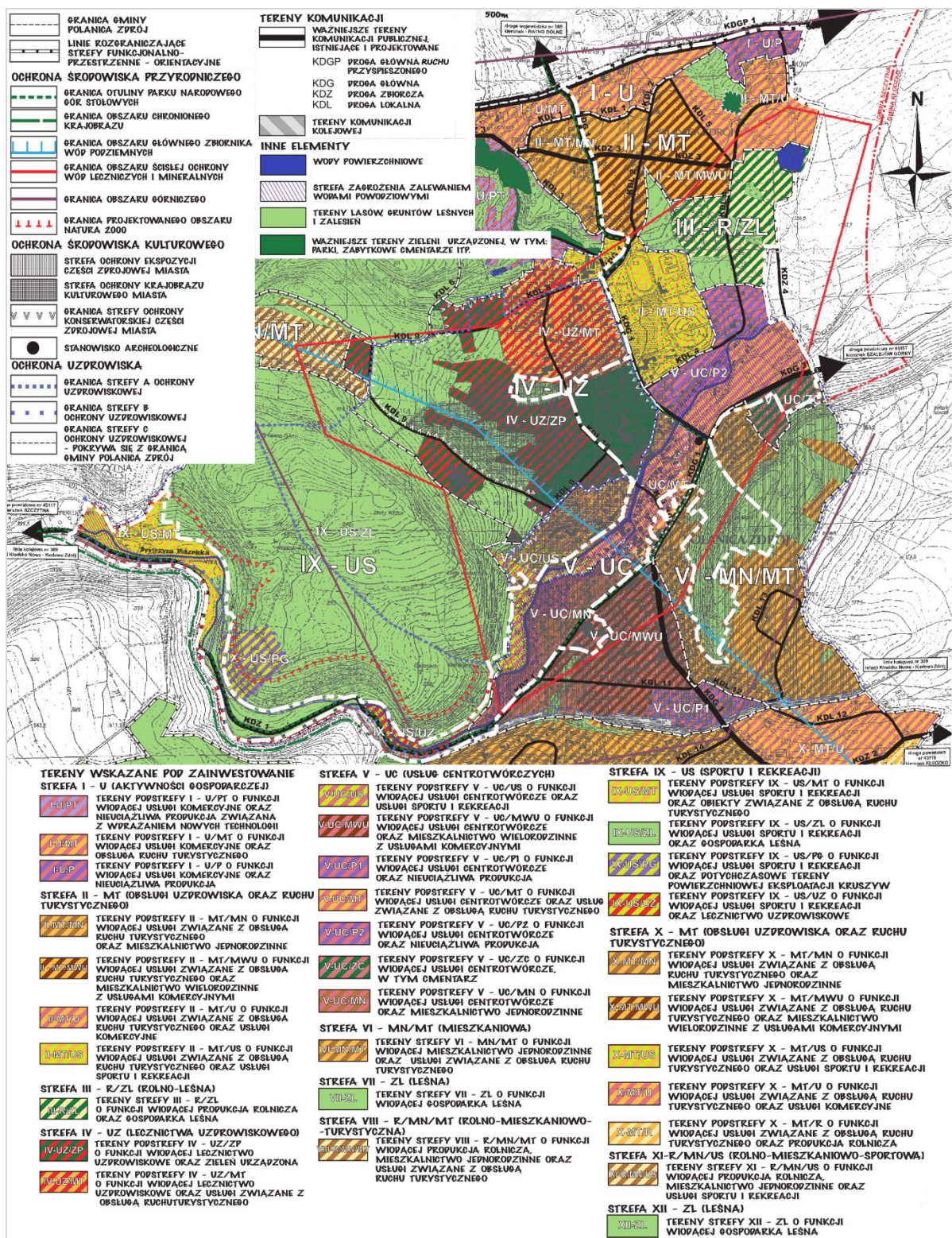
- Strefa I – U (aktywności gospodarczej):
 - tereny podstrefy I-U/MT o funkcji wiodącej usług komercyjnych oraz obsługi ruchu turystycznego,
 - tereny podstrefy I-U/P o funkcji wiodącej usług komercyjnych oraz nieuciążliwej produkcji,
- Strefa II – MT (obsługi uzdrowiska oraz ruchu turystycznego):
 - tereny podstrefy II-MT/MN o funkcji wiodącej usług związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz mieszkalnictwa jednorodzinnego,
 - tereny podstrefy II-MT/MWU o funkcji wiodącej usług związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz mieszkalnictwa wielorodzinnego z usługami komercyjnymi,
 - tereny podstrefy II-MT/U o funkcji wiodącej usług związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz usług komercyjnych,
 - tereny podstrefy II-MT/US o funkcji wiodącej usług związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz usług sportu i rekreacji,
- Strefa III – R/ZL (rolno-leśna) o funkcji wiodącej produkcji rolniczej oraz gospodarki leśnej,

- Strefa IV – UZ (lecznictwa uzdrowiskowego):
 - tereny podstrefy IV-UZ/ZP o funkcji wiodącej lecznictwa uzdrowiskowego oraz zieleni urządzonej,
- Strefa V – UC (usług centrotwórczych):
 - tereny podstrefy V-UC/US o funkcji wiodącej usług centrotwórczych oraz usług sportu i rekreacji,
 - tereny podstrefy V-UC/MWU o funkcji wiodącej usług centrotwórczych oraz mieszkalnictwa wielorodzinnego z usługami komercyjnymi,
 - tereny podstrefy V-UC/MT o funkcji wiodącej usług centrotwórczych oraz usług związanych z obsługą ruchu turystycznego,
 - tereny podstrefy V-UC/P2 o funkcji wiodącej usług centrotwórczych oraz nieuciążliwej produkcji,
 - tereny podstrefy V-UC/ZC o funkcji wiodącej usług centrotwórczych, w tym cmentarza,
 - tereny podstrefy V-UC/MN o funkcji wiodącej usług centrotwórczych oraz mieszkalnictwa jednorodzinnego,
- Strefa VI – MN/MT (mieszkaniowa):
 - tereny lasów, gruntów leśnych i zalesień w ramach tej strefy,
- Strefa IX – US (sportu i rekreacji):
 - tereny podstrefy IX-US/MT o funkcji wiodącej usług sportu i rekreacji oraz obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego,
 - tereny podstrefy IX-US/ZL o funkcji wiodącej usług sportu i rekreacji oraz gospodarki leśnej,
 - tereny podstrefy IX-US/UZ o funkcji wiodącej usług sportu i rekreacji oraz lecznictwa uzdrowiskowego.

Na kształtowanie rozwoju obszaru wpływają wyznaczone strefy ochrony uzdrowiskowej, nakładające istotne ograniczenia w zakresie m.in.:

- Strefa C:
 - wydawania decyzji w sprawie zmian sposobu użytkowania i zmian profilu produkcji w istniejących zakładach produkcyjnych,
 - prowadzenia działań powodujących istotną zmianę stosunków wodnych, z wyjątkiem prac mających na celu ochronę terenów zabudowanych przed powodzią,
 - prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska, jego założenie przestrzenne, lub właściwości klimatu,
 - lokalizowania składowisk odpadów,
- Strefa B – zastrzeżenia przyjęte dla strefy C, a ponadto:
 - lokalizowania nowych oraz rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych,
 - lokalizowania obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m²,
 - lokalizacji stacji paliw w bezpośrednim sąsiedztwie strefy A, oraz stacji bazowych GSM nie bliżej niż 500 m od granicy strefy A,
 - dokonywania wyrębu drzew leśnych i parkowych z wyjątkiem cięć sanitarnych,
 - pozyskiwania surowców mineralnych,
 - prowadzenia robót melioracyjnych, mających na celu istotną zmianę stosunków wodnych, z wyjątkiem ochrony terenów zabudowanych przed powodzią,
 - lokalizowania parkingów o wielkości powyżej 50 miejsc postojowych,

Rysunek 3. Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Polanica-Zdrój.

- Strefa A – zastrzeżenia przyjęte dla stref B i C, a ponadto:
 - lokalizowania trwałych i tymczasowych obiektów i urządzeń mogących zakłócać przebywanie kuracjuszy w strefie,
 - lokalizowania stacji nadawczych telefonii komórkowej, radiowych i innych emitujących fale elektromagnetyczne,

- organizowania imprez masowych zakłócających proces leczenia uzdrowiskowego oraz prowadzenia działalności zakłócającej ciszę nocną,
- wprowadzania zmian w zagospodarowaniu terenu, powodujących zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnych,
- lokalizowania nowych obiektów budowlanych niezwiązanych z lecznictwem uzdrowiskowym,
- lokalizowania miejsc postojowych i parkingów w liczbie większej niż 10% miejsc sanatoryjnych w obiekcie,
- organizowania kolonii, pól biwakowych, domków turystycznych i campingowych,
- lokalizowania stacji paliw, składowisk odpadów, handlu obnośnego i artykułów powodujących uciążliwe warunki dla otoczenia,
- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

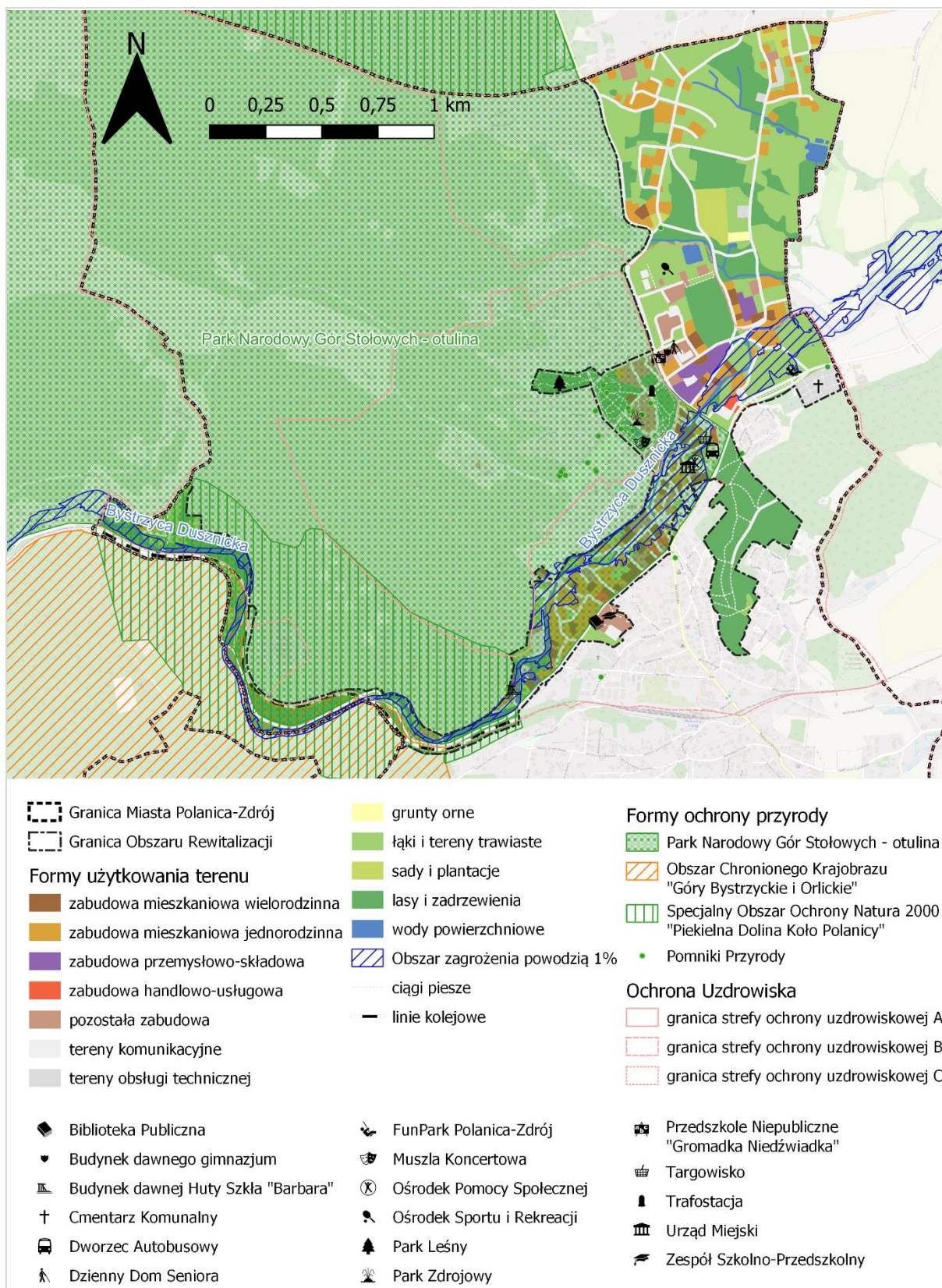
Ponadto dla poszczególnych stref przyjęto wskaźniki udziału powierzchni biologicznie czynnych. Dla strefy A, jest to nie mniej niż 75%, dla strefy B, nie mniej niż 50%, a dla strefy C, nie mniej niż 45%.

Układ osadniczy obszaru rewitalizacji posiada cechy charakterystyczne dla osadnictwa w rejonach górskich, gdzie ukształtowanie terenu determinowało historyczny rozwój zabudowy, która koncentrowała się w dolinach rzecznych, oferujących zarówno płaski teren pod zabudowę, jak i tereny uprawne. Obszar rewitalizacji Polanicy-Zdroju związany jest w znacznej mierze z doliną Bystrzycy Dusznickiej i wraz z nią rozciąga się od zachodniej granicy Miasta do jego centrum, a następnie w kierunku północno-wschodnim do granic administracyjnych, opartych m.in. o drogę krajową nr 8. Pod względem funkcjonalnym, zachodnia część obszaru obejmuje wąską dolinę rzeczną, z dominującymi terenami naturalnymi i elementami infrastruktury transportowej, takimi jak droga i linia kolejowa oraz nieliczną zabudowę. Centrum Miasta stanowi obszar wielofunkcyjny, w którym koncentrują się usługi o charakterze ogólnomiejskim i uzdrowiskowym, obejmując główny obszar usługowy i mieszkaniowy Miasta. Część północno-wschodnia cechuje się mniejszą intensywnością zabudowy, głównie o charakterze mieszkaniowym, i terenami otwartymi. Główne osie komunikacyjne obszaru rewitalizacji stanowią ulice: Wojska Polskiego i Kłodzka, przebiegające równolegle do Bystrzycy Dusznickiej, oraz ul. Zdrojowa, łącząca centrum Miasta z drogą krajową nr 8 na jego północnej granicy. Kierując się na południe, poza obszarem rewitalizacji, poprzez ul. Warszawską można dotrzeć do dworca kolejowego.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowana jest znaczna część **instytucji publicznych** obsługujących mieszkańców Miasta, tj.

- Urząd Miejski,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Przedszkole Niepubliczne „Gromadka Niedźwiadka”,
- Dzienny Dom Senior+,
- Polanickie Usługi Miejskie,
- Targowisko,
- dawny Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Cmentarz Komunalny,
- Dworzec Autobusowy.

Rysunek 4. Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK, PGW Wody Polskie oraz GDOŚ.

Tereny zielone na przedmiotowym terenie mają charakter ogólnodostępny. Należą do nich Park Zdrojowy, Park Leśny, tereny wzdłuż Bystrzycy Dusznickiej, a także tereny leśne na Wzgórzu Marii, położone za wschód od centrum miasta. Na Wzgórzu Marii mieszkańcom udostępniono do użytku wieżę ornitologiczno-obszerną ze ścieżką pieszo-rowerową i strefą do ćwiczeń.

Znaczna część obszaru rewitalizacji znajduje się na terenach objętych ochroną przyrody, w tym otuliny Parku Narodowego Gór Stołowych – w części centralnej i zachodniej obszaru, a także Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bystrzyckie i Stołowe” oraz Specjalnego Obszaru Ochrony natura 2000 „Piekielna Dolina Koło Polanicy” na zachodzie. Na obszarze występują także liczne pomniki przyrody, skoncentrowane głównie w Parku Zdrojowym.

Ważna oś przyrodniczą obszaru rewitalizacji jest Bystrzyca Dusznicka, jednak wiąże się z nią zagrożenie powodziowe, które swym zasięgiem obejmuje część intensywnie zabudowanego centrum Miasta.

Na obszarze rewitalizacji koncentruje się także znaczna część dziedzictwa historycznego Polanicy-Zdroju. Spośród 303 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, aż 93 znajdują się w jego granicach, z czego 5 wpisanych zostało do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego: historyczny układ urbanistyczny Miasta, Teatr Zdrojowy im. M. Ćwiklińskiej, Dom Zdrojowy wraz z Pijalnią Wód Mineralnych, a także Park Zdrojowy. Pozostałe obiekty zabytkowe chronione są na poziomie planów zagospodarowania przestrzennego, którymi objęte jest całe Miasto.

Tabela 2. Lista obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji.

Zabytek	Czas powstania	Lokalizacja	Forma ochrony	Nr wpisu
Historyczny układ urbanistyczny	XIV-XX w.	centrum miasta	Rejestr zabytków	498/681/WŁ z dnia 8.12.1977
ul. Bystrzycka				
Dom	przed 1913 r.	ul. Bystrzycka 7	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom w zespole domu	ok. poł. XIX w.	ul. Bystrzycka 8	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Stodoła w zespole domu	pocz. XX w.	ul. Bystrzycka 8	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Kapliczka	pocz. XX w.	ul. Bystrzycka przy domu nr 8	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	lata 30. XX w.	ul. Bystrzycka 10	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Bystrzycka 11	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	przed 1907 r.	ul. Bystrzycka 13	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1910 r.	ul. Bystrzycka 19	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	lata 20. XX w.	ul. Bystrzycka 22	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	XIX/XX w.	ul. Bystrzycka 24	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	pocz. XX w.	ul. Bystrzycka 27	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1910 r.	ul. Bystrzycka 31	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	ok. 1905-1910 r.	ul. Bystrzycka 34	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	ok. 1905 r.	ul. Bystrzycka 35	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.

Dom	przed 1913 r.	ul. Bystrzycka 36	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	po 1913 r.	ul. Bystrzycka 43	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Bystrzycka 44	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	pocz. XX w.	ul. Bystrzycka 46	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1925 r.	ul. Bystrzycka 48	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
ul. Dąbrowskiego				
Most przez Bystrzycę Dusznicką	ok. 1920-1930 r.	ul. Dąbrowskiego	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	XIX/XX w.	ul. Dąbrowskiego 1a	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	po 1913 r. przed 1930 r.	ul. Dąbrowskiego 1b	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	po 1913 r.	ul. Dąbrowskiego 1f	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa, obecnie Urząd Miejski	przed 1923 r.	ul. Dąbrowskiego 3	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	ok. 1905-1910 r.	ul. Dąbrowskiego 4	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1910 r.	ul. Dąbrowskiego 5	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	ok. 1905 r.	ul. Dąbrowskiego 6	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	1908 r.	ul. Dąbrowskiego 7	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	przed 1913 r.	ul. Dąbrowskiego 9	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
ul. Kłodzka				
Cmentarz Komunalny	1920 r.	ul. Kłodzka	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
ul. Konopnickiej				
Szpital uzdrowiskowy	pocz. XX w.	ul. Konopnickiej 2	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
ul. Krasińskiego				
Dom	ok. 1910 r.	ul. Krasińskiego 2	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Willa	po 1930 r.	ul. Krasińskiego 4	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	ok. 1930 r.	ul. Krasińskiego 5	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	ok. 1920-1925 r.	ul. Krasińskiego 6	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
ul. Lipowa				
Dom	ok. 1905 r.	ul. Lipowa 1	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Lipowa 2	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1930 r.	ul. Lipowa 3	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1915 r.	ul. Lipowa 4	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	ok. 1910 r.	ul. Lipowa 5	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	lata 20. XX w.	ul. Lipowa 7	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.

ul. Matuszewskiego				
Dom	1889-1890 r.	ul. Matuszewskiego 1	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	ok. 1884 r.	ul. Matuszewskiego 2	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Trafostacja	ok. 1907 r.	ul. Matuszewskiego	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
ul. Mickiewicza				
Dom	ok. 1920 r.	ul. Mickiewicza 7	MPZP	Nr XVI/117/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	2 poł. XIX w.	ul. Mickiewicza 13	MPZP	Nr XVI/117/08 z dnia 31.03.2008 r.
ul. Parkowa				
Teatr im. M. Œwiklińskiej	1925 r.	ul. Parkowa 2	Rejestr zabytków	494/1412/WŁ z dnia 29.08.1994 r.
Dom Zdrojowy (hala spacerowa)	2 poł. XIX w., przebud. 1910-1911 r.	ul. Parkowa 4	Rejestr zabytków	492/1413/WŁ z dnia 29.08.1994 r.
Pijalnia Wód Mineralnych	2 poł. XIX w., przebud. 1910-1911 r.	ul. Parkowa 4	Rejestr zabytków	492/1413/WŁ z dnia 29.08.1994 r.
Sanatorium „Wielka Pieniawa”	1900-1906 r.	ul. Parkowa 4	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Kotłownia w zespole sanatorium „Wielka Pieniawa”	1900 r.	ul. Parkowa	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Park Zdrojowy	2 poł. XIX w.	ul. Parkowa	Rejestr zabytków	493/1344/WŁ z dnia 17.07.1991 r.
ul. Polna				
Cmentarz Ewangelicki	1924 r.	ul. Polna	MPZP	Nr XVI/117/08 z dnia 31.03.2008 r.
ul. Rybna				
Dom	ok. 1920 r.	ul. Rybna 5	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	pocz. XX w.	ul. Rybna 7	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
ul. Spacerowa				
Willa	ok. 1885 r., przebud. pocz. XX w.	ul. Spacerowa 1	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
ul. Wojska Polskiego				
Dom mieszkalno- usługowy	ok. 1911 r.	ul. Wojska Polskiego 2	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom, obecnie Pensjonat „Polonia”	po 1913 r.	ul. Wojska Polskiego 4	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Wojska Polskiego 6	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	XIX/XX w.	ul. Wojska Polskiego 8	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa	1906 r.	ul. Wojska Polskiego 10	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom, obecnie Pensjonat „Dworek Genny”	ok. 1915 r.	ul. Wojska Polskiego 12	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Wojska Polskiego 14	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1930 r.	ul. Wojska Polskiego 16	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	lata 20. XX w.	ul. Wojska Polskiego 18	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1925 r.	ul. Wojska Polskiego 20	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.

Dom	ok. 1900 r.	ul. Wojska Polskiego 26	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Willa „Diana”	1910 r.	ul. Wojska Polskiego 44	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Wojska Polskiego 46	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	między 1913 a 1930 r.	ul. Wojska Polskiego 48	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	lata 30. XX w.	ul. Wojska Polskiego 54	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1900 r.	ul. Wojska Polskiego 58	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Wiadukt	ok. 1890 r.	ul. Wojska Polskiego	MPZP	Nr XIV/91/08 z dnia 30.01.2008 r.
Wiadukt	ok. 1891 r.	ul. Wojska Polskiego	MPZP	Nr XIV/91/08 z dnia 30.01.2008 r.
ul. Zakopiańska				
Dom	ok. 1915 r.	ul. Zakopiańska 6	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Zakopiańska 8	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
ul. Zdrojowa				
Kapliczka p.w. NMP	1913-1930 r.	ul. Zdrojowa/ Tranzytowa	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	pocz. XX w.	ul. Zdrojowa 2	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	poł. XIX w.	ul. Zdrojowa 3	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Teatr, obecnie kino	1929 r.	ul. Zdrojowa 5	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	XIX/XX w.	ul. Zdrojowa 6	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1900 r.	ul. Zdrojowa 7	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1905 r.	ul. Zdrojowa 8	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	pocz. XX w.	ul. Zdrojowa 11	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom	ok. 1910 r.	ul. Zdrojowa 12	MPZP	Nr XXXI/193/09 z dnia 29.04.2009 r.
Dom Zdrojowy, obecnie mieszkalno- usługowy	ok. 1892 r.	ul. Zdrojowa 16	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Kasyno, obecnie restauracja „Colombina”	ok. 1928 r.	ul. Zdrojowa 18	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	XIX/XX w.	ul. Zdrojowa 20	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	ok. 1920 r.	ul. Zdrojowa 22	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	1921 r.	ul. Zdrojowa 24	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Szkoła	1875 r., przebud. pocz. XX w.	ul. Zdrojowa 34	MPZP	Nr XVI/119/08 z dnia 31.03.2008 r.
Dom	ok. 1888 r.	ul. Zdrojowa 37	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.
Dom	pocz. XX w.	ul. Zdrojowa 40	MPZP	Nr XXI/141/08 z dnia 28.08.2008 r.

Źródło: Opracowano na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Polanica-Zdrój.

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

Wyznaczony w Polanicy-Zdroju obszar rewitalizacji charakteryzuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Analiza wskaźnikowa wykonana na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała szczególnie problemy w zakresie starzenia się społeczeństwa, bezrobocia, ubóstwa, wysokiej liczby osób ze szczególnymi potrzebami, przestępczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie wskaźników dotyczących sfery społecznej pomiędzy obszarem rewitalizacji a średnią dla całego Miasta.

Tabela 3. Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji z obszarem całego Miasta.

Kategoria zjawiska	Wskaźnik	obszar rewitalizacji	średnia dla Miasta
Kapitał ludzki/ społeczny	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	12,5%	13,5%
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	30,1%	31,2%
	Udział dzieci w wieku 0-3 lat w ogólnej liczbie mieszkańców	1,4%	1,6%
	Udział dzieci w wieku 3-6 lat w ogólnej liczbie mieszkańców	1,8%	2,0%
	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2021/2015	88,7%	90,8%
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	0,6%	0,4%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	1,0%	0,7%
Ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	3,0%	2,1%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	0,2%	0,3%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	0,7%	0,3%
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	9 855,18	5 911,21
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	11,19	7,34
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	3,26	3,05
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	69,3%	68,9%
	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	26,7%	20,2%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	1,3%	0,7%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	43,5%	32,8%
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	25,99	20,33

	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	36,31	31,99
	Liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich (13-17 lat) w ogólnej liczbie stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi)	3,6%	2,1%
	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,16	0,23
Aktywność społeczna	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,12	0,15

Źródło: opracowanie własne.

Według stanu liczby ludności na 31 grudnia 2021 roku, obszar rewitalizacji zamieszkiwało 1 551 osób, co stanowiło 25,8% całej populacji Miasta. Biorąc pod uwagę powierzchnię obszaru wynoszącą jedynie 2,35 km², gęstość zaludnienia wyniosła 660 osób na km², co jest wynikiem znacznie wyższym od średniej dla całego Miasta (355 os./ km²). Większość populacji obszaru stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 889 mieszkańców (57,4%), następnie w wieku poprodukcyjnym – 466 mieszkańców (30,1%) oraz przedprodukcyjnym – 195 mieszkańców (12,6%). Jakkolwiek obecnie udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na obszarze rewitalizacji jest o 1,1 punktu procentowego niższy niż w całym Mieście, to również mniejszy o 1 punkt procentowy jest odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Także udział dzieci w przedziałach wiekowych 0-3 i 3-6 przedstawia się mniej korzystnie dla obszaru rewitalizacji (o 0,2 punktu procentowego mniej niż średnia dla Miasta), co wskazuje na słabszą zastępowalność pokoleń, a to z kolei może prowadzić do zwiększenia tempa starzenia się społeczeństwa w porównaniu do reszty Miasta. Obszar ten doświadcza również szybszego tempa odpływu mieszkańców, gdzie w porównaniu do roku 2015 dynamika liczby ludności wyniosła 88,7%, podczas gdy dla całego miasta było to 90,8%. W przypadku Polanicy-Zdroju, głównym czynnikiem odpowiedzialnym za ten spadek są coroczne znacznie ujemne wartości przyrostu naturalnego i nie jest on kompensowany saldem migracji, które tylko w nielicznych latach przyjmowało wartości dodatnie.

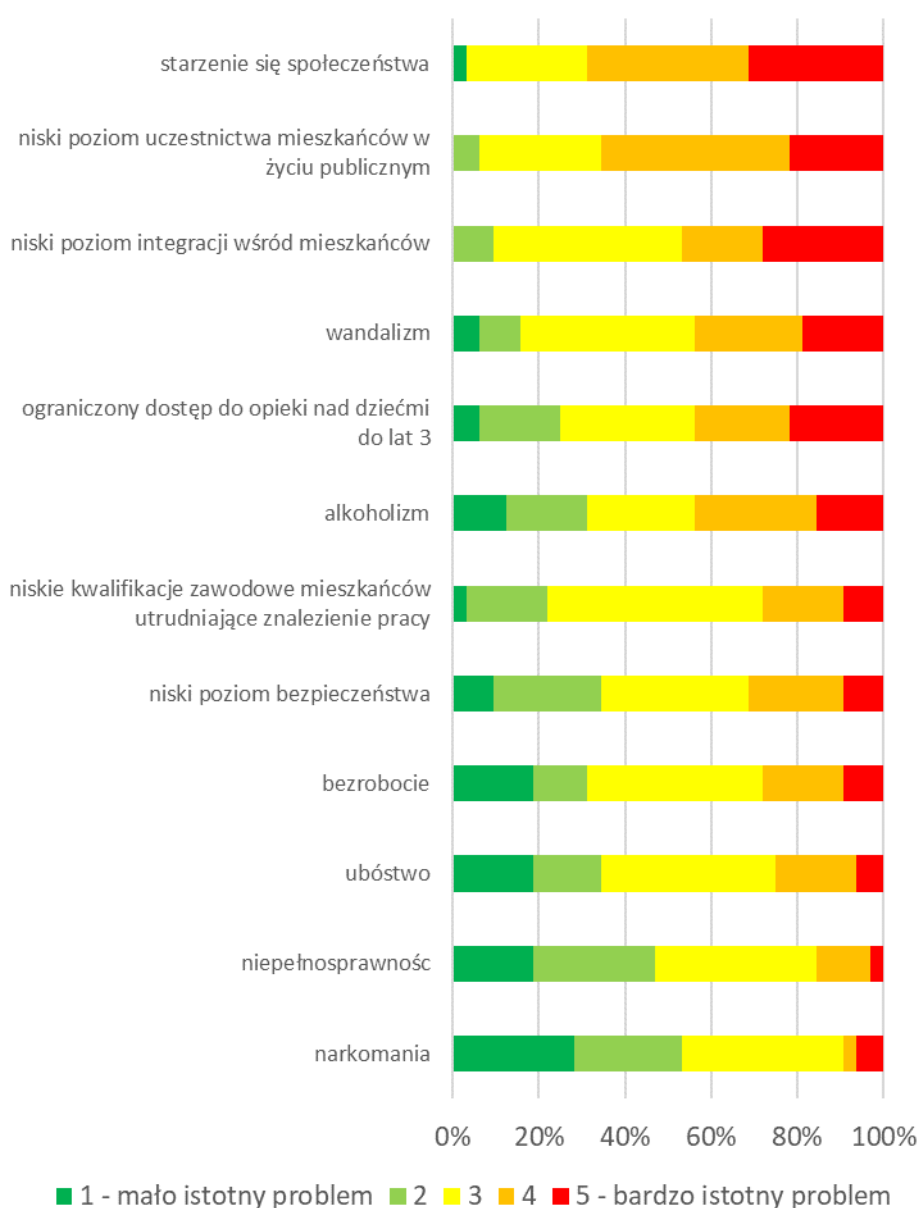
Rysunek 5. Struktura wieku ludności na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Starzenie się społeczeństwa na obszarze rewitalizacji zostało wskazane jako najistotniejszy problem społeczny w przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiecie, jak i podczas warsztatów z interesariuszami, którzy upatrują głównych przyczyn zjawiska w braku atrakcyjnych miejsc pracy dla młodych, co w połączeniu z wysokimi cenami mieszkań zachęca ich do poszukiwania możliwości rozwoju i życia poza granicami Polanicy-Zdroju. Z procesem starzenia się społeczeństwa wiąże się szereg konsekwencji, m.in. zmiana struktury zapotrzebowania na usługi społeczne. Osoby starsze są także bardziej podatne na wykluczenie, a także cechują się mniejszą mobilnością, co często prowadzi do pozostawania w miejscu zamieszkania. W sytuacji emigracji młodszego pokolenia do większych ośrodków miejskich, seniorzy pozbawiani są codziennych kontaktów z najbliższymi i pomocy w codziennych czynnościach, które wraz z wiekiem i pogarszającym się stanem zdrowia, sprawiają coraz większe trudności.

Rysunek 6. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

Do grupy mieszkańców szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne, należą osoby ze szczególnymi potrzebami, na których większą liczbę na obszarze rewitalizacji wskazują dane Ośrodka pomocy Społecznej, dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej, z tytułu niepełnosprawności, czy długotrwałej, lub ciężkiej choroby. W obu przypadkach, na obszarze rewitalizacji grupy te są większe odpowiednio o 50% i 43% w stosunku do średniej ogólnomiejskiej.

Równolegle do wsparcia dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, należy podejmować działania na rzecz osób młodych, aby przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym. Działania te w szerokim ujęciu powinny się skupić na tworzeniu atrakcyjnego miejsca do życia, zarówno poprzez rozwój bazy infrastrukturalnej, jak i oferty społecznej, umożliwiającej realizację potrzeb i rozwój osobisty mieszkańców we wszystkich sferach życia, w tym zawodowej, spędzania czasu wolnego, czy zapewnienia opieki nad dziećmi, szczególnie że ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 został wskazany jako jeden z istotnych problemów na obszarze rewitalizacji. W tej kwestii sytuacja wkrótce powinna ulec poprawie, w związku z trwającą budową przedszkola miejskiego z oddziałami żłobkowymi na 24 miejsca, w sąsiedztwie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Żołnierzy z Monte Cassino.

Jak pokazują dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu, uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2, znajdującej się na obszarze rewitalizacji, osiągają wysokie wyniki w egzaminach zewnętrznych. Jest to placówka zapewniająca najwyższe wyniki w Mieście, znacznie przewyższające średnie zarówno dla powiatu kłodzkiego, jak i województwa dolnośląskiego. W 2022 roku były to wyniki odpowiednio wyższe o 6 i 2 punkty z języka polskiego, 15 i 7 punktów z matematyki oraz 17 i 10 punktów z języka angielskiego. Tak wysokie wyniki pozwalają polanickim uczniom na wybór szkół średnich odpowiadających ich potrzebom i ambicjom, co często wiąże się z wyborem placówek w większych ośrodkach, w tym w Kłodzku, oferujących bardziej różnorodną ofertę nauczania na poziomie ponadpodstawowym. Uczęszczanie do szkół poza rodzinnym miastem może być jednym z czynników osłabiających poczucie lokalnej tożsamości i obniżających udział w lokalnym życiu społecznym, zachęcając do dalszej emigracji do większych ośrodków, oferujących także szersze możliwości zatrudnienia.

Tabela 4. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. w szkołach na obszarze rewitalizacji na tle miasta, powiatu i województwa.

	język polski	matematyka	język angielski
Szkoła Podstawowa nr 2	60%	62%	78%
Miasto Polanica-Zdrój	60%	57%	74%
powiat kłodzki	54%	47%	61%
województwo dolnośląskie	58%	55%	68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym oraz niski poziom integracji wśród mieszkańców, zostały wskazane jako kolejne z najistotniejszych problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji, zarówno w przeprowadzonych badaniach ankietowych, jak i podczas warsztatów z przedstawicielami grup interesariuszy. O szczególnym nasileniu tego problemu na obszarze rewitalizacji świadczy m.in. niższa liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, wynosząca 0,12, podczas gdy średnia dla całego Miasta wynosi 0,15. Za główne przyczyny niskiej integracji i uczestnictwa w życiu publicznym rozmówcy wskazywali mentalność ludzi, nastawionych na indywidualizm i izolację, zmęczenie szybkim tempem życia, a także znaczny udział w populacji tzw. mieszkańców weekendowych, czyli osób na co dzień

pracujących i realizujących potrzeby społeczne w innych miastach, w tym ośrodku regionalnym Wrocławia, a przyjeżdżających do Polanicy-Zdroju jedynie w czasie wolnym, aby się odprężyć. Na niską integrację wpływ mogą mieć także obserwowane nierówności społeczne, jako że wspomniane wcześniej wysokie ceny nieruchomości promują osiedlanie się zamożnych osób, które mają odmienne potrzeby i do których kierowany jest inny zakres usług. Podziały społeczne oparte o różnice ekonomiczne są szczególnie niebezpieczne, gdyż mogą wykształcić sprzężenie zwrotne, gdzie zamożni mieszkańcy oczekując dedykowanych usług wyższej jakości, a także dostosowanej do ich potrzeb przestrzeni, podnoszą ceny nieruchomości i ogólne koszty życia, marginalizując uboższą część społeczeństwa. Już teraz mieszkańcy podczas warsztatów zwrócili uwagę na postępującą w Mieście gettoizację, szczególnie dotyczącą kompleksu budynków socjalnych na ul. Słowackiego i ich najbliższego otoczenia.

Trudna sytuacja finansowa części mieszkańców znajduje wyraz w odsetku osób korzystających z pomocy społecznej, a także wielkości tej pomocy. Na obszarze rewitalizacji 3% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, co stanowi aż 36% wszystkich beneficjentów z całego Miasta. Również mniej korzystnie sytuacja przedstawia się w poszczególnych grupach, do których pomoc jest kierowana. Na obszarze rewitalizacji mieszka 57,5% osób korzystających z pomocy, dotkniętych problemem alkoholizmu, 47,6% otrzymujących pomoc z tytułu bezrobocia, 40% otrzymujących pomoc z tytułu niepełnosprawności i 35,7% osób otrzymujących pomoc z tytułu długotrwałej choroby, a także 45,2% uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Łącznie aż 43% ogólnej kwoty zasiłków wypłaconych zostało na obszarze rewitalizacji.

Na trudną sytuację materialną wpływają m.in. koszty utrzymania, które dla historycznych budynków zlokalizowanych w centrum Miasta są często wyższe, niż dla nowej zabudowy, szczególnie w obliczu konieczności wymiany przestarzałych źródeł ciepła, na którą wielu, w szczególności starszych mieszkańców, nie stać. Jednym z rozwiązań wysokich cen nieruchomości jest powiększanie zasobu mieszkań socjalnych i komunalnych, znajdujących się w zasobie Miasta. W przypadku Polanicy-Zdroju, wszystkie osoby obecnie oczekujące na tego typu lokale, znajdowały się na obszarze rewitalizacji. W przypadku mieszkań socjalnych, były to 4 osoby, a średni czas oczekiwania wynosił 6 miesięcy, a dla lokali komunalnych, było to odpowiednio 11 osób, ze średnim czasem oczekiwania 12 miesięcy.

Tabela 5. Średni czas oczekiwania i liczba osób oczekujących na lokale socjalne i komunalne na obszarze rewitalizacji i Miasta Polanica-Zdrój w 2021 roku.

Wskaźnik	Wartość (2021 rok)	
	Na obszarze rewitalizacji	Ogółem w Gminie
Średni czas oczekiwania na lokal socjalny (l. mies.)	6	6
Średni czas oczekiwania na lokal komunalny (l. mies.)	12	12
Liczba osób oczekująca na lokal socjalny (l. os.)	4	4
Liczba osób oczekująca na lokal komunalny (l. os.)	11	11

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju.

Jednym z kluczowych czynników kształtujących warunki życia jest możliwość podjęcia zatrudnienia, zapewniającego odpowiednie wynagrodzenie i możliwości rozwoju. Jakkolwiek w Polanicy-Zdroju stopa bezrobocia kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie około 3%, to na obszarze rewitalizacji jest ona wyższa o 0,21 punktu procentowego. Nieznacznie większy jest także odsetek osób długotrwale bezrobotnych (o 0,4 punktu procentowego). Jak wspomniano wcześniej niemal połowa osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia,

zamieszkuje właśnie obszar rewitalizacji. Podczas przeprowadzonych warsztatów z przedstawicielami interesariuszy, wskazano na problem wyuczonej bezradności, gdzie mieszkańcy długotrwale korzystający z pomocy społecznej, nie są w stanie, lub też nie mają chęci, aby podjąć zatrudnienie, które mogłoby ich tych świadczeń pozbawić. W wielu przypadkach to właśnie poziom wsparcia instytucjonalnego zniechęca do podjęcia zatrudnienia, gdyż przekroczenie progu dochodowego, uprawniającego do pomocy, mogłoby wręcz pogorszyć jakość życia danej osoby. Osoby długotrwale bezrobotne są mniej atrakcyjne na rynku pracy dla pracodawców, a wspomniana wyuczona bezradność niesie za sobą ryzyko przekazania takich samych wartości kolejnemu pokoleniu, które również będzie upatrywać głównych źródeł utrzymania w pomocy społecznej.

Podczas spotkania podkreślano, że problemem jest brak miejsc pracy atrakcyjnych dla młodych osób, a także specjalistów. Analiza ogłoszeń na popularnych portalach z ofertami pracy¹ wykazała, że bezpośrednio na obszarze Polanicy-Zdroju na dzień wyszukiwania aktywne były jedynie 4 oferty: specjalista obsługi klienta w agencji HR, elektryk/mechanik, mechanik/elektrotechnik oraz kierowca ciężarówki do obsługi budowy. Pewną alternatywę dla mieszkańców może stanowić podjęcie pracy zdalnej, szczególnie popularnej w sektorze technologii informacyjnych (IT).

Zjawisko bezrobocia i ubóstwa często prowadzi do powstania bądź pogłębienia już istniejących problemów alkoholizmu. Jak wskazuje Światowa Organizacja Zdrowia, sprzyja temu również wysoka dostępność alkoholu, związana z liczbą punktów sprzedaży, wydłużaniem godzin ich otwarcia, czy wprowadzanie samoobsługi, które zwiększają sprzedaż, a co za tym idzie spożycie, co z kolei wpływa na rozpowszechnianie problemów. Analogicznie ograniczenie dostępności wpływa na obniżenie konsumpcji². Problem alkoholizmu został wskazany w ankiecie jako jeden z istotniejszych na obszarze rewitalizacji. Obecność osób spożywających alkohol, które mogą zachowywać się agresywnie, obniża poczucie bezpieczeństwa, zwiększając ryzyko zaśmiecania i dewastacji przestrzeni. Ryzyko uzależnień w znacznym stopniu zwiększa presja otoczenia, a także wywodzenie się z rodzin, gdzie tego typu problemy występowały. Prowadzi to wtedy do zjawiska dziedziczenia problemów, co dodatkowo utrudnia wyjście z sytuacji kryzysowej.

Uzależnienia, wraz z poczuciem bezsilności i braku perspektyw mogą skutkować rozwojem patologii społecznych, konfliktów rodzinnych i agresji połączonej z przemocą. Szczególnie zjawisko przemocy w rodzinie może początkowo rozwijać się niezauważenie, ze względu na jego prywatny charakter. W całej Polanicy-Zdroju w 2021 roku 14 osób było objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, z czego obszar rewitalizacji charakteryzował się mniejszym natężeniem tego problemu z odsetkiem na poziomie 0,16 w porównaniu do 0,23 dla całego Miasta.

Szerszy wymiar społeczny mają popełniane przestępstwa, których w 2021 roku w całym Mieście odnotowano 144, z czego niemal jedna trzecia przypadła na obszar rewitalizacji. Większe natężenie działalności przestępczej pokazuje także ich liczba w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która dla obszaru rewitalizacji była o ponad 25% wyższa, niż wynosiła średnia ogólnomiejska. Uwagę zwraca wyższy udział liczby czynów karalnych popełnionych przez nieletnich tj. w wieku 13-17 lat, który na obszarze rewitalizacji był o 50% wyższy niż w Polanicy-Zdroju ogółem, stanowiąc 3,6% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń. Angażowanie się młodzieży w działania ryzykowne może wynikać z braku możliwości twórczego spędzania wolnego czasu. Wpływ może mieć także presja rówieśnicza.

¹ Źródło: www.pracuj.pl; www.olx.pl; dostęp na dzień 5.04.2023 r.

² J. Moskalewicz, J. Sierosławski, K. Dąbrowska, Dostępność fizyczna alkoholu a szkody zdrowotne, „Alkoholizm i Narkomania”, tom 18, nr 4/2005.

Jednym z działań często wiązanych z młodzieżą, są akty wandalizmu, głównie przejawiających się w przestrzeni publicznej pod postacią dewastacji miejsc i obiektów ogólnodostępnych, a także graffiti. Nie wykluczone jednak, że za część z nich odpowiadają osoby dorosłe. Akty wandalizmu często wynikają z poczucia bezkarności i braku nadzoru miejsc publicznych, jednak za ich najczęstszą przyczynę uważa się niewystarczająco rozwiniętą ofertę spędzania wolnego czasu, a także brak odpowiednich miejsc spotkań dla różnych grup wiekowych. Mogą być one także konsekwencją stosowania substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol czy narkotyki, a także konsekwencją braku poczucia przynależności do danej społeczności i traktowanie przestrzeni publicznej nie jako własności wspólnej, tylko niczyjej. Przeciwdziałanie i adresowanie skutków wandalizmu jest o tyle istotne, że zgodnie z tzw. teorią rozbitych okien, widoczne oznaki łamania norm społecznych w przestrzeni publicznej sprawiają że jest ona bardziej podatna na eskalację tego typu zachowań, mogących prowadzić do wzrostu przestępczości³.

Rysunek 7. Przykłady aktów wandalizmu na obszarze rewitalizacji: górne zdjęcia – Ośrodek Sportu i Rekreacji, dolne zdjęcia – Park Leśny

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Na obszarze rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój akty wandalizmu dotyczą głównie miejsc koncentracji młodzieży, takich jak obiekty Ośrodka Sportu i Rekreacji, jak również terenów położonych na uboczu, poza głównymi ciągami komunikacyjnymi. Akty wandalizmu zostały wskazane przez mieszkańców podczas badania ankietowego jako jeden z najistotniejszych

³ G.L. Kelling, C.M. Coles, Fixing Broken Windows: Restoring Order And Reducing Crime in Our Communities, Free Press, 1998.

problemów obszaru rewitalizacji. Oprócz rozwoju oferty spędzania czasu wolnego, jedną z form przeciwdziałania temu zjawisku może być stworzenie przestrzeni dedykowanych do umieszczania graffiti w sposób kontrolowany i nie obniżający estetyki przestrzeni publicznych.

Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje 5 punktów monitoringu wizyjnego, w następujących lokalizacjach:

- ul. Bystrzycka,
- ul. Lipowa,
- ul. Wojska Polskiego,
- ul. Zdrojowa,
- Park Zdrojowy.

Podczas wywiadu pogłębionego z przedstawicielami Urzędu Miejskiego wskazano na niedostatecznie rozwiniętą sieć monitoringu i konieczność jej dalszego rozwoju.

Główne problemy w sferze społecznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- starzenie się społeczeństwa, zmniejszenie się zastępowalności pokoleń na rynku pracy, zwiększenie zapotrzebowania na usługi dla osób starszych,
- wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
- wysoka przestępczość, występujące akty wandalizmu i niszczenia przestrzeni publicznej, niewystarczający monitoring miejski,
- niski poziom aktywności i integracji mieszkańców,
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,
- problemy ubóstwa i alkoholizmu wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.

3.3.2. Sfera gospodarcza

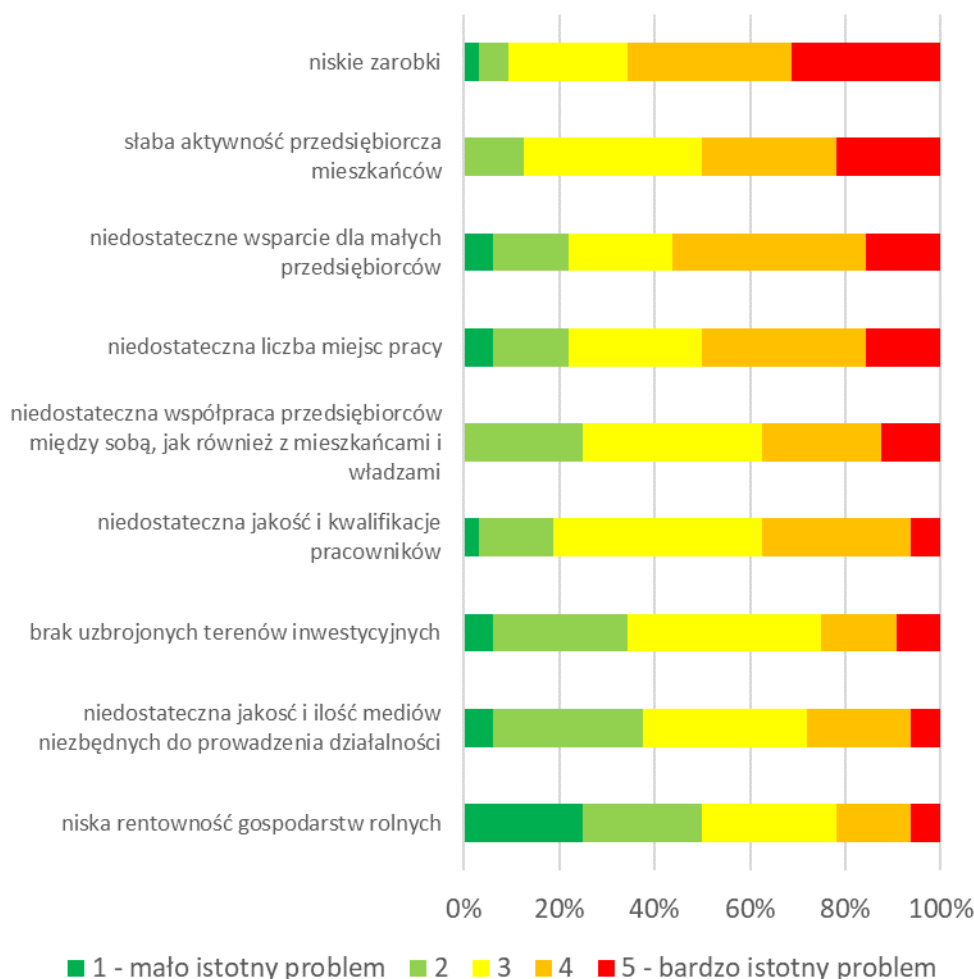
Na obszarze rewitalizacji Polanicy-Zdroju odnotowano negatywne zjawiska w sferze gospodarczej. Analiza wskaźnikowa wykazała, że spośród wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie Miasta w 2021 roku, w obszarze rewitalizacji zarejestrowano jedynie 3,5% podmiotów, natomiast wyrejestrowano aż 11,7%, co przy zbliżonej liczbie zarejestrowanych i wyrejestrowanych przedsiębiorstw w skali Miasta, świadczy o spadku ich liczby na obszarze rewitalizacji. Niska aktywność przedsiębiorcza mieszkańców, została także wskazana jako drugi z najistotniejszych problemów w sferze gospodarczej, natomiast powiązane z taką sytuacją niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorców znalazło się na kolejnej pozycji. Problemy małych przedsiębiorców mogą wynikać ze znacznych cen nieruchomości położonych w centrum Miasta, co utrudnia pozyskanie obiektów na rozpoczęcie nowej działalności, jak również wysokich kosztów utrzymania, szczególnie budynków zabytkowych oraz wyposażonych w nieefektywne źródła ogrzewania.

Wysokie ceny, atrakcyjna lokalizacja, jak i ogólna atrakcyjność Polanicy-Zdroju, jako uzdrowiska, sprawia, że nieruchomości chętnie są kupowane przez zewnętrznych inwestorów o znacznych zasobach kapitału, przyczyniając się do dodatkowego wzrostu cen nieruchomości, co powiększa barierę dla rodzimych, małych biznesów. Wiele nieruchomości jest także nabywane przez tzw. mieszkańców weekendowych i wakacyjnych, którzy przyjeżdżają do Polanicy-Zdroju jedynie w

czasie wolnym, na co dzień żyjąc i korzystając z usług większych ośrodków, m.in. Wrocławia. Ich stosunkowo krótkie pobyty w Polanicy-Zdroju nie generują tak dużego popytu na usługi, zmniejszając bazę konsumencką. Z drugiej strony przyływ mieszkańców w czasie dni wolnych skokowo zwiększa obciążenie infrastruktury, która musi być dostosowana właśnie na najwyższe możliwe wykorzystanie, mimo, że średnie jej zużycie może być znacznie niższe. Wpływa to na podniesienie kosztów eksploatacji istniejących i budowy nowych elementów infrastruktury, w szczególności wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i drogowej.

Niską dostępność lokali użytkowych potwierdza analiza popularnych portali internetowych z ofertami najmu i sprzedaży lokali, która w momencie wyszukiwania wykazała dostępność jedynie 3 tego typu lokali na wynajem w skali całego Miasta⁴. Wszystkie z nich znajdowały się jednak na obszarze rewitalizacji. W przypadku ofert sprzedaży również były dostępne jedynie 3 pojedyncze lokale usługowe, natomiast pozostałe oferty dotyczyły całych budynków, na ogół o funkcjach pensjonatów, osiągających wielomilionowe kwoty.

Rysunek 8. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

Podczas przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety, za najbardziej istotny problem w sferze gospodarczej na obszarze rewitalizacji zostały uznane niskie zarobki, które w zestawieniu z

⁴ Źródło: www.otodom.pl; www.olx.pl; www.domiporta.pl; dostęp na dzień 6.04.2023 r.

wysokimi kosztami życia wpływają na obniżenie jego standardu, co w skrajnych przypadkach może prowadzić do powstania problemów społecznych, omówionych szerzej w poprzednim podrozdziale. Ankietowani wskazali również na niedostateczną liczbę miejsc pracy. Kwestia ta została rozwinęta podczas warsztatów z przedstawicielami grup interesariuszy, którzy zwrócili uwagę na brak dobrze płatnych miejsc pracy i stanowisk dla specjalistów. Wskazano także na problem niskiej różnorodności istniejących ofert. Brak możliwości znalezienia zatrudnienia i rozwoju w obszarach zainteresowań, skłania szczególnie młodych ludzi do wyjazdu z Polanicy-Zdroju do większych ośrodków już na etapie edukacji, w tym na studia wyższe, gdzie następnie podejmują pracę i zakładają rodziny, czasem, po wzbogaceniu się, powracając do rodzinnego miasta jako mieszkańcy weekendowi, lub dopiero na emeryturze. Przyspiesza to proces starzenia się społeczeństwa i zmniejsza lokalną bazę konsumencką.

Sytuację gospodarczą obszaru rewitalizacji kształtują nie tylko przedsiębiorstwa znajdujące się bezpośrednio na jego terenie, ale także duże zakłady pracy zlokalizowane w innych częściach Miasta. Do największych pracodawców w Polanicy-Zdroju należą: Uzdrowiska Kłodzkie S.A., Specjalistyczne Centrum Medyczne im. św. Jana Pawła II, Zespół Szkolno-Przedszkolny, Miejski Zakład Komunalny sp. z o.o., a także Urząd Miejski. W ramach spółki Uzdrowiska Kłodzkie działają rozlewnie wód mineralnych, oferujące produkt lokalny pod markami „Staropolanka” i „Wielka Pieniawa”. Jeden z takich zakładów – Rozlewnia nr 1, znajduje się na obszarze rewitalizacji, przy ul. Zakopiańskiej.

Tabela 6. Najwięksi pracodawcy na terenie Miasta Polanica-Zdrój.

Nazwa podmiotu	Liczba pracowników	Obszar działalności
Uzdrowiska Kłodzkie S.A. – Grupa PGU	785	usługi lecznicze, rozlewnia wody mineralnej, sanatoria, branża wellness, spa
Specjalistyczne Centrum Medyczne im. św. Jana Pawła II S.A.	750	usługi medyczne
Zespół Szkolno-Przedszkolny	67	oświata
Miejski Zakład Komunalny sp. z o.o.	61	usługi komunalne, oczyszczanie miasta, gospodarka mieszkaniowa
Urząd Miejski	46	administracja jst

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju.

Rysunek 9. Rozlewnia wód mineralnych nr 1 przy ul. Zakopiańskiej – po lewej sklep firmowy, po prawej widok ogólny

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Jakkolwiek Polanica-Zdrój nie doświadczyła upadku większych zakładów pracy, to w 2018 roku zakończyła działalność Huta Szkła Artystycznego „Barbara”, działająca od lat 50. XX wieku. Zakład pierwotnie produkował butelki na potrzeby lokalnych uzdrowisk, a w latach 70. rozpoczęto produkcję szkła artystycznego. Od roku 1975 jej dyrektorem był jeden z najsłynniejszych polskich projektantów szkła prof. Zbigniew Horbowy.

Rysunek 10. Budynki dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara”.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

W strukturze gospodarczej Miasta dominują dwie główne branże, w dużej mierze powiązane z funkcjonowaniem uzdrowisk: turystyczna i zdrowotna. Niska dywersyfikacja lokalnej gospodarki zmniejsza jej odporność na wahania koniunktury i kryzysy, szczególnie że wydatki na turystykę i wypoczynek są jednymi z pierwszych do zredukowania w domowych budżetach w sytuacji spowolnienia gospodarczego. Niewątpliwy wpływ na sytuację gospodarczą odcisnęła również pandemia Covid-19 panująca od 2020 roku i towarzysząca jej niestabilność rynku oraz wynikająca z niej inflacja. Dominacja jednej branży ogranicza także różnorodność miejsc pracy, zachęcając szczególnie osoby kształcące się, lub rozpoczynające życie zawodowe, do poszukiwania możliwości rozwoju i realizacji pasji w innych ośrodkach. Jakkolwiek status uzdrowiska ogranicza możliwości inwestycji mogących w sposób szczególny oddziaływać na środowisko i krajobraz, to szanse na dywersyfikację lokalnej gospodarki można upatrywać w branżach kreatywnych oraz pracy zdalnej, szczególnie popularnej w sektorze technologii informacyjnych. Korzystny byłby także rozwój dodatkowych form turystyki, opartych o lokalne potencjały.

Zarówno w badaniach ankietowych, jak i warsztatach diagnostycznych, mieszkańcy zwrócili uwagę na niedostateczną współpracę przedsiębiorców między sobą, jak również mieszkańcami i władzami. Padają określenia takie jak „drapieżna konkurencja” i „walka o klienta”. Ostra

konkurencja, dążąca do osłabienia pozycji pozostałych przedsiębiorców może doprowadzić do wykształcenia się z czasem monopolii w danej branży, co według mieszkańców zaczyna mieć miejsce w Polanicy-Zdroju. Należałoby podjąć działania na rzecz poprawy współpracy między przedsiębiorcami, pokazując, że działanie w ramach zrzeszeń i klastrow może przynieść więcej korzyści ze względu na efekt skali, przy jednoczesnej ochronie niewielkich przedsiębiorców, a współpraca międzysektorowa wzmacnia lokalną gospodarkę, zapewniając wzajemny popyt na usługi i towary.

Główne problemy w sferze gospodarczej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niska aktywność przedsiębiorcza mieszkańców,
- niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorców,
- niska dostępność i wysokie koszty lokali usługowych,
- niskie zarobki i mała różnorodność ofert pracy,
- niedostateczna współpraca między przedsiębiorcami,
- niewielka dywersyfikacja lokalnej gospodarki.

3.3.3. Sfera środowiskowa

W przeprowadzonej analizie problemów środowiskowych na obszarze rewitalizacji uwzględniono przede wszystkim obecność materiałów zawierających azbest. Jakkolwiek liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowymi na obszarze rewitalizacji stanowi zaledwie 9,1% wszystkich tego typu obiektów w mieście, to powierzchnia wszystkich materiałów zawierających azbest stanowi już 34,8% całkowitej wartości dla Polanicy-Zdroju. Szkodliwość azbestu dotyczy przede wszystkim jego oddziaływania na drogi oddechowe, oraz związana jest z powstawaniem nowotworów w organizmie człowieka. Jakkolwiek dobrze zabezpieczony nie stanowi zagrożenia, w przypadku uszkodzeń jego włókna łatwo przedostają się do powietrza. W Polsce od 1998 roku zakazano produkcji, importu oraz stosowania materiałów zawierających azbest, a do 2032 roku wszystkie wyroby zawierające tę substancję powinny zostać usunięte. Ze względu na zagrożenie związane z azbestem, jego demontażu mogą dokonywać wyłącznie wyspecjalizowane firmy.

Tabela 7. Stan powietrza atmosferycznego w strefie dolnośląskiej w 2021 roku.

OCHRONA ZDROWIA LUDZI											
Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	PM2,5	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P
A	A	A	A	A	C	C	A	C	A	A	C

klasa A – stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych

klasa B – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji

klasa C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2021”, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

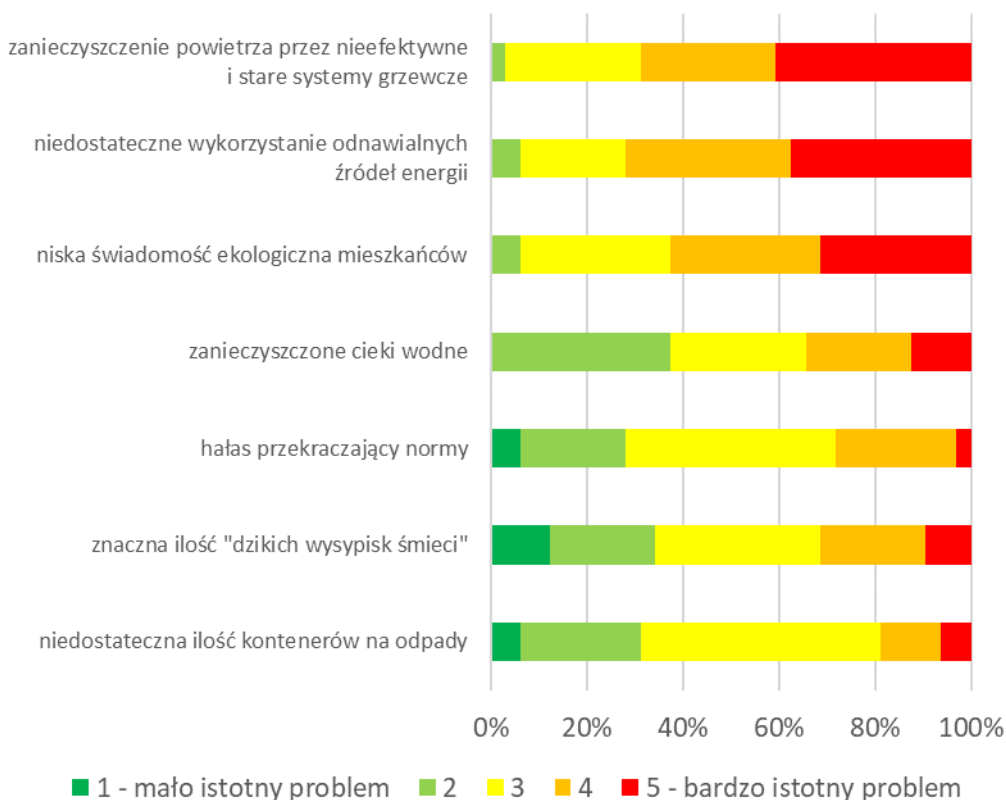
Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, Miasto Polanica-Zdrój znajduje się w strefie

dolnośląskiej (PL0204). Lista zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenie dokonywanej pod kątem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi obejmuje: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony PM₁₀ oraz PM_{2,5}, a także występujące w pyłe zawieszonym PM₁₀: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd), nikiel (Ni) oraz benzo(a)piren (B(a)P).

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie dolnośląskim za rok 2021, opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, w strefie dolnośląskiej stwierdzono przekroczenia stężeń pyłów zawieszonych PM₁₀ i PM_{2,5}, a także arsenu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W samej Polanicy-Zdroju odnotowano przekroczenia pyłu zwieszonego PM₁₀, benzo(a)pirenu, a także ozonu. Na terenie miasta, znajduje się stacja pomiarowa Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska, zlokalizowana poza obszarem rewitalizacji, przy al. Zwycięzców. Mierzy ona w sposób ciągły stężenia pyłu zawieszzonego PM₁₀ oraz PM_{2,5}. Przy al. 1000-Lecia funkcjonuje ponadto stacja operatora LookO2, również monitorująca stężenia zanieczyszczeń pyłowych.

Według prognoz zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Polanicy-Zdroju w 2020 roku prawie połowa emisji CO₂ miała pochodzić z gospodarstw domowych. Plan ten wskazuje także, że ponad 50% zapotrzebowania na energię cieplną jest pokrywana przez spalanie węgla i jego pochodnych, a niecałe 30% przez paliwa gazowe. Tak zwana niska emisja, czyli pochodząca ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej 40 m, niesie ze sobą szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi, jako że bliskość gruntu utrudnia rozpraszanie zanieczyszczeń przez wiatr, a zanieczyszczenia cięższe od powietrza dłużej zalegają w bezpośrednim otoczeniu emitera.

Rysunek 11. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

Zanieczyszczenie powietrza generowane przez nieefektywne systemy grzewcze zostało wskazane podczas badań ankietowych jako najistotniejszy problem środowiskowy na obszarze rewitalizacji. Podczas warsztatów diagnostycznych, mieszkańcy wskazali, że problem ten w szczególności dotyczy centrum Miasta, gdzie wielu, szczególnie starszych mieszkańców nie stać na wymianę źródeł ogrzewania, bądź nie widzą oni takiej potrzeby. Obecność wyczuwalnych i zauważalnych zanieczyszczeń powietrza także negatywnie wpływa na wizerunek Polanicy-Zdroju jako uzdrowiska i utrudnia kuracjom powrót do zdrowia.

Na wielkość niskiej emisji związanej ze źródłami ciepła wpływ ma efektywność energetyczna budynków, wynikająca z zastosowanych technologii budowlanych, stanu izolacji cieplnej, szczelności pokryw dachowych, stolarki drzwiowej i okiennej. Wszelkie nieszczelności powodują dodatkową utratę ciepła, wymuszając konieczność intensywniejszego dogrzewania mieszkań, aby utrzymać tę samą temperaturę. Przekłada się to na większe zużycie paliw, a co za tym idzie także finanse, zarówno publiczne, jak i gospodarstw domowych. Rosnące ceny paliw i energii, w szczególności w połączeniu z niskimi zarobkami, dodatkowo ograniczają możliwości mieszkańców w zakresie przeprowadzania termomodernizacji i wymiany źródeł ogrzewania.

Niską emisję można ograniczać także poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii, jednak jak wykazali mieszkańcy w ankiecie, ich niedostateczne wykorzystanie jest drugim najistotniejszym problemem obszaru rewitalizacji.

Jako kolejny istotny problem respondenci uważali niską świadomość ekologiczną mieszkańców. Podczas warsztatów diagnostycznych jako konsekwencję tego stanu wskazano nie tylko niechęć do wymiany źródeł ogrzewania, ale także proceder podrzucania śmieci do lasu, miejskich koszy, czy nawet pojemników na odpady przy lokalach gastronomicznych i hotelach. Niska świadomość społeczeństwa przejawia się tym bardziej, że w Polanicy-Zdroju przyjęto system naliczania opłat za odbiór odpadów na podstawie zużycia wody, więc podrzucanie ich w inne lokalizacje nie wpływa na ponoszone przez daną osobę koszty.

Rysunek 12. Przykłady zaśmieconych miejsc na obszarze rewitalizacji: od lewej – 1) droga leśna przy al. Wojska Polskiego, 2) i 3) przepełnione kosze przy ul. Zdrojowej

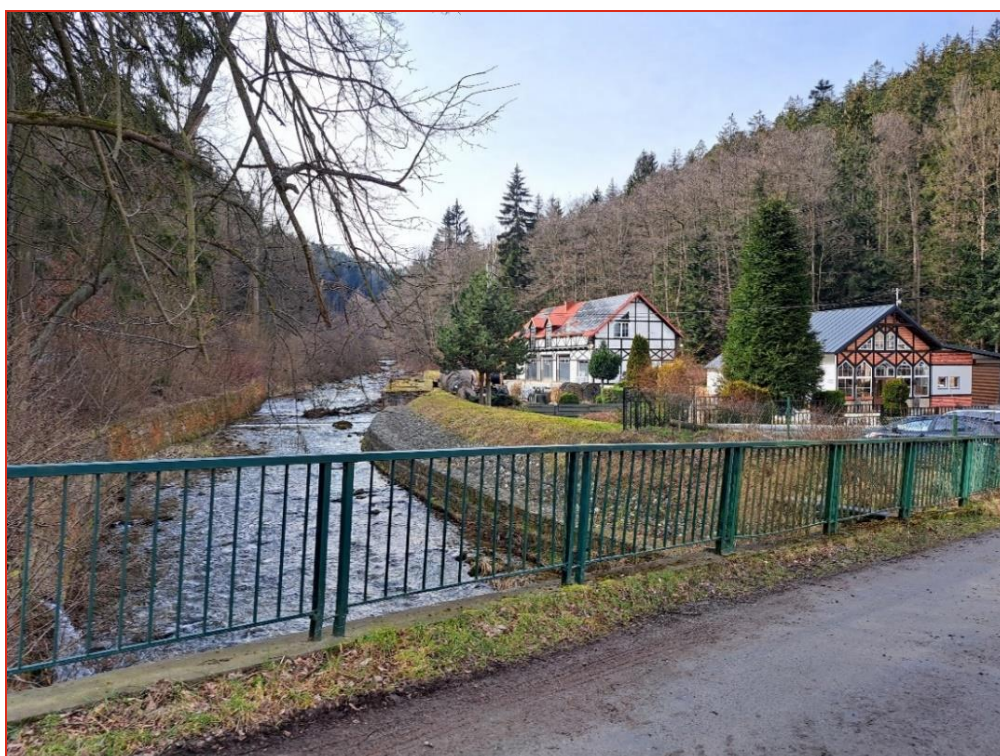
Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Podczas wizji lokalnej zidentyfikowano miejsca zalegania odpadów, zarówno na terenach leśnych, jak i w przepełnionych koszach na śmieci. Odpady te potęgują kolejny z poruszanych przez mieszkańców na warsztatach problemów, a mianowicie zachęcają dzikie zwierzęta do wkraczania na tereny zabudowane. Szczególnie widoczna podczas wizji lokalnej była działalność dzików,

rozkopujących trawniki nawet w Parku Zdrojowym, czy przy samym centrum Miasta. Obecność dzikich zwierząt obniża także poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców i turystów, a dewastacja przez nie trawników i koszy na śmieci obniża estetykę przestrzeni publicznych.

Obszary górskie, ze względu na wyższe sumy opadów i znaczne spadki terenów, są szczególnie zagrożone powodzią, szczególnie że niewielka dostępność terenów pod zabudowę i uprawy związana jest z bezpośrednim sąsiedztwem dolin rzecznych. Na obszarze rewitalizacji zagrożenie to związane jest głównie z Bystrzycą Dusznicką, przepływająca przez centrum Polanicy-Zdroju. Jakkolwiek w górnym biegu ciek mocno wcina się w teren i strome skarpy ograniczają zasięg wezbrań, to w centrum miasta znaczy obszar zagrożony jest powodzią. Na obszarze rewitalizacji występują również lokalne podtopienia związane z występowaniem deszczy nawałnych, podczas których sumy opadów przekraczają wydajność systemu kanalizacji.

Rysunek 13. Bystrzyca Dusznicka na odcinku przy al. Wojska Polskiego.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Podczas warsztatów, mieszkańcy wskazali, że szczególnie częste podtopienia mają miejsce na ulicach: Parkowej, Ogrodowej i Kłodzkiej. Pomimo znacznego udziału powierzchni biologicznie czynnych, wymuszonego strefami ochrony uzdrowiskowej, retencja na obszarze rewitalizacji jest niewystarczająca. Dodatkowo mieszkańcy zwrócili uwagę, że w okresach suszy brakuje wody do utrzymania zieleni, w tym Parku Zdrojowego. Zjawiska deszczy nawałnych, występujących naprzemiennie z okresami susz będą się nasilały w związku z postępującymi zmianami klimatycznymi, co będzie stanowiło coraz większe zagrożenie dla zdrowia i mienia. Wyższe temperatury zwiększą m.in. ryzyko przegrzania organizmu i udarów, zwłaszcza wśród grup szczególnie wrażliwych, tj. seniorów, dzieci i osób przewlekle chorych.

Główne problemy w sferze środowiskowej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niska emisja pogarszająca jakość powietrza atmosferycznego,
- niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- występowanie zjawiska podrzucania odpadów,
- niewystarczająca retencja wód opadowych.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Obszar rewitalizacji pod względem przestrzenno-funkcjonalnym wypadł stosunkowo korzystnie w analizie wskaźnikowej, która brała pod uwagę powierzchnię ogólnodostępnych terenów zieleni, liczbę obiektów infrastruktury sportowej, liczbę ogólnodostępnych placów zabaw oraz liczbę obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Dla możliwości porównania z innymi jednostkami analitycznymi, wzięto od uwagę wartości tych wskaźników w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W przypadku ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców, wskaźnik na obszarze rewitalizacji równy 0,16, był niższy od średniej dla Miasta, wynoszącej 0,21. W przypadku infrastruktury sportowej, było to 0,37, względem 0,32 dla całej Polanicy-Zdroju, a placów zabaw 0,09 do 0,07. Również liczba obiektów zabytkowych przeliczona względem liczby mieszkańców, wypadła nieznacznie poniżej średniej ogólnomiejskiej, z wartością 4,99 względem 5,17.

Podczas wywiadów pogłębionych i warsztatów z mieszkańcami za najważniejsze przestrzenie publiczne zostały uznane:

Muszla Koncertowa w Parku Zdrojowym – stanowiąca scenę dla wydarzeń artystycznych,

Mały Rynek i deptak u zbiegu ulic Zdrojowej i Bystrzyckiej – będący jedną z bardziej uczęszczanych tras spacerowych, stanowiący miejsce wypoczynku i rekreacji,

Rzeka Bystrzyca Dusznicka – stanowiąca oś przyrodniczą obszaru rewitalizacji i atrakcyjny, dynamiczny element przestrzeni miejskiej,

Park Zdrojowy – będący głównym miejscem wypoczynku i rekreacji w Mieście.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się także szereg instytucji publicznych, pełniących m.in. funkcje administracyjne, kulturalno-oświatowe, czy sportowo-wypoczynkowe o zasięgu ogólnomiejskim: Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkolno-Przedszkolny, Miejska Biblioteka Publiczna, Przedszkole Niepubliczne „Gromadka Niedźwiadka”, Targowisko, Dzienny Dom Senior+, dawny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Cmentarz Komunalny oraz Dworzec Autobusowy.

Z punktu widzenia przestrzenno-funkcjonalnego, istotną rolę pełnią tereny rekreacyjne, do których zaliczają się wspomniany wcześniej Park Zdrojowy, teren wzdłuż Bystrzycy Dusznickiej, a także Park Leśny oraz tereny zielone na Wzgórzu Marii.

Rysunek 14. Ważne tereny rekreacyjne na obszarze rewitalizacji – po lewej Park Zdrojowy, po prawej Park Leśny.

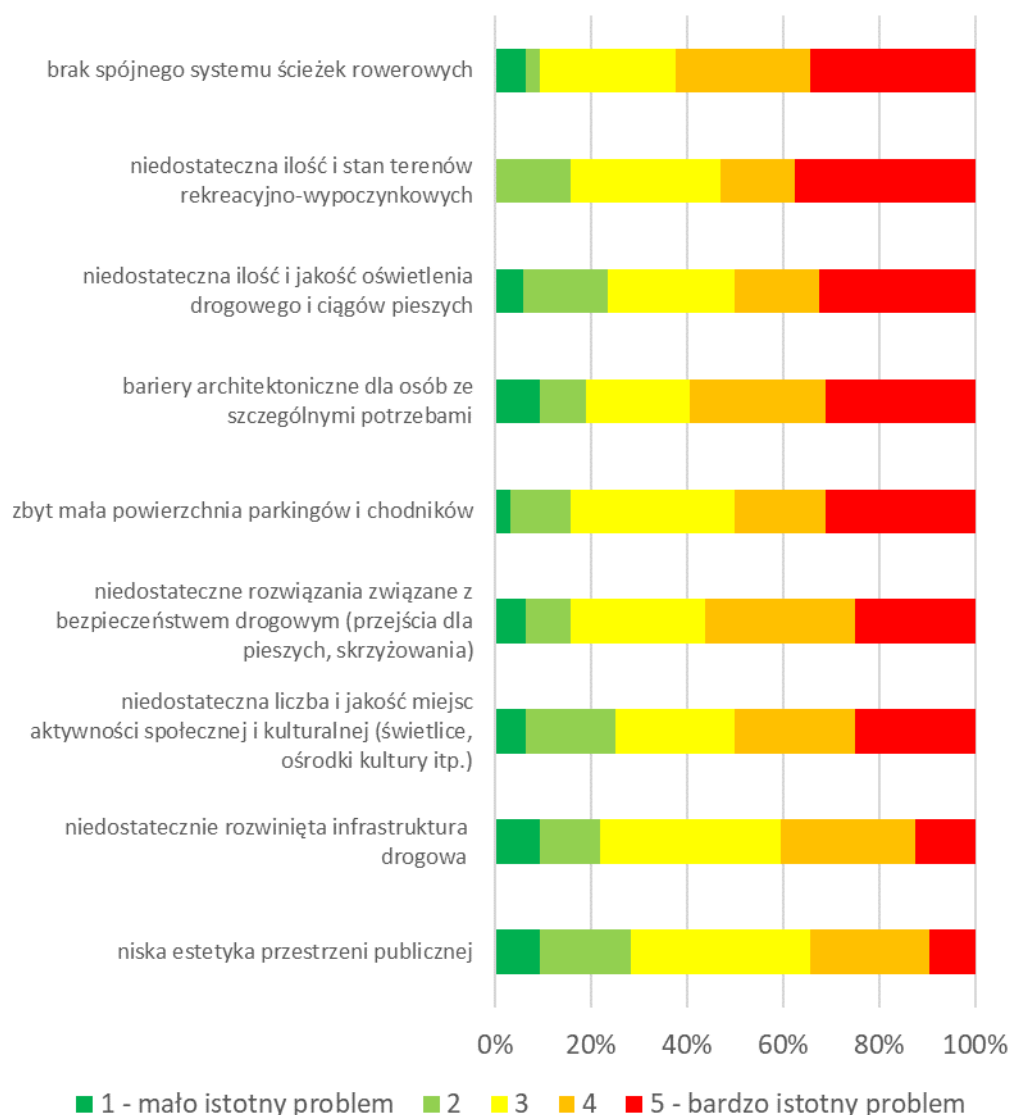

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Jakkolwiek analiza wskaźnikowa pokazała, że dostęp do terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych na obszarze rewitalizacji na tle Miasta jest stosunkowo dobry, to w badaniach ankietowych niedostateczna liczba tych terenów oraz ich stan zostały wskazane jako jeden z najistotniejszych problemów. Wskazywać to może na ich niewielką ilość w skali całej Polanicy-Zdroju. Podobna sytuacja, choć w mniejszym natężeniu, ma miejsce w przypadku liczby miejsc aktywności społecznej i kulturalnej. Wywiady pogłębione sugerują, że taki stan rzeczy może wynikać z braku obiektów krytych, umożliwiających podejmowanie aktywności, czy to sportowej, czy kulturalnej i społecznej, podczas niekorzystnych warunków atmosferycznych i zmiennej pogody, charakterystycznej dla obszarów górskich.

Za najistotniejszy problem w sferze funkcjonalno-przestrzennej ankietowani uznali brak spójnego systemu ścieżek rowerowych. W Mieście nie funkcjonuje komunikacja publiczna, a dojście do centrum z obszarów najbardziej od niego oddalonych zajmuje 20-30 minut. Podróż samochodem z kolei umożliwia dojazd do centrum w 5 minut, a przejazd przez całe Miasto w około 10 minut. Mieszkańcy wskazali także na inne problemy, zniechęcające do poruszania się po Mieście pieszo, bądź rowerem, takie jak niedostateczne bezpieczeństwo przejść dla pieszych i skrzyżowań, zbyt małą powierzchnię chodników i stref pieszych, czy ich niewystarczające oświetlenie, szczególnie niebezpieczne w porze wieczornej i nocnej. Brak poczucia bezpieczeństwa zachęca do większego wykorzystywania transportu samochodowego do indywidualnych, codziennych podróży. Preferencje względem podróży samochodem znalazły wyraz m.in. podczas warsztatów diagnostycznych, gdzie część uczestników zwróciła uwagę na niewystarczającą liczbę miejsc parkingowych, jednocześnie przyznając, że w centrum nie ma miejsca na budowę nowych. Ochronę przed nadmierną rozbudową parkingów, a co za tym idzie zachowanie wartości krajobrazu kulturowego i powierzchni biologicznie czynnych w Polanicy-Zdroju zapewniają m.in. zapisy dotyczące zagospodarowania stref ochrony uzdrowskiej. Niestety, z drugiej strony, ograniczona liczba wyznaczonych miejsc do parkowania powoduje, że mieszkańcy pozostawiają pojazdy w miejscach do tego nieprzeznaczonych, co również obniża estetykę przestrzeni, utrudnia poruszanie się innych uczestników ruchu i może przyczynić się do degradacji obszarów naturalnych.

Rysunek 15. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych.

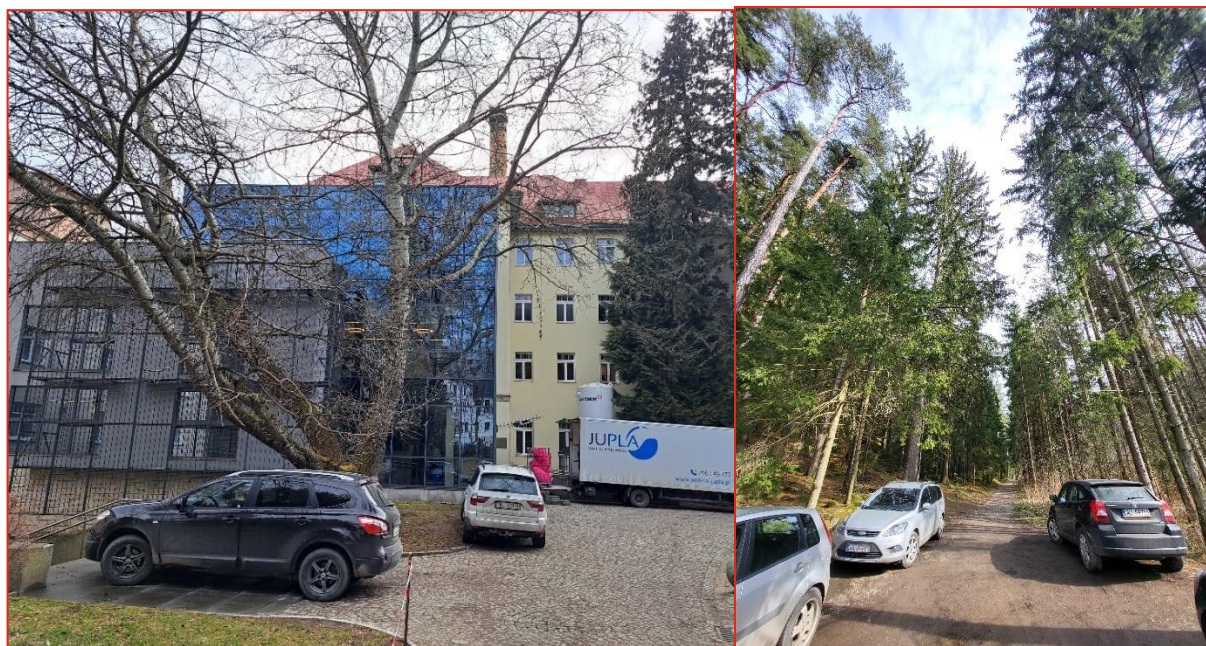

Źródło: opracowanie własne.

Indywidualny transport samochodowy nie tylko zabiera znaczną część przestrzeni, z czego przez większość czasu jest to związane z okresem parkowania, kiedy pojazd nie jest wykorzystywany, ale przyczynia się także do szybszego zużycia infrastruktury, zanieczyszczeń powietrza, i emisji hałasu. Dodatkowo, jak pokazują badania, im większy ruch samochodowy, tym mniejsze natężenie interakcji społecznych między mieszkańcami, którzy ograniczają przebywanie w przestrzeni ulicy do minimum i częściej wyrażają niezadowolenie z jakości życia⁵.

⁵ D. Appleyard, M. Lintell, Environmental Quality of City Streets: The Residents' Viewpoint, Social, Economic and Environmental Factors of Transportation, Highway Research Record, 365: 69-84. 1971.

Rysunek 16. Przykłady parkowania na terenie Miasta: od lewej – 1) parkowanie przy budynku Uzdrowiska w Parku Uzdrowskim, 2) parkowanie na drodze leśnej w pobliżu Sanatorium „Malwa”.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r..

Duże natężenie ruchu samochodowego wiąże się także z większym ryzykiem wypadków drogowych. Zgodnie z danymi Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji, w latach 2020-2022 na ulicach obszaru rewitalizacji doszło do 158 zdarzeń drogowych co stanowiło aż 81,0% ogółu wypadków w Mieście. Do najbardziej niebezpiecznych ulic w Polanicy-Zdroju należą: Gen. Władysława Sikorskiego (24,1% wypadków w mieście), Wojska Polskiego (17,7% wypadków), Kłodzka (17,1% wypadków) i Zdrojowa (13,9% wypadków). Ulice te stanowią podstawowy układ drogowy Miasta, z czego ul. Gen. Władysława Sikorskiego przebiega droga krajowa nr 8, a ul. Zdrojową i częściowo Kłodzką, droga wojewódzka 388.

Tabela 8. Najniebezpieczniejsze ulice pod względem liczby zdarzeń drogowych na obszarze rewitalizacji w latach 2020 – 2022.

Ulica	Liczba zdarzeń drogowych	Udział w ogólnej liczbie zdarzeń drogowych w Mieście
Gen. Władysława Sikorskiego	38	24,1%
Wojska Polskiego	28	17,7%
Kłodzka	27	17,1%
Zdrojowa	22	13,9%
Lipowa	12	7,6%
Tranzytowa	9	5,7%
Bystrzycka	6	3,8%
Zakopiańska	5	3,2%
Adama Mickiewicza	3	1,9%
Ogródowa	3	1,9%
Jarosława Dąbrowskiego	2	1,3%
Zygmunta Krasińskiego	2	1,3%
Polna	1	0,6%
Obszar rewitalizacji ogółem	158	81,0%
Pozostały obszar Miasta Polanica-Zdrój	37	19,0%
SUMA	261	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.sewik.pl/search>.

Wypadki obejmowały najczęściej:

- ze względu na rodzaj zdarzenia: zderzenie pojazdów boczne (34,4%), zderzenie pojazdów tylne (23,6%);
- ze względu na charakterystykę miejsca zdarzenia: jezdnię (65,5%), pobocze (2,3%), przejście dla pieszych (1,9%), chodnik, droga dla pieszych (1,5%);
- ze względu na rodzaj pojazdu: samochód osobowy (85,1%), samochód ciężarowy do 3,5 t (7,5%), samochód ciężarowy powyżej 3,5 t (3,2%);
- ze względu na przyczyny kierującymi pojazdami: niedostosowanie prędkości do warunków ruchu (22,2%), nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu (19,4%), niezachowanie bezpieczeństwa odległości między pojazdami (18,3%), nieprawidłowe cofanie (13,9%).

W wyniku zdarzeń drogowych w latach 2020-2022 ucierpiało 16 osób, z czego 11 odniosło lekkie obrażenia, 3 osoby zostały ciężko ranne, natomiast 2 osoby poniosły śmierć.

Bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami również zostały wskazane jako istotny problem, zarówno w przeprowadzonej ankiecie, jak i podczas warsztatów. Jakkolwiek znaczna ilość budynków zabytkowych podnosi wartości krajobrazu historyczno-kulturowego, to wiele z nich nie posiada udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami. Dotyczy to nawet budynku Urzędu Miejskiego, którego wyposażenie w niezbędną infrastrukturę jest uzależnione od decyzji konserwatora zabytków. Działania modernizacyjne w obiektach zabytkowych często generują większe koszty, nie tylko ze względu na czas, ale także wymagane procesy technologiczne i materiały odpowiednie dla ochrony walorów historycznych danego budynku.

Główne problemy w sferze **przestrzenno-funkcjonalnej** występujące na obszarze rewitalizacji:

- brak spójnego systemu ścieżek rowerowych,
- niedostateczne bezpieczeństwo infrastruktury dla pieszych, w tym przejść dla pieszych, skrzyżowań, czy niewystarczające oświetlenie dróg,
- niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych – brak obiektów całorocznych,
- bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- odgradzanie prywatnych działek w bezpośrednim sąsiedztwie terenów publicznych,
- niska estetyka nośników reklamowych i brak ich regulacji,
- parkowanie poza wyznaczonymi miejscami, wysokie natężenie ruchu drogowego.

3.3.5. Sfera techniczna

Analiza wskaźnikowa wykazała występowanie na obszarze rewitalizacji problemów w sferze technicznej, dotyczących występowania obiektów przestrzeni publicznej, takich jak skwery, zieleńce, place zabaw, place i inne przestrzenie w złym stanie technicznym, a także liczby obiektów komunalnych wymagających remontu. Jakkolwiek według danych Urzędu Miejskiego, w całej Polanicy-Zdroju jest tylko 8 takich budynków, to aż połowa z nich znajduje się na obszarze rewitalizacji.

Występowanie problemów w sferze technicznej jest ściśle powiązane z omówionymi w poprzednim podrozdziale problemami natury przestrzenno-funkcjonalnej, ponieważ stan

techniczny wpływa na możliwości użytkowania danych obiektów i przestrzeni, a także decyduje o ich odbiorze wizualnym, zachęcając lub zniechęcając do ich odwiedzania. To z kolei przekłada się na możliwości interakcji i integracji między mieszkańcami, odpowiadając na problemy natury społecznej.

Tabela 9. Funkcje i stan techniczny najważniejszych obiektów publicznych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

Obiekt	Lokalizacja	Pełnione funkcje	Stan techniczny
Urząd Miejski i OPS	ul. J. Dąbrowskiego	budynek użyteczności publicznej	konieczne dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i montaż klimatyzacji
Dzienny Dom Senior+	ul. Zdrojowa, w części budynku dawnego gimnazjum	dom seniora	nie wymaga poprawy
Muszla Koncertowa	Park Zdrojowy	scena na występy artystyczne w plenerze	remont planowany w roku 2023
Trafostacja	Park Zdrojowy	pustostan, zabytek	całkowicie do remontu – budynek grozi zawaleniem
budynki socjalne	ul. Słowackiego	cele mieszkaniowe	budynki wymagające remontu, konieczna poprawa estetyki otoczenia
Zespół Szkolno-Przedszkolny	Al. Wojska Polskiego	szkoła, przedszkole	planowana termomodernizacja, remont sieci wod.-kan., założenie fotowoltaiki
Targowisko	ul. Bystrzycka	2 razy w tygodniu jako targowisko, pozostałe dni - wolny plac	do zagospodarowania w dni nietargowe
OSiR	ul. Sportowa	sportowo-rekreacyjne	konieczne remonty i reaktywacja obecnie istniejących obiektów sportowych
Budynek dawnego gimnazjum	ul. Zdrojowa	pustostan, w części budynku mieści się Dzienny Dom Senior+	całkowicie do zagospodarowania, wymiana sieci wod.-kan., wymiana elektryki
Punkt Informacji Turystycznej	Park Zdrojowy	centrum informacji turystycznej	planowana wymiana dachu, remont wieżyczki na dachu
Dworzec PKS	ul. Kłodzka	dworzec autobusowy	konieczny remont

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju, wizji lokalnej i warsztatów diagnostycznych.

Urząd Miejski i Ośrodek pomocy Społecznej mieszczą się w budynku przy ul. Dąbrowskiego 3. Budynek powstał przed 1923 rokiem i został wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. Stan techniczny obiektu jest bardzo dobry, jednak nie posiada on udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami. Taki stan jest szczególnie niepożądany ze względu na społeczną rangę mieszczących się w budynku instytucji, do których mieszkańcy powinni mieć nieograniczony dostęp. Komfort użytkowania obniża także brak klimatyzacji.

Rysunek 17. Budynek Urzędu Miejskiego i Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Rysunek 18. Stan techniczny wybranych obiektów zabytkowych w Parku Zdrojowym: budynek trafostacji i muszla koncertowa.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Wiele z ważnych obiektów w przestrzeni Polanicy-Zdroju związana jest z parkiem Zdrojowym, który wpisany jest do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego. Park został założony w drugiej połowie XIX wieku, natomiast większość budynków została przebudowana, bądź pochodzi z początku XX wieku. Jednym z istotnych miejsc spotkań i organizacji wydarzeń kulturalnych jest Muszla Koncertowa, której remont jest planowany na 2023 rok. Remonty obejmujące wymianę dachu i odnowienie wieżyczki zaplanowane są również w przypadku budynku Punktu Informacji Turystycznej. W najgorszym stanie technicznym, spośród wszystkich zabytków odznacza się trafostacja z początku XX w, której konstrukcja grozi zawaleniem.

Głównym kompleksem sportowym w Mieście są obiekty Ośrodka Sportu i Rekreacji, zlokalizowane przy ul. Sportowej. Mieszkańcy mają do dyspozycji boisko sportowe, bieżnię, korty tenisowe i skatepark, szczególnie upodobany przez młodzież. Na terenie kompleksu znajduje się

także nieużytkowany basen otwarty, którego reaktywacja jest wyczekiwana przez mieszkańców. Oprócz basenu, większość obiektów jest w bardzo dobrym stanie technicznym i niedawno była poddana modernizacji. Wywiady pogłębione i warsztaty diagnostyczne wykazały jednak, że problem dla mieszkańców stanowi brak krytych obiektów sportowych, umożliwiających prowadzenie całorocznej aktywności przy niekorzystnych warunkach pogodowych.

Rysunek 19. Wybrane obiekty Ośrodka Sportu i Rekreacji: budynek Domku Sportowca, bieżnia, skatepark i teren nieczynnego basenu

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Kolejnym obiektem odznaczającym się w miejskiej przestrzeni jest budynek dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej. Po reformie edukacyjnej, utrzymanie dawnej funkcji oświatowej nie było zasadne merytorycznie, ani ekonomicznie. Budynek w części przeznaczono na potrzeby Dziennego Domu Senior+, jednak pozostałe pomieszczenia pozostają niezagospodarowane. Przed wprowadzeniem nowych funkcji konieczna będzie wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej i elektrycznej.

Funkcje oświatowe w Polanicy-Zdroju skupiają się przede wszystkim w obiektach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego przy al. Wojska Polskiego 23, w których funkcjonuje Szkoła Podstawowa nr 2 a także Miejska Biblioteka Publiczna. Obiekt wymaga działań termomodernizacyjnych, a także remontu instalacji wodno-kanalizacyjnej. Planowany jest również montaż instalacji fotowoltaicznej na dachu budynku, co przełoży się na zmniejszenie kosztów eksploatacji, a także obniży emisję zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł ogrzewania. W bezpośrednim sąsiedztwie istniejących obiektów powstaje nowy budynek przedszkola miejskiego z oddziałami żłobkowymi.

Rysunek 20. Budynek dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Rysunek 21. Budynki oświatowe na obszarze rewitalizacji: po lewej Zespół Szkolno-Przedszkolny, po prawej budowane przedszkole z oddziałami żłobkowymi.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Jako ważne przestrzenie dla mieszkańców wskazane zostały także targowisko na ul. Bystrzyckiej, które swoje funkcje pełni przez dwa dni w tygodniu, a w pozostałe dni pozostaje niewykorzystaną przestrzenią, a także dworzec PKS, zapewniający skomunikowanie Polanicy-Zdroju z okolicznymi miejscowościami. Obiekty dworca autobusowego są w złym stanie technicznym i wymagają remontu. Sama przestrzeń dworca również wymaga dodatkowego zagospodarowania, gdzie pojawiają się koncepcje realizacji kompleksowej modernizacji w partnerstwie z podmiotem prywatnym. Obecny stan nie tylko utrudnia korzystanie z dworca pasażerom, ale także pogarsza wizerunek miasta wśród przyjezdnych, dla których jest to pierwsza przestrzeń w Polanicy-Zdroju z którą mają styczność.

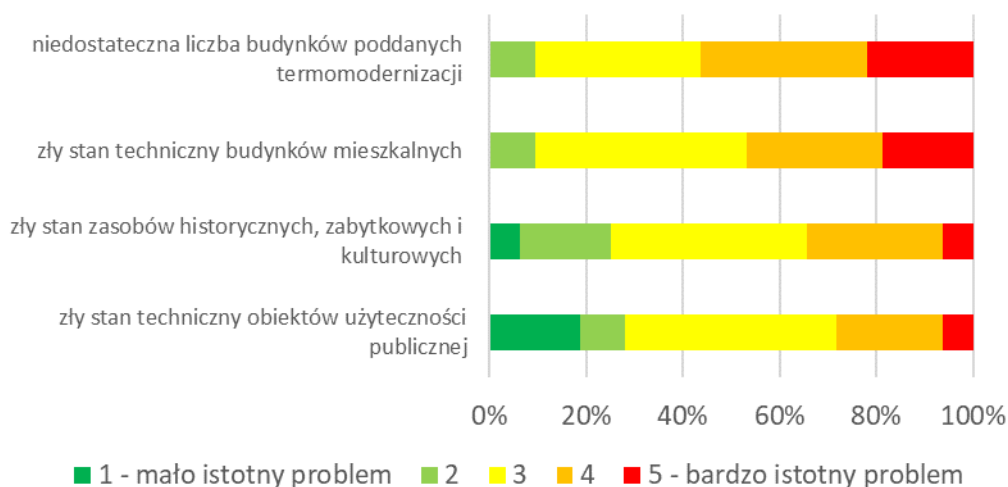
Rysunek 22. Dworzec PKS

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

W przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiecie, respondenci jako najistotniejszy problem w sferze technicznej na obszarze rewitalizacji wskazali niedostateczną liczbę budynków poddanych termomodernizacji, a także zły stan techniczny budynków mieszkalnych.

Rysunek 23. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

Znaczny udział zabudowy zabytkowej, jakkolwiek stanowiący istotny potencjał turystyczny, utrudnia podejmowanie prac remontowych i modernizacyjnych, jako że wymagają one szeregu zezwoleń oraz zastosowania odpowiednich materiałów i procesów technologicznych. Wydłuża to czas prac remontowych i zwiększa ich koszty, co może stanowić szczególną barierę dla prywatnych i mniej zamożnych właścicieli nieruchomości, ale także dla samorządu. Budynki takie często nie posiadają również udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami, ograniczając mobilność, a co za tym idzie samodzielność osób starszych i o ograniczonych zdolnościach ruchowych. Bariery stanowią często strome schody, wąskie korytarze, czy brak wind w budynkach wielokondygnacyjnych. Wyzwanie stanowi także wspomniana wcześniej termomodernizacja,

obejmująca nie tylko docieplenie ścian, ale także stropów i piwnic, wymianę stolarki drzwiowej i okiennej, czy wymianę nieefektywnych źródeł ogrzewania. Brak odpowiedniej izolacji termicznej utrudnia utrzymanie odpowiedniej temperatury i wilgotności wewnątrz, zwiększając koszty ogrzewania, co dodatkowo ogranicza środki na działania termomodernizacyjne.

Rysunek 24. Przykłady budynków mieszkalnych wymagających remontu na obszarze rewitalizacji: po lewej ul. Mickiewicza, po prawej al. Wojska Polskiego.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Dodatkowa barierą w sferze technicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami jest stan nawierzchni dróg i chodników. Dla osób tych zagrożenie stanowią m.in. ubytki w nawierzchni, niestabilne płyty chodnikowe, nierówności, czy wysokie krawężniki. Stan nawierzchni wpływa także na bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu, w szczególności w sytuacji niekorzystnych warunków atmosferycznych. Brak bezpiecznych dróg może zniechęcać do podejmowania aktywności oraz sprzyjać izolacji i wykluczeniu osób ze szczególnymi potrzebami. Stan nawierzchni w dużej mierze kształtuje także postrzeganie estetyki danej przestrzeni.

Rysunek 25. Przykłady stanu nawierzchni na obszarze rewitalizacji: po lewej trwający remont ul. Mickiewicza, po prawej okolice dworca PKS

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Główne problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- częściowe lub całkowite niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej do standardów dostępności,
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych (niska efektywność energetyczna, niedostosowanie do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami),
- zły stan techniczny nawierzchni chodników i jezdni,
- degradacja stanu nieużytkowanych obiektów zabytkowych.

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, czy środowiskowej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występujące wyłącznie na jego obszarze.

W Mieście Polanica-Zdrój działa wiele instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności, wspierających osoby potrzebujące i znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, poszerzających dostęp do kultury, rozrywki, sportu i rekreacji. Następujące instytucje stanowią szczególnie istotny potencjał dla rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji:

Urząd Miejski – zlokalizowany w centrum Miasta, w zabytkowym budynku przy ul. Dąbrowskiego 3. Pracownicy urzędu są odpowiedzialni za efektywne wdrażanie i koordynowanie projektów i programów realizowanych na terenie Polanicy-Zdroju. W ramach swoich kompetencji i możliwości służą pomocą i radą mieszkańcom, potrzebującym wsparcia m.in. w sprawach administracyjnych. W Urzędzie można uzyskać porady m.in. w zakresie programu „Czyste Powietrze”, czy zakładania i funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) – dzielący wraz z Urzędem Miejskim budynek przy ul. Dąbrowskiego 3. Stanowi on jednostkę budżetową Miasta Polanica-Zdrój. Ośrodek wspiera osoby i rodziny w działaniach na rzecz przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej i funkcjonowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Świadczona pomoc społeczna posiada zarówno charakter materialny w postaci zasiłków stałych, okresowych, celowych i specjalnych, jak i niepieniężny, w formie pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowych i usług opiekuńczych.

Dawny Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR) – z siedzibą przy ul. Sportowej 7, zarządzany w większości przez spółkę Polanickie Usługi Miejskie, na terenie OSiR-u znajduje się boisko, bieżnia, korty tenisowe, skatepark, Domek Sportowca. Z bazy OSiR-u korzysta m.in. Klub Sportowy „Polanica”.

Teatr Zdrojowy – Centrum Kultury i Promocji (TZ-CKiP) – mający siedzibę przy ul. Parkowej 2. Teatr nosi imię aktorki Mieczysławy Ćwiklińskiej, która już w latach 50. objęła patronatem jego działalność. Od 2000 roku istnieje w Polanicy-Zdroju Miejskie Centrum Kultury, które w 2013 r.

przekształcono w Centrum Kultury i promocji. Instytucja zajmuje się szeroko rozumianym rozwijaniem i zaspokajaniem potrzeb mieszkańców w zakresie kultury, rozrywki i turystyki, a także promocją Polanicy-Zdroju. Oprócz Teatru Zdrojowego, TZ-CKiP prowadzi plenerową scenę koncertową w Parku Zdrojowym, oraz Informację Turystyczną.

Miejska Biblioteka Publiczna – zlokalizowana przy ul. Wojska Polskiego 23. Oferuje czytelnikom szeroki wybór książek, audiobooków, e-booków i prasy, a także możliwość korzystania z komputerów. Biblioteka organizuje również spotkania z pisarzami i inne wydarzenia kulturalne.

Dzienny Dom Senior+ – utworzony w 2019 r. i prowadzony przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Zapewnia on wsparcie seniorom poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz ich społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej m.in. usługi w zakresie aktywności ruchowej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej. Placówka realizuje także podstawową pomoc w czynnościach dnia codziennego.

Znaczący potencjał społeczny związany jest z **aktywnością stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych** funkcjonujących na terenie Miasta. Najczęściej ich działalność koncentruje się na pomocy społecznej, w tym osobom ze szczególnymi potrzebami i zagrożonym wykluczeniem społecznym, aktywizacji lokalnych społeczności, kultury, oświaty, rekreacji, promowania rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, współpracy różnych środowisk i równouprawnienia. Organizacje pozarządowe pełnią ważną rolę w edukowaniu mieszkańców, kształtowaniu i promowaniu postaw społecznych, upowszechnianiu aktywności fizycznej i twórczej oraz promocji kultury i lokalnego dziedzictwa. Zadania te realizowane są często poprzez spotkania edukacyjne, warsztaty zajęciowe, spotkania integracyjne i organizację innych wydarzeń tematycznych.

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego, w Polanicy-Zdroju działa 10 organizacji pozarządowych. Jakkolwiek nie wszystkie mają siedziby na obszarze rewitalizacji, to ich działania obejmując całe Miasto, zwiększają również potencjał obszaru rewitalizacji.

Tabela 10. Charakterystyka organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji.

Nazwa podmiotu	Zakres działalności
Towarzystwo Miłośników Polanicy	integracja, promocja miasta, wspieranie lokalnych tradycji, edukacja, kultura
Klub Kolarstwa Górskiego TEAM KOLARZ POLANICA	sport
Klub sportowy POLANICA	sport
Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe EDUKATOR	pomoc społeczna, edukacja, przeciwdziałanie wykluczeniu, integracja
Polanicka Izba Gospodarcza	wspieranie lokalnych podmiotów gospodarczych
Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu, integracja
Związek Kombatantów i b. Więźniów Politycznych RP	pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu, integracja
ROTARY CLUB Polanica	działalność humanitarna
Fundacja SZANSA	pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu, integracja
Fundacja POD PSIAŁ GWIAZDĄ	ochrona zwierząt

Źródło: opracowanie własne.

W Polanicy-Zdroju od 2021 roku działa **Uniwersytet Trzeciego Wieku**, promujący filozofię uczenia się przez całe życie. Oferuje on nie tylko wykłady na różnorodne tematy, prowadzone przez wykładowców z uczelni wyższych, ale także zajęcia gimnastyki, pływania oraz wycieczki kulturoznawcze. Uniwersytet Trzeciego Wieku pozwala seniorom poszerzyć wiedzę, jak również wspiera ich integrację i aktywizację społeczną. Seniorzy wykorzystują zajęcia jako okazję do wyjścia z domu, spotkania ze znajomymi, wspólnego spędzania czasu i rozwijania pasji. Działalność tego typu instytucji pozwala na dłuższe zachowanie aktywności i przeciwdziała wykluczeniu społecznemu osób starszych, co jest szczególnie istotne w sytuacji zmieniającej się struktury demograficznej.

Niewątpliwym potencjałem obszaru rewitalizacji jest **dziedzictwo historyczne**. Pierwsze wzmianki o osadzie w tym miejscu pochodzą z 1347 roku, a występujące tu źródła mineralne opisano już w 1557 r. Ważniejszy rozwój Polanicy nastąpił jednak dopiero w XIX wieku, kiedy kłodzki kupiec Joseph Grolms ocembrował jedno z pięciu źródeł, wybudował dom zdrojowy i przekształcił istniejące pola na ogrody. W 1873 roku źródło z przyległymi terenami wykupił wrocławski przemysłowiec Wenzel Hoffmann, którego staraniami utworzono rozległy park, zbudowano nową pijalnię wód mineralnych, dom zdrojowy i teatr. Rozwój uzdrowiska znacząco przyspieszył po 1890 roku, kiedy uruchomiono połączenie kolejowe. Znaczną rozbudowę uzdrowiska przeprowadzono w pierwszej połowie XX wieku, kiedy tereny zdrojowe nabyła spółka wrocławskiego radcy handlowego Georga Haase. W 1906 r. uruchomiono luksusowy Dom Zdrojowy (obecnie sanatorium Wielka Pieniawa), w 1909 r. ukończono budowę sanatorium kardiologicznego, a dwa lata później oddano kompleks pijalni, hali spacerowo-koncertowej, kawiarni i pokoi dla kuracjuszy. W czasie I Wojny Światowej Dom Zdrojowy pełnił funkcję lazaretu, jednak po wojnie wznowiono działalność uzdrowiska. Po II Wojnie Światowej miasto przeszło pod administrację polską i w dalszym ciągu rozwijała się w nim **działalność uzdrowiskowa i lecznicza**. Od 1974 aż do 2018 r. Polanica była również ośrodkiem wytwarzania wysokiej klasy szkła artystycznego, które wytwarzano w funkcjonującej już od lat 50. hucie szkła „Barbara”. Obecnie niewykorzystywany budynek huty, stanowi kolejny potencjał dla rozwoju nowych funkcji w obszarze rewitalizacji. Ważnym momentem w historii Miasta była powódź w roku 1998, kiedy znaczna część centrum została zalana i wiele budynków musiało zostać rozebranych. Wydarzenie to w dużym stopniu zjednoczyło lokalną społeczność, której wspólnym wysiłkiem udało się w krótkim czasie dokonać odbudowy zniszczeń.

Dziedzictwo Polanicy-Zdroju tworzą także wybitne postaci, związane z Miastem, takie jak profesor Zbigniew Horbowy – wieloletni dyrektor Huty Szkła Artystycznego „Barbara”, rektor Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu oraz dr Wiesław Malka – wieloletni lekarz naczelny uzdrowiska.

O dziedzictwie historycznym obszaru rewitalizacji świadczą znajdujące się na nim **zabytki**. Obszar ten obejmuje 93 spośród 303 wszystkich obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, z czego 5 ujętych jest także w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego: historyczny układ urbanistyczny Miasta, Teatr Zdrojowy im. M. Ćwiklińskiej, Dom Zdrojowy wraz z Pijalnią Wód Mineralnych, a także Park Zdrojowy.

Potencjał turystyczny, jak i możliwości spędzania wolnego czasu i twórczego zaangażowania mieszkańców Polanicy-Zdroju są poszerzane m.in. poprzez cykliczne wydarzenia kulturalne, wyróżniające miasto na tle innych samorządów. Należą do nich:

Potencjał na wzmocnienie funkcji turystycznej związany jest również z obecnie niewykorzystanymi budynkami dawnego hotelu przy ul. Sportowej 7, a także dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej 34. Po przeprowadzeniu prac adaptacyjnych, możliwym będzie zwiększenie bazy noclegowej w atrakcyjnych lokalizacjach miasta.

Tabela 11. Cykliczne wydarzenia organizowane w Polanicy-Zdroju.

Nazwa wydarzenia	Informacje o wydarzeniu	Organizator
Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy	licytacje, występy artystyczne w Teatrze Zdrojowym i w Muszli koncertowej: pokaz wozów OSP, kąpiele morsów, prelekcje GOPR, pokaz Drużyny Wojów Białego Niedźwiedzia, Alpaki	TZ-CKiP, SP nr 2
Ferie zimowe	warsztaty, spektakle, koncerty	TZ-CKiP
Kobietovnia	warsztaty rozwoju dla kobiet	TZ-CKiP
Kalejdoskop Talentów	międzynarodowy przegląd zespołów artystycznych z Polski, Białorusi, Ukrainy i Litwy	Fundacja Inicjatywa, Stowarzyszenie Szkół Edukator, TZ-CKiP
Polanicka Majówka	koncerty, kabarety, Dzień Flagi	TZ-CKiP
Bike Maraton i Super Bieg	Wydarzenie sportowe, które promuje zdrowy i aktywny styl wypoczynku oraz rywalizację fair play. Rozgrywa się na najpiękniejszych trasach polanickich okolic.	Grabek Promotion, TZ-CKiP
„Łączy nas sport”	Wydarzenie obejmuje Polanicki Bieg Zespołowy oraz biegi dla dzieci. Bieg o charakterze górskim na dystansie 5 km, w zespołach dwuosobowych. Bieg główny poprzedzony jest biegami dla dzieci od najmniejszych - dzieci do lat 4 na odcinku 30m, kończąc na młodzieży szkolnej. Impreza dedykowana jest także osobom z niepełnosprawnościami. Wydarzenie ma charakter sportowy, a także integracyjny.	Fundacja Szansa
Na Zdrowie!	Wydarzenie sportowo-rekreacyjne kierowane do mieszkańców ziemi kłodzkiej, promujące zdrowy styl życia: sport, dobre odżywianie i profilaktykę badań. Na stadionie miejskim organizowany jest szereg atrakcji sportowych: zawody, pokazy, wykłady, dobra zabawa. Wydarzenie organizowane we współpracy z wrocławskimi uczelniami: AWF, UP, z Fundacją Moniki Pyrek oraz Kłodzką Wyższą Szkołą Medyczną	TZ-CKiP
Dzień Dziecka	Rodzinna impreza plenerowa: gry, zabawy, spektakle	TZ-CKiP
Mistrzostwa Polski Oldbojów w Piłce Nożnej 50+	Impreza sportowa skierowana do miłośników piłki nożnej. W zawodach biorą udział drużyny piłkarskie w skład w których wchodzi zawodnicy 50+	OSiR, TZ-CKiP
Spotkanie Polaniczian/ Powitanie Lata	koncerty, spektakle, spotkania	TZ-CKiP
Międzynarodowe Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej	Cykl koncertów o wysokiej randze artystycznej, którego celem jest promocja trwałych wartości artystycznych w zakresie muzyki klasycznej, edukacja muzyczna i pobudzanie wartości estetycznej poprzez muzykę. Wykonawcy koncertów to wybitni muzycy z kraju i z zagranicy, nagradzani na międzynarodowych festiwalach muzycznych.	TZ-CKiP
Górskie Otwarte Mistrzostwa Polski Nordic Walking, Polanicki Bieg Niedźwiedzia	Ogólnopolska impreza promująca aktywność fizyczną i zdrowy styl życia	TZ-CKiP, Fundacja Herkules All Sports
Świat pod Kyczerą	Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny, organizowany przy współpracy z kilkunastoma instytucjami w kraju i zagranicą. Główne koncerty festiwalowe, poprzedzone paradami i animacjami ulicznymi, odbywają się w kilku miastach na Dolnym Śląsku. Prezentacjom artystycznym towarzyszą wystawy, spotkania poetyckie, prelekcje, warsztaty językowo-artystyczne.	Łemkowska Zespół Pieśni i Tańca „Kyczerą”, TZ-CKiP
Pejzaże Qlinarne Polanicy	Festiwal kulinarny promujący polanickie restauracje, propagujący ekologię, zdrową żywność oraz tradycje kulinarne Dolnego Śląska. Pokazy kulinarne, degustacje, koncerty, warsztaty dla dzieci, stoiska lokalnych producentów żywności.	TZ-CKiP, polanicki gestorzy

Lato Filmowe w Hrabstwie Kłodzkim	Festiwal prezentujący wybrane dzieła filmowe światowego kina. Projekcje odbywają się w Teatrze Zdrojowym oraz w Muszli Koncertowej.	TZ-CKiP
Spotkania wystawców produktów regionalnych „Cud miód”	"Promocja wyrobów pszczelarskich, wykłady, koncerty, warsztaty dla dzieci.	TZ-CKiP
Międzynarodowy Festiwal Szachowy im. Akiby Rubinsteina	Najdłużej rozgrywany turniej szachowy w Polsce i jeden z trzech najstarszych turniejów w Europie. W festiwalu biorą udział Arcymistrzowie z całego świata.	Dolnośląski Związek Szachowy
Mistrzostwa Polski Oldbojów w Koszykowie	Polanickie mistrzostwa najlepszych drużyn męskich i kobiecych z udziałem gwiazd polskiej koszykówki. Przy okazji sportowcy pozostawiają odcisk swojej dłoni w Alei Gwiazd Koszykówki na polanickim Deptaku.	OSiR, TZ-CKiP
Grzybów-Zdroje czyli Polanickie Grzybobranie	Impreza dedykowana miłośnikom grzybów, przetworów, nalewek i potraw z darów lasu. Podczas wydarzenia organizowane są konkursy na najpiękniejsze okazy grzybowe oraz na najlepszą nalewkę z owoców leśnych. Dla najmłodszych organizowana jest gra terenowa.	TZ-CKiP, Nadleśnictwo Zdroje
Cały Kazio – Festiwal Marii Czubaszek i Wojtka Karolaka	"Cały Kazio" to festiwal dobrego słowa i znakomitej muzyki czyli trzydniowe wydarzenie o charakterze artystyczno-rozrywkowym, inspirowane twórczością znakomitej pisarki i poetki Marii Czubaszek, skupia wybitnych polskich twórców: autorów tekstów, wokalistów, muzyków, aktorów i artystów kabaretowych. Koncerty, spektakle, konkursy, warsztaty - to wszystko przy udziale najznamienitszych postaci polskiej sceny muzycznej, kabaretowej, teatralnej - otwarte dla szerokiej publiczności. Wydarzenia odbywają się w wielu przestrzeniach: w Parku Zdrojowym, Teatrze, Villi Polanica	TZ-CKiP, Villa Polanica
Międzynarodowy Festiwal Poezji „Poeci bez granic”	Festiwal poetycki, którego celem jest międzynarodowa wymiana doświadczeń literackich. W ramach wydarzenia organizowanych jest szereg spotkań artystycznych i warsztatów literackich dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz konkurs poetycki adresowany do mieszkańców ziemi kłodzkiej.	TZ-CKiP, Dolnośląski Związek Literatów Polskich, Towarzystwo Miłośników Polanicy
Idą Święta – Polanickie Kolędowanie	Impreza o charakterze lokalnym, mająca na celu podtrzymywanie tradycji związanych z obrządkiem Świąt Bożego Narodzenia. Na całość wydarzenia składają się warsztaty rękodzielnicze, występy artystyczne, spotkanie oplatkowe, poczęstunek	TZ-CKiP

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju.

Niewątpliwym potencjałem obszaru rewitalizacji, nadającym uzdrowiskowy charakter, są **zasoby przyrodnicze**, których unikalność znalazła wyraz w formach ochrony, jakimi zostały objęte. Należą do nich: otulina Parku Narodowego Gór Stołowych, Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bystrzyckie i Stołowe”, Specjalny Obszar Ochrony natura 2000 „Piekielna Dolina Koło Polanicy”, a także liczne pomniki przyrody, skoncentrowane głównie w Parku Zdrojowym.

Miasto aktywnie dąży do ochrony zasobów środowiska, m.in. poprzez udział w **Autonomicznym Regionie Energetycznym Sudety ARES**, będącym **pilotażowym klastrem energii**, zrzeszającym jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstwa powiatu kłodzkiego. Celami klastra są:

- eliminacja niskiej emisji z indywidualnych palenisk i lokalnych kotłowni,
- ograniczenie niskiej emisji z transportu,

- zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych, takich jak wody geotermalne, odpady rolne, uprawy na nieużytkach, zagospodarowanie odpadów poprodukcyjnych, wykorzystanie energii cieków wodnych,
- wzrost bezpieczeństwa dostaw energii dla mieszkańców i lokalnego biznesu,
- zmniejszenie kosztów energii dla mieszkańców i lokalnego biznesu,
- zwiększenie stopnia niezależności energetycznej.

Cele te będą realizowane poprzez pozyskiwanie środków i realizację projektów gminnych, a także pomoc w pozyskiwaniu środków dla przedsiębiorców będących członkami klastra, na przedsięwzięcia związane z efektywnością energetyczną, wytwarzaniem energii z odnawialnych źródeł, czy elektromobilnością.

Rysunek 26. Przykłady działań prośrodowiskowych w przestrzeni obszaru rewitalizacji: po lewej stanowisko ładowania pojazdów elektrycznych, po prawej nawierzchnia przepuszczalna i powierzchnie biologicznie czynne na parkingu Urzędu Miejskiego.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 8.03.2023 r.

Polanica-Zdrój podejmuje działania na rzecz środowiska również w ramach przyjętych programów, takich jak Strategia Rozwoju Elektromobilności na lata 2020-2025, Program Ochrony Środowiska na lata 2020-2023 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2027, czy Miejski Plan Adaptacji do Zmian Klimatu do roku 2030. Już teraz w przestrzeni obszaru rewitalizacji widoczne są efekty podejmowanych działań, takie jak m.in. stanowisko do ładowania pojazdów elektrycznych, czy zastosowanie nawierzchni przepuszczalnej na parkingu Urzędu Miejskiego. Miasto prowadzi także punkt konsultacyjny programu **Czyste Powietrze**, w ramach którego mieszkańcy mogą pozyskać dofinansowanie na projekty termomodernizacji budynków oraz wymiany systemów ogrzewania, w tym na wykorzystujących odnawialne źródła energii. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, nie tylko wpłynie na jakość powietrza, ale i na budżety mieszkańców, poprzez zmniejszenie rachunków za ogrzewanie.

Kolejny potencjał obszaru rewitalizacji związany jest z działaniem dużych przedsiębiorstw z branży uzdrowskiej i medycznej: Uzdrowisk Kłodzkich S.A. i Specjalistycznego Centrum Medycznego im. św. Jana Pawła II. Duże firmy posiadają większy kapitał ludzki i finansowy, pozwalający na realizację inwestycji. Tworzą także środowisko do rozwoju przedsiębiorstw w branżach pokrewnych i obsługi biznesu.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji potwierdza zasadność jego wyznaczenia. Na obszarze tym występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, które znacząco hamują rozwój obszaru rewitalizacji, jak i całego Miasta. Obszar rewitalizacji obejmuje centrum Polanicy-Zdroju, w którym koncentrują się funkcje usługowe, kulturowe, rekreacyjne i reprezentacyjne. Pomimo tego, analiza wskazała na degradację tego obszaru, skutkującą postępującym zanikiem aktywności społecznej i gospodarczej. Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano w szczególności: starzenie się społeczeństwa, brak integracji mieszkańców, wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, przestępczości, ubóstwa i alkoholizmu, niską aktywność lokalnych przedsiębiorców, niską atrakcyjność rynku pracy, niedostateczną współpracę podmiotów gospodarczych, zły stan powietrza spowodowany niską emisją, niewystarczającą retencję wód opadowych, niską świadomość ekologiczną mieszkańców, niedostateczną ilość i stan terenów rekreacyjnych, w tym obiektów całorocznych, bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami, oraz zły stan techniczny nawierzchni chodników i jezdni.

Potrzeba rewitalizacji wynika z nagromadzenia zjawisk problemowych, ale również z ich wzajemnego powiązania i oddziaływania. Problemy w sferze społecznej (np. akty wandalizmu, brak integracji mieszkańców) wynikają częściowo z innych problemów (np. niedostatecznej liczby miejsc spędzania czasu wolnego oraz miejsc o funkcjach integracyjnych, rekreacyjnych, wypoczynkowych). Problem starzejącego się społeczeństwa jest nierozzerwalnie powiązany z obniżającym się poziomem aktywności i integracji społecznej, ale też zwiększa potrzeby związane z dostosowaniem przestrzeni publicznych oraz oferty usługowej do potrzeb różnych grup wiekowych.

W Polanicy-Zdroju znacznym problemem jest niska aktywność społeczna mieszkańców, powiązana z ich niewielką integracją. Można temu przeciwdziałać m.in. poprzez wzmacnianie lokalnej tożsamości i poczucia dumy, dzięki którym mieszkańcy chętniej będą brali odpowiedzialność za społeczność i częściej będą się angażować w działania na jej rzecz. Polanica-Zdrój posiada zarówno elementy dziedzictwa materialnego, jak i niematerialnego, które z powodzeniem można wykorzystać do budowy lokalnej tożsamości. Należy je jednak w większym stopniu wyeksponować, np. poprzez upamiętnienie w przestrzeni publicznej wybitnych postaci z historii Miasta – profesora Zbigniewa Horbowego i doktora Wiesława Malki. Powiązaniem z postacią prof. Horbowego jest także historyczne znaczenie Polanicy-Zdroju jako ośrodka produkcji szkła artystycznego. Ten element dziedzictwa można wyeksponować zagospodarowując nieczynną obecnie Hutę Szkła „Barbara” na potrzeby muzealne. Nie tylko podkreśli to tożsamość Miasta, ale, szczególnie w połączeniu z działalnością edukacyjną i warsztatową, także utworzy nowe miejsce twórczego spędzania czasu.

Brak wystarczającej oferty spędzania wolnego czasu jest kolejnym z istotnych problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Dotyczy on zarówno osób starszych, które pozbawione wsparcia często izolują się społecznie, ale także młodzieży, która nie mogąc zagospodarować swojego czasu wolnego, może posuwać się do zachowań aspołecznych, takich jak wandalizm, czy spożywanie alkoholu. Jakkolwiek Ośrodek Sportu i Rekreacji posiada różnorodne obiekty, to żaden z nich nie jest obiektem krytym, umożliwiającym kontynuowanie szeregu aktywności sportowych w sezonie zimowym, czy przy niekorzystnych warunkach atmosferycznych. Rozwiązaniem byłaby budowa tego typu wielofunkcyjnego obiektu, który mógłby być wykorzystywany, nie tylko na potrzeby wydarzeń sportowych, ale także innych, wymagających większej kubatury, jak np. wystawy.

Wspomniane obiekty huty szkła i OSiR mogą posłużyć także rozwiązywaniu problemów natury gospodarczej, tworząc przestrzeń do działań integrujących lokalnych przedsiębiorców. Wzmocnienie potencjału gospodarczego odbywać by się mogło przez organizację spotkań przedsiębiorców, wystawy i promocję produktów lokalnych, czy szkolenia i doradztwo w zakresie zakładania oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Na rynek pracy wpływ będzie miało także dalsze zwiększanie potencjału turystycznego Miasta, w tym przez zagospodarowanie obecnie niewykorzystanych obiektów, zarówno na potrzeby nowych atrakcji, służących zarówno mieszkańcom, jak i turystom, ale także zwiększających możliwości obsługi ruchu turystycznego. Działania te przełożą się nie tylko na bezpośrednie utworzenie miejsc pracy, ale także zwiększą obroty już istniejących przedsiębiorstw, pozwalając na inwestycje w ich dalszy rozwój, a także na wzrost wynagrodzeń.

W związku z uzdrowiskowym charakterem Polanicy-Zdroju, niezwykle istotnym aspektem jest jakość środowiska, jednak Miasto zмага się zarówno z niską emisją, jak i niską świadomością ekologiczną mieszkańców, którzy nie dość, że czasem nie widzą potrzeby wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, to również dopuszczają się zaśmiecania przestrzeni publicznych. Stan ten może poprawić edukacja ekologiczna i działania informacyjna na temat środowiska i metod jego ochrony. Jeden z takich punktów edukacyjnych będzie mogła stanowić zabytkowa trafostacja, położona w Parku Zdrojowym. Niską emisję można zredukować także poprzez termomodernizację istniejących obiektów i wyposażenie ich w odnawialne źródła energii.

Kolejnym istotnym problemem natury środowiskowej w Polanicy-Zdroju są skutki postępujących zmian klimatu. Na obszarach górskich, ze względu na znaczne nachylenia terenu, jak i większe sumy oparów, występują problemy z regulacją zasobów wodnych. Szybki spływ powierzchniowy powoduje podtopienia w sytuacji wystąpienia deszczy nawaalnych, natomiast w okresach suchych, utrudnia retencjonowanie wody. Problemy te będą się nasilać wraz z postępującymi zmianami klimatycznymi, w wyniku których zwiększy się intensywność i częstotliwość opadów nawaalnych, występujących naprzemiennie z okresami suszy, a ogólny wzrost temperatur zwiększy ryzyko przegrzania i udarów, szczególnie wśród osób wrażliwych – seniorów, dzieci i osób przewlekle chorych. Przeciwdziałać temu m.in. poprzez zagospodarowanie istniejących terenów zielonych dodatkowymi elementami zielono-błękitnej infrastruktury, poprawiającej retencję i mikroklimat. Znaczny potencjał w tym zakresie wykazuje Park Leśny. Dodatkowo zakres działań adaptacyjnych można zwiększyć poprzez akcje edukacyjne, pokazujące możliwości zastosowania poszczególnych rozwiązań przez mieszkańców w ich własnych ogrodach.

Działania rewitalizacyjne powinny się przyczynić do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców we wszystkich wymiarach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym. Bezpośrednio bezpieczeństwo powinien poprawić rozbudowany system monitoringu, zmniejszający liczbę wykroczeń i aktów wandalizmu. Z kolei rozwój mieszkalnictwa socjalnego, pozwoli zaadresować problem wysokich cen nieruchomości, stanowiących barierę do osiedlania się, czy pozostawiania w Mieście ludzi dopiero wkraczających na rynek pracy, czy mniej zamożnych. Natomiast modernizacja ujęcia wody, zabezpieczy jej dostawę, zmniejszając ryzyko niedoborów i umożliwiając obsługę nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, czyniąc je dodatkowo bardziej dostępnymi ekonomicznie. Remonty nawierzchni i likwidacja barier architektonicznych, poprawią bezpieczeństwo osób ze szczególnymi potrzebami i seniorów, dodatkowo zachęcając do podejmowania aktywności, przeciwdziałając ich wykluczeniu społecznemu.

Zrewitalizowane obiekty i przestrzeń, we współpracy z interesariuszami, będą mogły stać się scenami wydarzeń o różnorodnym charakterze, kierowanych do wszystkich grup społecznych.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa ona opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2032 roku brzmi:

Obszar rewitalizacji w Polanicy-Zdroju **w pełni wykorzystuje potencjały wewnętrzne** związane z walorami przyrodniczymi oraz dziedzictwem materialnym i niematerialnym, budując **poczucie lokalnej dumy** wśród mieszkańców, którzy tworząc **aktywne społeczeństwo obywatelskie**, chętniej angażują się na rzecz lokalnej wspólnoty. Integracja ma charakter międzypokoleniowy, dzięki czemu **wszystkie grupy społeczne czują się włączone w życie Miasta**. Podejmowane są **skuteczne działania adaptacyjne do zmian klimatu**, przeciwdziałając ich negatywnym skutkom. Mieszkańcy czują się bezpiecznie i mają **dostęp do różnorodnej oferty usługowej oraz atrakcyjnej przestrzeni do życia**. Wysoka atrakcyjność obszaru rewitalizacji przyciąga nowych mieszkańców oraz turystów, wzmacniając lokalną gospodarkę, co skutkuje podniesieniem poziomu w Polanicy-Zdroju.

Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych mieszkańcy Polanicy-Zdroju stanowią świadome i zaangażowane społeczeństwo obywatelskie. Obserwuje się pozytywny wpływ rewitalizacji zarówno na mieszkańców obszaru, ale także całej społeczności Miasta. Organizowane są

cykliczne wydarzenia kulturalne, sportowe i integracyjne, które pozwalają na aktywizację mieszkańców i aktywne spędzanie czasu wolnego. Bogata oferta zajęć i warsztatów kierowanych do różnych grup wiekowych sprzyja integracji rówieśniczej i międzypokoleniowej, zapobiegając wykluczeniu społecznemu. Rozwinięta oferta spędzania wolnego czasu wpłynęła na poprawę bezpieczeństwa i szczególną aktywizację młodzieży oraz seniorów. Spotkania różnych grup lokalnej społeczności inicjowane są oddolnie, wynikają z wewnętrznej potrzeby i działalności lokalnych liderów.

Ożywione w wyniku procesu rewitalizacji obiekty i przestrzenie, przyciągają wszystkich mieszkańców Polanicy-Zdroju. Powstałe przestrzenie są przyjazne wszystkim mieszkańcom, również tym ze szczególnymi potrzebami, a zagospodarowane tereny zielone zachęcają do wypoczynku, poprawiają klimat Miasta i zwiększają jego odporność na zmiany klimatyczne poprzez redukcję efektu miejskiej wyspy ciepła i retencję wód opadowych.

Mieszkańcy Polanicy-Zdroju są świadomi dziedzictwa historycznego Miasta, promowanego poprzez upamiętnienie ważnych postaci i miejsc, a także organizowane wydarzenia kulturalne. Wzrost lokalnej dumy przekłada się na aktywność na rzecz wspólnoty, pozwalając na wykształcenie liderów społecznych i większą intensywność działań organizacji pozarządowych. Dzięki temu możliwe jest skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym.

Za sprawą utworzenia przestrzeni do integracji i wymiany doświadczeń, poprawiła się współpraca lokalnych przedsiębiorców, którzy zamiast ostrej konkurencji wybierają zrzeszanie się, dla uzupełniania swoich kompetencji, ofert oraz osiągnięcia efektu skali. Większa atrakcyjność Polanicy-Zdroju, przyciąga nowych mieszkańców i turystów, co przekłada się na tworzenie miejsc pracy, oferujących atrakcyjne wynagrodzenie, a także zwiększenie przychodów Miasta oraz przedsiębiorców, dzięki czemu możliwa jest realizacja dodatkowych inwestycji.

Obszar rewitalizacji odznacza się wysoką jakością środowiska przyrodniczego, a mieszkańcy i przedsiębiorstwa rozwijają się prężnie dzięki sprawnej i funkcjonującej infrastrukturze. Wzrost bezpieczeństwa oraz atrakcyjności przestrzeni spowodował zwiększenie liczby mieszkańców Polanicy-Zdroju.

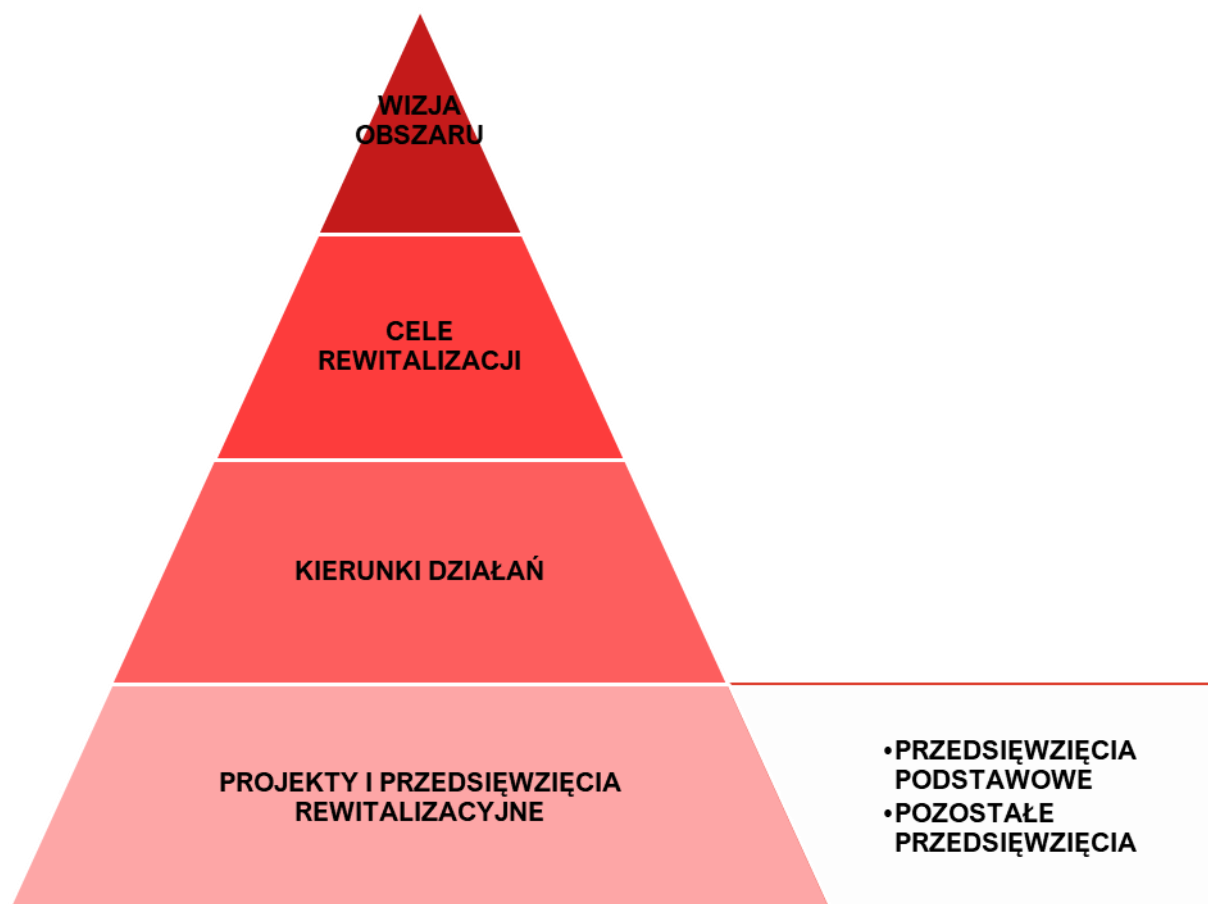
5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2032 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas wywiadów pogłębionych umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 7. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rysunek 27. Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 16 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 12. Cele i kierunki rewitalizacji.

CEL 1: ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA	
Kierunek 1.1.	Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej
Kierunek 1.2.	Zwiększenie efektywności energetycznej
Kierunek 1.3.	Poprawa jakości środowiska
Kierunek 1.4.	Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców
Kierunek 1.5.	Łagodzenie skutków zmian klimatu poprzez rozwój zielono-błękitnej infrastruktury
Kierunek 1.6.	Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych
CEL 2: ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE	
Kierunek 2.1.	Wzmocnienie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa kulturowego
Kierunek 2.2.	Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz lokalnej społeczności
Kierunek 2.3.	Budowa poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną
Kierunek 2.4.	Wzmocnienie integracji i solidarności międzypokoleniowej
Kierunek 2.5.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
CEL 3: ATRAKCYJNE I DOSTĘPNE USŁUGI	
Kierunek 3.1.	Wsparcie rozwoju lokalnych działalności gospodarczych i współpracy przedsiębiorców
Kierunek 3.2.	Adaptacja istniejących obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych
Kierunek 3.3.	Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
Kierunek 3.4.	Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych
Kierunek 3.5.	Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, stanowiących odpowiedź na potrzeby różnych grup wiekowych

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Miasto Polanica-Zdrój. W poniższej tabeli przedstawiono analizę spójności niniejszego Programu z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w poniższych dokumentach.

Tabela 13. Opis dokumentów powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Dokumenty na poziomie krajowym
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR
Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców kraju przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarach: społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Jednym z kluczowych czynników wpływających na realizację tego celu jest zapewnienie skutecznie działającego państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. W SOR przedstawiono nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Podejście to opiera się na indywidualnym potencjale terytorialnym, inwestycjach, innowacjach, rozwoju, eksporcie oraz wysoko przetworzonych produktach. Fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu. W SOR wyznaczono trzy cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna). II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie). III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)
Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Odpowiada to celowi szczegółowemu II Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 wyznacza cztery cele szczegółowe: Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS)

Celem głównym SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Odnosi się on bezpośrednio do realizacji celów SOR.

Cel główny SRKS 2030 jest doprecyzowany przez trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Cel szczegółowy 3: Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)

Celem głównym KSRR jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,

Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,

Cel szczegółowy 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Dokumenty na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

W świetle diagnozy, strategicznej analizy regionu dolnośląskiego oraz określonej wizji jego stanu w 2030 roku sformułowane zostały cele strategiczne współrealizujące cel nadrzędny strategii rozwoju Dolnego Śląska, który określono jako: Harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności.

Cele strategiczne są reakcją na zidentyfikowane problemy i przyszłościowe wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Ich konkretyzację stanowią cele operacyjne oraz przyporządkowane im przedsięwzięcia strategiczne. Celami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 są:

Cel strategiczny 1: Efektywne wykorzystanie gospodarcze potencjału regionu:

1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów.

1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki.

1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu.

1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich

Cel strategiczny 2: Poprawa jakości i dostępności usług publicznych:

2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej.

2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych.

2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych.

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego:

3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich.

3.2. Wzrost społecznej integracji.

3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy.

3.4. Poprawa efektywności kształcenia.

3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych

Cel strategiczny 4: Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego:

4.1. Poprawa stanu środowiska.

4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska.

4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi.

4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.

4.5. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.

4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.

Cel strategiczny 5: Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu:

5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej.

5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych.

5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Dokumenty na poziomie ponadlokalnym

Strategia Rozwoju Sudety 2030

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3). Ukierunkowana jest na budowę spójności terytorialnej w oparciu o specyfikę obszaru oraz wzmacnianie tożsamości poprzez aktywizację społeczności lokalnej.

Jej celem głównym jest: Długookresowa współpraca, wysoka jakość życia i środowiska, konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.

Celami strategicznymi, wraz z kierunkami działań są:

Cel strategiczny 1: Bardziej integralne terytorium:

1.1. Wspieranie form integracji regionu.

1.2. Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzenienia się nowych MŚP.

1.3. Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach.

1.4. Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes-nauka.

1.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji.

Cel strategiczny 2: Terytorium bliżej obywateli:

2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej.

2.2. Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku.

2.3. Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych).

2.4. Aktywizacja społeczna osób starszych.

2.5. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny 3: Bardziej integralne terytorium:

3.1. Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego (Wrocław, Warszawa, Aglomeracja Śląska, Praga, Brno, Drezno, Berlin).

- 3.2. Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno-uzdrowiskowymi.
- 3.3. Upowszechnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości.
- 3.4. Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region).

Cel strategiczny 4: Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał:

- 4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych.
- 4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych.
- 4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
- 4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowe.
- 4.5. Zintegrowany marketing terytorialny.

Strategia Rozwoju Powiatu Kłodzkiego na lata 2021-2030

Strategia zawiera wizję rozwoju powiatu kłodzkiego, która brzmi:

Powiat kłodzki przyjazny, innowacyjny, ekologiczny i bezpieczny obszar, atrakcyjny dla mieszkańców i turystów.

Realizacja strategii będzie przebiegała poprzez spełnienie określonych celów strategicznych i odpowiadających im kierunków działań:

Cel 1: Włączający rozwój społeczny odpowiadający potrzebom mieszkańców i nowoczesnej gospodarki:

Kierunek działania 1.1. Rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy.

Kierunek działania 1.2. Integracja i promocja aktywności obywatelskiej.

Kierunek działania 1.3. Poprawa dostępności do usług społecznych dobrej jakości.

Kierunek działania 1.4. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i pozainstytucjonalnej dla rozwoju społecznego.

Cel 2: Trwały i odporny na zmiany rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne walory powiatu kłodzkiego:

Kierunek działania 2.1. Rozwój innowacyjnych i przyjaznych środowisku branż.

Kierunek działania 2.2. Wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa i agrobiznesu poprzez rozwój innowacyjnych produktów, w tym żywności wysokiej jakości.

Kierunek działania 2.3. Zrównoważony rozwój turystyki wykorzystujący możliwości powiatu kłodzkiego.

Kierunek działania 2.4. Wzmocnienie uzdrowisk.

Kierunek działania 2.5. Współpraca, planowanie i promocja dla wsparcia rozwoju gospodarczego powiatu kłodzkiego

Cel 3: Zrównoważony rozwój przestrzeni wspierający przemiany społeczne i gospodarcze powiatu kłodzkiego:

Kierunek działania 3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury w celu redukcji niskiej emisji.

Kierunek działania 3.2. Rozwój zintegrowanego systemu komunikacyjnego.

Kierunek działania 3.3. Poprawa jakości i wydajności infrastruktury sieciowej.

Kierunek działania 3.4. Ochrona i promocja naturalnego potencjału przyrodniczego powiatu kłodzkiego.

Kierunek działania 3.5. Poprawa bezpieczeństwa i jakości przestrzeni publicznej

Kierunek działania 3.6. Współpraca i wspólne planowanie dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kłodzkiego na lata 2021-2025

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kłodzkiego na lata 2021 – 2025 jako dokument programowy umożliwia wykonywanie zadań powiatu w obszarze polityki społecznej poprzez określenie kompleksowej, spójnej, długofalowej wizji działań, które będą konsekwentnie realizowane przez różne podmioty współpracujące ze sobą na rzecz dobra wspólnego mieszkańców.

Strategia zawiera cele główne oraz szczegółowe:

Cel główny 1: Wspieranie rodzin i rozwój pieczy zastępczej:

Cel szczegółowy 1: Podjęcie działań na rzecz utworzenia zintegrowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny w ich naturalnym środowisku.

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie dzieciom pozbawionym czasowo lub długotrwale opieki rodzicielskiej opieki i wychowania w pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 3: Utrzymanie na dobrym poziomie funkcjonowania istniejącej infrastruktury pieczy zastępczej w powiecie kłodzkim.

Cel główny 2: Zapewnienie osobom opuszczającym pieczę zastępczą oraz placówki, o których mowa w art. 88 ustawy o pomocy społecznej wielowymiarowego wsparcia procesu usamodzielnienia:

Cel szczegółowy 1: :Zwiększenie kompetencji społecznych osób usamodzielnianych.

Cel szczegółowy 2: Objęcie osób usamodzielnianych wsparciem finansowym oraz rzeczowym.

Cel główny 3: Rozwój systemu wspierania osób starszych, przewlekle lub ciężko chorych:

Cel szczegółowy 1: Rozwój systemu wspierania osób starszych i przewlekle chorych.

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie wsparcia osobom wymagającym całodobowej opieki przez DPS.

Cel szczegółowy 3: Osiągnięcie wysokiego standardu usług w DPS.

Cel główny 4: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym:

Cel szczegółowy 1: : Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia.

Cel główny 5: Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy:

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych.

Cel szczegółowy 2: Rozwój potencjału zawodowego bezrobotnych.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie kwalifikacji i uprawnień zawodowych pracowników i pracodawców.

Cel główny 6: Wspieranie i rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, dotkniętych uzależnieniami oraz przemocą:

Cel główny 7: Poprawa funkcjonowania instytucji pomocy społecznej oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego:

Cel szczegółowy 1: : Udoskonalenie funkcjonowania instytucji pomocy społecznej.

Cel szczegółowy 2: Propagowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Polanica-Zdrój na lata 2022-2027

Jednym z głównych celów Strategii Rozwoju Gminy Polanica - Zdrój na lata 2022-2027, jest realizacja zintegrowanych projektów, w tym inwestycyjnych stanowiących odpowiedź na zdiagnozowane na obszarze gminy potencjały i wyzwania.

W Strategii została sformułowana misja Polanicy-Zdroju:

Kreowanie postaw aktywności obywatelskiej, współodpowiedzialności, współpracy oraz solidarności między mieszkańcami, turystami i pokoleniami.

oraz wizja, przedstawiająca stan po zakończeniu realizacji Strategii:

Kurort w harmonii pomiędzy naturą a nowoczesną technologią, pomiędzy jakością życia wszystkich mieszkańców a satysfakcją turystów, tworzący wspólnotę działającą odpowiedzialnie, gospodarnie i solidarnie, dumną ze swojej małej ojczyzny.

Dokument zawiera następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1: Zwiększenie atrakcyjności Polanicy-Zdroju:

- 1.1. Rozwój funkcji turystycznej Gminy i przemysłu czasu wolnego.
- 1.2. Rozwój funkcji uzdrowiskowo- sanatoryjnej Gminy.
- 1.3. Rozwój informacji turystycznej.
- 1.4. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności miasta i gminy w kraju i za granicą.

Cel strategiczny 2: Poprawa infrastruktury drogowej i technicznej Polanicy-Zdroju:

- 2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej.
- 2.2. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- 2.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.
- 2.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Cel strategiczny 3: Harmonijny rozwój usług dla mieszkańców oraz gości Polanicy-Zdroju:

- 3.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług oświaty i wychowania.
- 3.2. Wsparcie, integracja i aktywizacja osób niepełnosprawnych, starszych i potrzebujących.
- 3.3. Promocja i kształtowanie zachowań prozdrowotnych mieszkańców.
- 3.4. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej.

Cel strategiczny 4: Rozwój przedsiębiorczości oraz cyfryzacji na terenie Gminy Polanica-Zdrój:

- 4.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.
- 4.2. Opracowanie i realizacja polityki inwestycyjnej Gminy.
- 4.3. Poprawa łączności cyfrowej.
- 4.4. Rozwój oraz upowszechnianie e-administracji, z uwzględnieniem zwiększenia zdolności instytucjonalnej i skuteczności administracji publicznej

Cel strategiczny 5: Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych:

- 5.1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza.
- 5.2. Wzrost efektywności energetycznej.
- 5.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska naturalnego.

Cel strategiczny 6: Poprawa współpracy i komunikacji w Gminie Polanica-Zdrój:

- 6.1. Zarządzanie Marką Polanica-Zdrój poprzez klienta wewnętrznego i zewnętrznego gminy.
- 6.2. Zwiększenie partycypacji w podejmowanych decyzjach w gminie.
- 6.3. Rozwój e-komunikacji.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Polanica-Zdrój

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Polanica-Zdrój zostało przyjęte Uchwałą Nr XLVIII/337/2006 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 24 października 2006 r. i zaktualizowane Uchwałą Nr V/34/2019 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 16 maja 2019 r.

Głównym celem Studium jest wskazanie właściwych kierunków rozwoju gminy w oparciu o analizę istniejących uwarunkowań, z uwzględnieniem wymogów ładu przestrzennego, zasad zrównoważonego rozwoju, ochrony dziedzictwa kulturowego, wymagań ekonomicznych w zakresie korzystania z przestrzeni, a także potrzeb interesu publicznego.

W oparciu o powyższe zasady oraz przeprowadzone analizy w Studium wskazano nowe kierunki rozwoju przestrzennego na terenie gminy:

- ze względu na wyjątkowe walory środowiskowe, w tym złoża wód leczniczych oraz znaczącą infrastrukturę w tym zakresie lecznictwo uzdrowiskowe utrzymano jako podstawową funkcję gminy. Determinuje to jednocześnie lokalizację innych inwestycji na terenie miasta,
- ze względu na istniejące walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe a także w związku z brakiem uciążliwości dla Uzdrowiska w Studium przyjęto poszerzenie głównej funkcji gminy o turystykę i wypoczynek,
- ze względu na możliwości jakie posiada gmina (m.in. korzystne położenia na szlakach komunikacyjnych) oraz konieczności zapobiegania niekorzystnym procesom zachodzącym na terenie gminy (jednokierunkowy, grożący zbyt dużym uzależnieniem od koniunktury w jednej dziedzinie, rozwój miasta Polanica Zdrój, uzależnienie wpływów do budżetu gminy od kondycji jednego rodzaju działalności, migracja ludności z terenu gminy - szczególnie młodych itp.) Studium przewiduje tworzenie strefy aktywności gospodarczej w pobliżu drogi krajowej nr 8,
- ze względu na potrzebę ściągnięcia nowych mieszkańców na teren gminy oraz ze względu na konieczność stałego powiększania usług obsługi kuracjuszy i turystów w Studium wskazano stosunkowo dużą ilość terenów zabudowy mieszkaniowo-pensjonatowej,
- ze względu na różne formy ochrony przyrody tj. otulina parku narodowego, obszar chronionego krajobrazu oraz konieczność ochrony rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w Studium ograniczono możliwości lokalizacji zabudowy w południowej (Sokołówka, Nowy Wielisław) i zachodniej części gminy (kompleksy leśne),
- ze względu na konieczność ochrony środowiska kulturowego w Studium wprowadzono różne formy ochrony, w tym strefy konserwatorskie oraz wprowadzono ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości na terenach cennych kulturowo,
- ze względu na istniejące potrzeby w zakresie ochrony przed powodzią w Studium wprowadzono liczne ograniczenia w inwestowaniu na terenach zagrożonych zalewaniem wodami powodziowymi,

Źródło: opracowanie własne.

7. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Polanicy-Zdroju zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano szeroki katalog działań, na który składają się cztery podstawowe projekty zintegrowane oraz trzy projekty uzupełniające (pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne). Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekty uzupełniające mają charakter głównie infrastrukturalny, niemniej jednak zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji, a ich realizacja również przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji, umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Miasto Polanica-Zdrój we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 14. Opis projektu zintegrowanego nr 1.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1	
Adaptacja obiektów dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara” do pełnienia nowych funkcji Dziedzictwo historyczne jest istotnym elementem tożsamości miejsca, która z kolei wpływa na utożsamianie się z nim jego mieszkańców, którzy czując szczególne więzi ze swoim otoczeniem, chętniej angażują się w życie społeczne. Budowane relacje i interakcje przebiegające między mieszkańcami przyczyniają się do tworzenia lokalnego kapitału społecznego, dzięki któremu możliwe jest skuteczne zaadresowanie wyzwań rewitalizacji. Z biegiem czasu, wraz z przekształceniami społeczno-gospodarczymi, pewne funkcje miejsc zanikają, co wyraźnie widoczne jest w przypadku zakładów przemysłowych, które muszą w sposób szczególny mierzyć się z presją ekonomiczną zmieniającego się rynku. W Polanicy-Zdroju od lat 50. XX wieku działała huta szkła, początkowo wytwarzająca butelki na potrzeby lokalnej rozlewni wód mineralnych, a w której od lat 70. wytwarzano w niej szkło artystyczne. W 1975 dyrektorem Huty Szkła Artystycznego „Barbara” został profesor Zbigniew Horbowy – jeden z najwybitniejszych polskich projektantów i rektor Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu w latach 1999-2005. W roku 2018 zakład zakończył działalność dzieląc losy innych hut szkła w regionie. Nadanie nowych funkcji budynkom dawnej huty, pozwoli przywrócić społeczną użyteczność obiektu, pomagając zaadresować szereg problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalnych i technicznych, zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji.	
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Polanica-Zdrój
Potencjalni partnerzy	Centrum Kultury i Promocji Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Lokalni przedsiębiorcy Gmina Szczytna Gmina Stronie Śląskie
Lokalizacja przedsięwzięcia	Al. Wojska Polskiego (działka 445)
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
Jednymi z kluczowych problemów na obszarze rewitalizacji są: niska aktywność społeczna, niewielka integracja oraz niesie poczucie lokalnej tożsamości wśród mieszkańców, obniżające ich zaangażowanie w życie społecznym Miasta. Sytuacja taka może wynikać z niewystarczającej liczby ogólnodostępnych miejsc spotkań i oferowanych form wspólnych aktywności, jak również niski poziom wiedzy o historii i dziedzictwie Polanicy-Zdroju. Istotnym problemem na obszarze rewitalizacji jest także starzenie się społeczeństwa, z którym wiąże się coraz większe zapotrzebowanie na miejsca rekreacji i integracji dostosowane do osób starszych i ze szczególnymi potrzebami. Zidentyfikowany został także problem wysokiej przestępczości, w tym wśród młodzieży, co może wskazywać na niewystarczającą ofertę spędzania wolnego czasu skierowaną do młodszego pokolenia.	

W Polanicy-Zdroju brakuje także przestrzeni integrującej lokalnych przedsiębiorców, których brak współpracy wpływa niekorzystnie na sytuację gospodarczą Miasta. Zgłaszane były również problemy niewystarczającego wsparcia dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Problemy w sferze ekonomicznej przekładają się na sferę społeczną, skutkując mniejszym potencjałem rozwoju, niższymi zarobkami i wzrostem bezrobocia.

Posiadająca status uzdrowiska Polanica-Zdrój zmagą się również z niską emisją, pochodząca głównie z nieefektywnych źródeł ciepła. Obecnie nieużytkowany budynek dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara”, w celu nadania mu nowych funkcji, wymaga przeprowadzenia prac remontowych dla podniesienia estetyki, zwiększenia efektywności energetycznej i dostępności architektonicznej.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu jest adaptacja budynku dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara” na potrzeby interaktywnego muzeum szklarstwa, co wpłynie na poszerzenie oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców, jednocześnie podnosząc świadomość na temat historii i dziedzictwa Polanicy-Zdroju, wzmacniając lokalną tożsamość. Przystosowanie przestrzeni dla różnych grup mieszkańców, uwzględniając wymogi dostępności architektonicznej, pozwoli na organizację spotkań, warsztatów, kursów i imprez, sprzyjających integracji i rozwojowi osobistemu osób z różnych grup społecznych, w szczególności dzieci, młodzieży, rodziców, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada także przystosowanie sąsiadujących z nim terenów zielonych na atrakcyjne miejsce spotkań na świeżym powietrzu. Działania miękkie realizowane w obiekcie wpłyną na aktywizację mieszkańców i rozwój dialogu międzypokoleniowego. Poświęcenie części realizowanych zajęć warsztatowych tematyce przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej, jak również spotkania integrujące przedsiębiorców, wpłynie na wzmocnienie lokalnej gospodarki, przeciwdziałając ubóstwu i jego konsekwencjom społecznym.

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotem projektu jest kompleksowa modernizacja obiektu wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia, przystosowaniem do pełnienia funkcji muzealnych oraz organizowanie zajęć i wydarzeń dla lokalnej społeczności.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje dwa moduły:

Moduł I: Modernizacja obiektu i zagospodarowanie otoczenia

Zakres prac będzie obejmował działania infrastrukturalne, mające na celu poprawę stanu technicznego obiektu i przyległej infrastruktury. Budynek zostanie poddany termomodernizacji, a pomieszczenia dostosowane do funkcji muzealnych i świadczenia innych usług społeczno-kulturalnych, w tym integracyjnych i szkoleniowych. Teren wokół budynku zostanie zagospodarowany, w tym poprzez urządzenie terenów zielonych i wprowadzenie elementów małej architektury, takich jak ławki, oświetlanie, czy kosze na śmieci, umożliwiające wielopokoleniową integrację na świeżym powietrzu.

Prace realizowane będą w następujących etapach:

- 1) Prace przygotowawcze:
 - opracowanie audytu energetycznego budynku,
 - opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej remontu oraz adaptacji budynku do pełnienia nowych funkcji oraz przystosowania go dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- 2) Roboty budowlane:
 - termomodernizacja budynku, w tym wymiana stolarki okiennej i drzwiowej,
 - remont i adaptacja pomieszczeń,
 - dostosowanie obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami,

- uporządkowanie terenów przyległych, w tym aranżacja zieleni,
- montaż elementów małej architektury,

3) Utworzenie interaktywnych ekspozycji muzealnych.

Przeprowadzone działania inwestycyjne pozwolą na przywrócenie społecznej użyteczności obiektu, poprzez nadanie mu nowych funkcji, umożliwiając poszerzenie oferty społeczno-kulturalnej i udostępnienie jej dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Moduł II: Organizacja zajęć i wydarzeń

Działania w zakresie drugiego modułu mają za zadanie wykorzystanie zaadaptowanej przestrzeni na cele społeczno-kulturowe, realizowane przede wszystkim za pośrednictwem interaktywnych wystaw muzealnych. Odwiedzający będą mogli zapoznać się z historią szklarstwa oraz metodami produkcji i obróbki szkła, m.in. poprzez uczestnictwo w warsztatach grawerowania i malowania na szkle.

Oferta, kierowana do różnych grup wiekowych, w tym dzieci, młodzieży i osób starszych, będzie mogła zostać poszerzona o różnorodne szkolenia, spotkania integracyjne i inne wydarzenia organizowane we współpracy z jednostkami miejskimi, organizacjami pozarządowymi oraz partnerami prywatnymi. Różnorodna oferta spędzania czasu wolnego wśród grup rówieśniczych oraz międzypokoleniowych, jest ważnym krokiem w celu integracji, służącym przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i wynikającym z niego problemów społecznych.

Część warsztatów będzie mogła być poświęcona tematyce aktywizacji zawodowej, zwiększania kompetencji na rynku pracy, a także przedsiębiorczości, co będzie sprzyjało redukcji bezrobocia i ubóstwa wśród mieszkańców. Huta będzie mogła stanowić także miejsce spotkań lokalnych przedsiębiorców, tworząc platformę współpracy, wzmacniając potencjał gospodarczy Miasta.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Niniejszy projekt zintegrowany łączy w sobie działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne. Będzie on realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, na płaszczyźnie inwestycyjnej i nieinwestycyjnej. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, umożliwiające swobodne korzystanie z obiektu i świadczonych w nim usług jak największej liczbie osób. Przestrzeń będzie dostępna dla osób dotkniętych różnymi formami niepełnosprawności (ruchowa, sensoryczna, intelektualna, komunikacyjna) oraz dla osób starszych, osób z wózkami dziecięcymi, ciężkim bagażem itp.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.1. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej

Kierunek 1.2. Zwiększenie efektywności energetycznej

Kierunek 1.3. Poprawa jakości środowiska

Kierunek 1.4. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Kierunek 1.6. Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.1. Wzmocnienie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa kulturowego

Kierunek 2.2. Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz lokalnej społeczności

Kierunek 2.3. Budowa poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną
 Kierunek 2.4. Wzmacnianie integracji i solidarności międzypokoleniowej
 Kierunek 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel 3: Atrakcyjne i dostępne usługi

Kierunek 3.1. Wsparcie rozwoju lokalnych działalności gospodarczych i współpracy przedsiębiorców

Kierunek 3.2. Adaptacja istniejących obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych

Kierunek 3.3. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.4. Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych

Kierunek 3.5. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, stanowiących odpowiedź na potrzeby różnych grup wiekowych

Ramy realizacji przedsięwzięcia		
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 15.000.000,00 zł Moduł II: 200.000,00 zł Łącznie: 15.200.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)	Moduł I: 2023-2025 Moduł II: 2025-2032
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
• zwiększenie oferty i poprawa dostępności usług społecznych i kulturalnych, • pobudzenie aktywności społecznej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, • zwiększenie integracji mieszkańców, w tym integracji międzypokoleniowej, • zwiększenie poczucia lokalnej tożsamości poprzez edukację i promocję dziedzictwa historycznego, • zwiększenie liczby miejsc i przestrzeni do spotkań mieszkańców, • poprawa wyglądu, estetyki i trwałości budynku i jego najbliższego otoczenia, • poprawa stanu środowiska, poprzez zmniejszenie emisji w związku ze zwiększeniem efektywności energetycznej.		
Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	1 szt.	Protokół odbioru
Liczba obiektów zaadaptowanych do pełnienia nowych funkcji	1 szt.	Protokół odbioru
Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych	300 m ²	Protokół odbioru
Liczba obiektów małej architektury	5 szt.	Protokół odbioru
Liczba imprez, warsztatów, kursów i spotkań zorganizowanych w budynku	12 szt./rok	Informacje od organizatorów

Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Poprawa efektywności energetycznej obiektu – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%	Dokumentacja projektowa, audyt energetyczny
Liczba osób odwiedzających muzeum	1500 os./rok	Ewidencja organizatorów, ankietyzacja mieszkańców
Liczba osób biorących udział w organizowanych imprezach, warsztatach, kursach i spotkaniach zorganizowanych w budynku	240 os./rok	Ewidencja organizatorów, ankietyzacja mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 15. Opis projektu zintegrowanego nr 2.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2	
Rozwój funkcji społecznych Parku Zdrojowego Dziedzictwo historyczne pełni istotną rolę w kształtowaniu lokalnej tożsamości, a ta z kolei przekłada się na poczucie wspólnoty i intensywność relacji społecznych. Brak społecznej aktywności sprzyja powstawaniu i rozprzestrzenianiu się problemów społecznych, jako że osoby nimi dotknięte nie otrzymują należytego wsparcia otoczenia. Dodatkowo izolacja ta sprzyja wykluczeniu osób szczególnie na nie narażonych, tj. seniorów, osób ze szczególnymi potrzebami, a także dzieci i młodzież. Problem niskiego poczucia tożsamości można zaadresować tworząc warunki do edukacji historycznej, promocji lokalnych osiągnięć z dziedziny kultury, sztuki i gospodarki, a także promując lokalnych liderów społecznych. O takie funkcje może zostać wzbogacony Park Zdrojowy w Polanicy-Zdroju. Jest to ważny, reprezentacyjny obszar na mapie Miasta, nierozdzielnie związany z jego historią. Dzięki temu reprezentacyjnemu charakterowi, stanowi on doskonałe miejsce do wyeksponowania postaci i wydarzeń ważnych dla historii Polanicy-Zdroju. Posiada on także infrastrukturę niezbędną do organizacji wydarzeń integrujących lokalną społeczność. Dodatkowo znaczny potencjał poszerzenia usług społecznych i rekreacyjnych, związany jest z zabytkowym obiektem trafostacji, znajdującej się na terenie parku. Budynek powstały na początku XX wieku znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, stanowiącym zagrożenie dla przechodniów. Szansą na przywrócenie jego użyteczności społecznej jest zainteresowanie ze strony organizacji pozarządowych, gotowych partycypować w jego zagospodarowaniu.	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Polanica-Zdrój	
Potencjalni partnerzy	
Centrum Kultury i Promocji Organizacje pozarządowe Lokalni twórcy i liderzy społeczni Towarzystwo Miłośników Polanicy Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Park Zdrojowy	

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

Na obszarze rewitalizacji odnotowano niski poziom integracji obywatelskiej, a także tożsamości lokalnej wśród mieszkańców. Niska integracja wpływa na pogłębienie problemów społecznych, jako że nie zachęca do pomocy innym członkom społeczności. Sprzyja to także wykluczeniu osób, w szczególności seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. W przypadku młodszej części społeczeństwa brak dostępu do twórczego spędzania czasu może skutkować zwiększeniem problemu wandalizmu, kiedy to młodzież próbując znaleźć zajęcie, często w wyniku presji grupy rówieśniczej skłania się ku zachowaniom bardziej ryzykownym. Z kolei w przypadku seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, brak miejsc spotkań pogłębia ich izolację oraz samodzielność w życiu codziennym. Dodatkowym czynnikiem obniżającym poczucie lokalnej tożsamości, jest brak przestrzeni publicznej dedykowanej do upamiętniania wybitnych postaci z historii Miasta.

Park Zdrojowy, znajdujący się w historycznym centrum miasta mógłby stać się miejscem integracji i promocji lokalnej tożsamości, do tego będącym bliskim mieszkańcom. Już teraz posiada on elementy infrastruktury, pod postacią muszli koncertowej, umożliwiające realizację szeregu wydarzeń i spotkań integracyjnych, które można wykorzystać do wzmacniania lokalnej tożsamości. Dodatkowy potencjał stanowi znajdująca się na jego terenie zabytkowa trafostacja, która obecnie pozostaje obiektem niezagospodarowanym, a jej stan techniczny nie pozwala na udostępnienie jej odwiedzającym. Obiekt nie spełnia wymogów bezpieczeństwa, ani dostępności architektonicznej. Remont i adaptacja na nowe cele społeczne, nie tylko pozwolą zapobiec niszczeniu dziedzictwa historycznego, ale także poprawi ofertę społeczno-kulturalną centrum Miasta, uwzględniając cele podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez zabezpieczenie konstrukcji zabytkowej trafostacji w Parku Zdrojowym, dostosowanie jej do wymogów bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz wymogów dostępności architektonicznej, a także zaadaptowanie do pełnienia funkcji społeczno-edukacyjnych. Planowane funkcje obejmują m.in. utworzenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi „centrum nietoperza”, oferującego wiedzę z zakresu życia i ochrony tych zwierząt. Dodatkowo przewiduje się działania edukacyjne, mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Przedsięwzięcie ma również na celu propagowanie dziedzictwa Polanicy-Zdroju, poprzez upamiętnienie wybitnych postaci z historii Miasta – profesora Zbigniewa Horbowego i doktora Wiesława Malki, a także organizację wydarzeń kulturalnych, ukierunkowanych na promowanie lokalnej dumy i tożsamości. Działania te mają na celu aktywizację mieszkańców w różnym wieku na rzecz lokalnej społeczności, co także będzie osiągnięte poprzez włączenie w ich organizację różnych grup interesariuszy. Przestrzeń Parku Zdrojowego, dzięki istniejącej muszli koncertowej będzie mogła służyć do organizacji spotkań z miejscowymi działaczami społecznymi i artystami, promując twórcze spędzanie czasu i aktywność społeczną.

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotem projektu jest remont zabytkowej trafostacji w Parku Zdrojowym, wraz z nadaniem jej nowych funkcji, a także upamiętnienie ważnych postaci i wydarzeń z historii Miasta, poprzez działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje dwa moduły:

Moduł I: Zagospodarowanie zabytkowej trafostacji

Pierwszy moduł będzie polegał na poprawie stanu technicznego zabytkowej trafostacji i przygotowaniu jej do pełnienia nowych funkcji. We współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, planowane jest stworzenie w obiekcie „centrum nietoperza”, stanowiącego unikalną atrakcję, poświęconą życiu i ochronie tych zwierząt. Dodatkowo będą mogły być prowadzone działania informacyjne i edukacyjne w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska. Prace infrastrukturalne obejmą przywrócenie integralności konstrukcji budynku, montaż instalacji przeciwpożarowych a także monitoringu dodatkowo podnoszącego bezpieczeństwo użytkowników i wystawianych w obiekcie kolekcji. Prace remontowe obejmą także przystosowanie zabytku do potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. Powierzchnie użytkowe zostaną wyposażone w gabloty ekspozycyjne oraz sprzęt multimedialny, umożliwiając przedstawianie ekspozycji i prowadzenie wydarzeń w sposób nowoczesny i interaktywny.

Działania inwestycyjne zapobiegają dalszej degradacji zabytku, nadając mu nową wartość użytkową dla lokalnej społeczności, uwzględniając grupy zagrożone wykluczeniem. Poprawie ulegnie także estetyka Parku Zdrojowego. Unikalny charakter „centrum nietoperza”, pozwoli na kształtowanie bardziej różnorodnej i atrakcyjnej oferty działań kulturalnych i społecznych.

Moduł II: Duma Polanicy-Zdroju - wzmocnienie tożsamości lokalnej

Moduł obejmie działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne mające na celu upamiętnienie ważnych postaci i wydarzeń z historii Polanicy-Zdroju, dla wzmocnienia lokalnej tożsamości.

- 1) Działania infrastrukturalne obejmą wykonanie naturalnej wielkości w skali 1:1 figury prof. Zbigniewa Horbowego oraz dr. Wiesława Malki siedzących przy stoliku oraz krzesła i pieszka wraz z montażem na terenie działki nr 326/2 obręb Stary Zdrój w Parku Zdrojowym w Polanicy-Zdroju. Pomnik powstanie dla upamiętnienia postaci prof. Zbigniewa Horbowego – dyrektora Huty Szkła „Barbara” w Polanicy-Zdroju, rektora Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu oraz dr. Wiesława Malki – wieloletniego lekarza naczelnego uzdrowiska. Zamawiane figury obejmują postacie realistyczne, dlatego figury powinny być wykonane z pełną wiernością w stosunku do przedstawionych postaci i czasu.
- 2) Działania nieinfrastrukturalne będą prowadzone w przestrzeni Parku Zdrojowego, ze szczególnym uwzględnieniem muszli koncertowej. Organizowane imprezy, takie jak m.in. Dni Polanicy, będą dedykowane zarówno ważnym postaciom, jak i wydarzeniom z historii Miasta, w celu podniesienia świadomości społecznej, na temat lokalnego dziedzictwa i tożsamości. Będą one dedykowane różnym grupom wiekowym i nastawione na integrację międzypokoleniową, oraz włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem. Będą stanowiły one przestrzeń do współpracy instytucji miejskich, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów społecznych, a także wpłyną na poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego.

Upamiętnienie ważnych postaci i wydarzeń z historii Polanicy-Zdroju, wpłynie nie tylko na budowę lokalnego poczucia dumy wśród mieszkańców, ale również, poprzez charakter unikalny dla Miasta, podniosą jego atrakcyjność turystyczną, co będzie skutkowało zwiększeniem obrotów gospodarczych przedsiębiorstw zajmujących się obsługą ruchu turystycznego.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projekt będzie realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych różnymi formami niepełnosprawności oraz osób starszych. Tablice informacyjne i znaki przy obiektach będą dostosowane do osób z różnymi formami niepełnosprawności, nie tylko niepełnosprawnością ruchową – będą odpowiedniej wielkości, czytelne i wyraźne, zawierające piktogramy.

Organizowane wydarzenia również będą organizowane i prowadzone w sposób atrakcyjny i użyteczny dla osób o różnych możliwościach i umiejętnościach, uwzględniający szeroki zakres indywidualnych preferencji i możliwości odbiorców. Zastosowane rozwiązania będą łatwe do zrozumienia niezależnie od doświadczenia, wiedzy, zdolności czy aktualnej koncentracji odbiorców.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.1. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej

Kierunek 1.3. Poprawa jakości środowiska

Kierunek 1.4. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Kierunek 1.6. poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.1. Wzmocnienie tożsamości lokalnej w oparciu o materialne i niematerialne elementy dziedzictwa

Kierunek 2.2. Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz lokalnej społeczności

Kierunek 2.3. Budowa współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną

Kierunek 2.4. Wzmocnienie integracji i solidarności międzypokoleniowej

Cel 3: Atrakcyjne i dostępne usługi

Kierunek 3.2. Adaptacja istniejących obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych

Kierunek 3.3. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.4. Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych

Kierunek 3.5. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, stanowiących odpowiedź na potrzeby różnych grup wiekowych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 1.000.000,00 zł Moduł II: 500.000,00 zł Łącznie: 1.500.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów pożyczki, kredyty, środki konserwatora zabytków)	Moduł I: 2023-2024 Moduł II: 2023-2032

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- zabezpieczenie zabytkowej trafostacji przed degradacją techniczną,
- poprawa dostępności usług społecznych i kulturalnych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla różnych grup wiekowych,
- wzrost świadomości na temat lokalnej historii i dziedzictwa,
- wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości wśród mieszkańców,
- wzmocnienie integracji lokalnej społeczności.

Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych	1 szt.	Protokół odbioru
Liczba obiektów zabytkowych przystosowana do pełnienia nowych funkcji	1 szt.	Protokół odbioru
Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu dostępności architektonicznej i/lub informacyjnej	2 szt.	Protokół odbioru
Liczba wykonanych rzeźb przestrzennych z brązu	1 szt.	Protokół odbioru
Liczba organizowanych wystaw i wydarzeń integracyjnych	6 szt./rok	Informacje od organizatorów
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba osób odwiedzających zorganizowane wystawy i wydarzenia	1500 os./rok	Ewidencja organizatorów, ankietyzacja mieszkańców
Liczba osób starszych biorących udział w wydarzeniach integracyjnych	500 os./rok	Ewidencja organizatorów, ankietyzacja mieszkańców
Liczba partnerów zaangażowanych w organizowane wydarzenia	3 szt./rok	Ewidencja organizatorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 16. Opis projektu zintegrowanego nr 3.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 3	
Wzmocnienie potencjału Ośrodka Sportu i Rekreacji Aktywność fizyczna ma potwierdzony pozytywny wpływ na zdrowie człowieka. Podejmowana regularnie wzmacnia odporność i wydolność organizmu, kształtuje zdolności motoryczne, poprawia jakość snu, redukuje stres, zwiększa siłę mięśni, pomaga kontrolować uzależnienia, dodaje pewności siebie, obniża ryzyko demencji oraz zwiększa zdolność uczenia się. Zalecenie ograniczania siedzącego trybu życia i podejmowane różnorodnej aktywności fizycznej kierowane jest do wszystkich grup wiekowych. W przypadku dzieci i młodzieży, Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) rekomenduje minimum 60 minut aktywności fizycznej odbywanej 3 razy w tygodniu. Rekomendacje te jednak nie są wypełniane przez znaczną część społeczeństwa, co często jest tłumaczone brakiem miejsca czy umiejętności. W Polanicy-Zdroju, jakkolwiek Ośrodek Sportu i Rekreacji posiada rozbudowaną infrastrukturę, to występuje problem braku krytych obiektów sportowych, umożliwiających prowadzenie aktywności w sezonie zimowym i przy niekorzystnych warunkach pogodowych. Budowa hali sportowo-widowiskowej, pozwoli tę potrzebę zaspokoić, znacząco podnosząc jakość i dostępność oferty spędzania wolnego czasu, kierowaną do różnych grup wiekowych, wspierając zdrowy styl życia, zapobiegając tym samym szeregowi problemów społecznych. Obiekt będzie także wspierał rozwój lokalnej gospodarki, dodatkowo wzmocniony dzięki adaptacji towarzyszących Ośrodkowi budynków na cele noclegowe.	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Polanica-Zdrój	

Potencjalni partnerzy
Polanickie Usługi Miejskie sp. z o.o. Centrum Kultury i Promocji Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
Lokalizacja przedsięwzięcia
Tereny Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Sportowej, w tym budynek przy ul. Sportowej 7 budynek dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej 32-34
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
Za jedno z najistotniejszych problemów na obszarze rewitalizacji wskazano niską integrację społeczną i niewielki udział mieszkańców w życiu wspólnoty. Również występują problemy związane z niewystarczającą ofertą rekreacyjną, szczególnie wśród młodzieży, która próbując samodzielnie zagospodarować swój czas wolny, nie posiadając alternatyw i ulegając presji rówieśniczej, może uciekać się do podejmowania zachowań ryzykownych, w tym wandalizmu, czy spożywania alkoholu. Alternatywą spędzania czasu wolnego, jak i sposobem na integrację rówieśniczą i społeczną, może być aktywność fizyczna, która wymaga jednak odpowiedniej infrastruktury technicznej. W Polanicy-Zdroju brakuje krytych obiektów sportowych, co ogranicza prowadzenie aktywności w sezonie zimowym, jak i przy niekorzystnych warunkach pogodowych. Możliwość prowadzenia aktywnego stylu życia jest szczególnie ważna w obliczu starzejącego się społeczeństwa, gdyż pozwala ona na dłuższe zachowanie sprawności i więcej lat życia w zdrowiu, co dodatkowo sprzyja zaangażowaniu seniorów w życie społeczne Miasta i przeciwdziała ich izolacji i marginalizacji. Brak podejmowania aktywności fizycznej wśród mieszkańców skutkuje z osłabieniem funkcji poznawczych, zaburzeniami rozwojowymi i może prowadzić do zaburzeń depresyjnych i stanów lękowych, jak również nadmiernej masy ciała, skutkującej szeregiem dalszych problemów zdrowotnych, m.in. układu krążenia, czy układu ruchu. Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano również problemy w sferze gospodarczej, takie jak niski poziom przedsiębiorczości, niedostateczną współpracę przedsiębiorców, a także niskie zarobki, które skutkują problemami społecznymi ubóstwa i bezrobocia. Jako że Polanica-Zdrój posiada szczególnie potencjał turystyczny, możliwe jest jego pełniejsze wykorzystanie dla zaadresowania powyższych problemów. Należy jednak również podjąć działania na rzecz zdwersyfikowania gospodarki, w celu większego uodpornienia jej na wahania koniunktury i kryzysy gospodarcze.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu jest poprawa dostępności i warunków aktywnego wypoczynku różnych grup wiekowych z obszaru rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, ze szczególnymi potrzebami, dzieci i młodzieży, jak również wzmocnienie potencjału gospodarczego Miasta poprzez rozwój oferty Ośrodka Sportu i Rekreacji. Podejmowane działania pozwolą na zagospodarowanie czasu wolnego grup docelowych, wspierając integrację rówieśniczą. Organizowane zajęcia oraz zawody sportowe wpłyną na zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, przez co poprawie ulegnie także ich ogólny stan, pełniąc funkcje prewencyjne względem chorób m.in. układu ruchu, układu krążenia, czy psychicznych. Poprzez darmowe udostępnienie usług sportowo-rekreacyjnych, szczególnie dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, podatnych na wykluczenie społeczne, przewiduje się redukcję negatywnych zjawisk społecznych, takich jak izolacja, wandalizm oraz spożywanie alkoholu. Integracja rówieśnicza i włączenie społeczne, pozwoli na wykształcenie postaw sprzyjających większemu zaangażowaniu na rzecz lokalnej społeczności. Dodatkowo rozbudowana baza Ośrodka Sportu i Rekreacji, przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego, co wpłynie na poprawę obrotów miejscowych przedsiębiorców, jak również bezpośrednio utworzy miejsca

pracy związane z obsługą gości. Infrastruktura będzie mogła być wykorzystana również na cele targowo-wystawiennicze, zwiększając współpracę lokalnych przedsiębiorców i dywersyfikując gospodarkę gminy o turystykę biznesową.

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu planowana jest budowa hali sportowo-widowiskowej, kompleksowy remont i modernizacja oraz zagospodarowanie istniejącej infrastruktury na cele noclegowe, jak również organizacja zajęć sportowych skierowanych do różnych grup wiekowych.

Na projekt zintegrowany składają się trzy moduły:

Moduł I: Budowa hali sportowo-widowiskowej

Zakres prac w ramach modułu pierwszego będzie obejmował działania infrastrukturalne, polegające na budowie hali sportowo-widowiskowej na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz zagospodarowanie otoczenia obiektu. Prace będą obejmowały w szczególności:

- budowę hali sportowo-widowiskowej,
- zagospodarowanie terenu przed nowopowstałym budynkiem, w tym wykonanie miejsc parkingowych o nawierzchni przepuszczalnej,
- nasadzenia zieleni,
- wykonanie drogi dojazdowej,
- wykonanie oświetlenia i monitoringu,
- montaż elementów małej architektury, takich jak ławki i kosze na śmieci.

Potrzeba budowy nowego obiektu wynika z braku istnienia całorocznych miejsc do aktywnego spędzania czasu, rozgrywek sportowych i spotkań na obszarze rewitalizacji, co znacznie ogranicza ofertę sportowo-rekreacyjną poza sezonem letnim, jak i przy niekorzystnych warunkach pogodowych. W Mieście brakuje również obiektu kubaturowego umożliwiającego organizację wydarzeń targowo-wystawienniczych.

Działania te znacznie powiększą ofertę aktywnego spędzania czasu dla różnych grup wiekowych, a także potencjał turystyczny i biznesowy Miasta.

Moduł II: Zagospodarowanie istniejących obiektów na cele noclegowe

Moduł drugi poświęcony jest zagospodarowaniu dwóch, obecnie nieużytkowanych budynków na cele noclegowe:

- 1) Budynek dawnego hotelu przy ul. Sportowej 7, dla którego przewidziane są następujące kompleksowe działania remontowe:
 - termomodernizacja,
 - wymiana dachu,
 - wymiana źródeł ogrzewania,
 - wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej
 - wymiana elektrycznej,
 - wyposażenie na cele noclegowe.
- 2) Budynek dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej 34, dla którego przewidziano następujący zakres prac:
 - wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej,
 - wymiana sieci elektrycznej,
 - adaptacja układu pomieszczeń,
 - wyposażenie na cele noclegowe,zagospodarowanie terenu wokół budynku, w tym wprowadzenie nowych nasadzeń.

Działania te przywrócą funkcjonalność budynków, które przyczynią się do poprawy sytuacji gospodarczej i na rynku pracy. W sposób bezpośredni, utworzone zostaną miejsca pracy związane z obsługą ruchu turystycznego, natomiast pośrednio, zwiększony ruch turystyczny przełoży się na wyższe obroty handlowe miejscowych przedsiębiorców.

Moduł III: Organizacja zajęć

Infrastruktura Ośrodka Sportu i Rekreacji, obejmująca nowopowstałą halę, jak również istniejące obiekty sportowe: boisko, korty tenisowe, bieżnia, skatepark, będzie służyła celom rekreacyjno-sportowym całej społeczności lokalnej. W celu dodatkowego przeciwdziałania wykluczeniu osób starszych, ze szczególnymi potrzebami oraz dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin ubogich, planuje się organizację darmowych zajęć rekreacyjno-ruchowych. Pozwoli to na aktywne zagospodarowanie czasu wolnego, wspierając integrację rówieśniczą, co przełoży się na poprawę zdrowia fizycznego i psychicznego uczestników. Obiekty będą mogły być także udostępniane placówkom oświatowym i organizacjom pozarządowym dla realizacji podobnych celów. Dodatkowo przewiduje się organizację zawodów sportowych dla różnych grup wiekowych, sprzyjające wyznaczaniu osobistych celów, doskonaleniu umiejętności i kształtujące samodyscyplinę.

Powierzchnia hali sportowo-widowskiej będzie mogła służyć również organizacji wydarzeń targowo-wystawienniczych, integrujących lokalnych przedsiębiorców i dywersyfikujących lokalną gospodarkę o rozwój turystyki biznesowej.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Niniejszy projekt zintegrowany łączy w sobie działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne. Będzie on realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, na płaszczyźnie inwestycyjnej i nieinwestycyjnej. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, umożliwiające swobodne korzystanie z obiektu i świadczonych usług jak największej liczbie osób:

- projekt będzie atrakcyjny i użyteczny dla osób o różnych możliwościach i umiejętnościach,
- uwzględni szeroki zakres indywidualnych preferencji i możliwości odbiorców,
- zastosowane rozwiązania będą łatwe do zrozumienia niezależnie od doświadczenia, wiedzy, zdolności czy aktualnej koncentracji odbiorców,
- przestrzeń będzie dostępna dla osób dotkniętych różnymi formami niepełnosprawności (ruchowa, sensoryczna, intelektualna, komunikacyjna).

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.1. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej

Kierunek 1.2. Zwiększenie efektywności energetycznej

Kierunek 1.3. Poprawa jakości środowiska

Kierunek 1.6. Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.2. Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w działaniach na rzecz lokalnej społeczności

Kierunek 2.3. Budowa poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną

Kierunek 2.4. Wzmacnianie integracji i solidarności międzypokoleniowej

Kierunek 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel 3: Atrakcyjne i dostępne usługi

Kierunek 3.1. Wsparcie rozwoju lokalnych działalności gospodarczych i współpracy przedsiębiorców

Kierunek 3.2. Adaptacja istniejących obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych
 Kierunek 3.3. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
 Kierunek 3.4. Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych
 Kierunek 3.5. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, stanowiących odpowiedź na potrzeby różnych grup wiekowych

Ramy realizacji przedsięwzięcia		
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 17 750.000,00 zł Moduł II: 15 000.000,00 zł Moduł III: 100.000,00 zł Łącznie: 32 850.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, PPP)	Moduł I: 2023-2024 Moduł II: 2023-2025 Moduł III: 2023-2032
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
- wzrost integracji społeczności lokalnej, - zapewnienie całorocznych miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych, - wzmocnienie potencjału lokalnej gospodarki, - poprawa efektywności energetycznej, - poprawa dostępności usług społecznych i kulturalnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, - poprawa stanu zdrowia i jakości życia poprzez aktywną rekreację.		
Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba powstałych sportowych obiektów całorocznych	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba obiektów którym nadano nową funkcję	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba obiektów dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	3 szt.	Protokoły odbioru
Liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych	10 szt./rok	Dane organizatora
Liczba wydarzeń dla grup zorganizowanych	100 szt./rok	Dane organizatora
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Spadek zużycia energii w obiektach poddanych termomodernizacji	25%	Dokumentacja projektowa, audyt energetyczny
Liczba osób korzystających z całorocznego obiektu sportowego	1 000 os./rok	Ewidencja organizatorów, ankietyzacja mieszkańców

Liczba nowopowstałych miejsc pracy	5 szt.	Ewidencja administratora obiektu
Liczba organizacji pozarządowych, placówek oświatowych i podmiotów prywatnych korzystających z obiektu	5 szt./rok	Ewidencja administratora obiektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 17. Opis projektu zintegrowanego nr 4.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4	
Poszerzenie funkcjonalności Parku Leśnego dla celów rekreacji, edukacji ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu Obszary górskie ze względu na znaczne nachylenia terenu i wysokie sumy opadów, są szczególnie podatne na lokalne podtopienia, spowodowane zwiększonym wpływem powierzchniowym wód opadowych. W związku z postępującymi zmianami klimatu, przejawiającymi się wzrostem temperatur oraz intensywności opadów, mieszkańcy w coraz większym stopniu będą doświadczali zagrożeń związanych z ryzykiem przegrzania organizmu, większymi stężeniami zanieczyszczeń pyłowych, naprzemiennymi okresami deficytów wody i podtopień. Przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu w miastach możliwe jest m.in. poprzez zastosowanie elementów zielonej i błękitnej infrastruktury, która funkcjonując jako zaprojektowana sieć obszarów naturalnych i seminaturalnych, zapewnia korzyści i udogodnienia dla ludzi wynikające z funkcjonowania różnorodnych ekosystemów. Szczególne znaczenie mają obszary wodne i zadrzewienia, które przeciwdziałają efektowi miejskiej wyspy ciepła oraz poprawiają retencję wód opadowych. W Polanicy-Zdroju, w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Leśnego, znajdują się niezagospodarowane tereny o powierzchni ponad 15 ha. W 2022 roku przeprowadzony został konkurs kierowany do studentów Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, na zagospodarowanie tych terenów. Zgłoszonych zostało 10 prac, a zwyciężyła koncepcja „Leśna Struga”. Projekt przyczyni się do utworzenia atrakcyjnego miejsca rekreacji i wypoczynku dla różnych grup wiekowych, jak również zawierając elementy zielonej i błękitnej infrastruktury, przyczyni się do poprawy retencji wód opadowych.	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Polanica-Zdrój	
Potencjalni partnerzy	
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu Gmina Kudowa-Zdrój Gmina Nachod (Republika Czeska) Stowarzyszenie Gmin Euroregionu Glaciensis Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Centrum Kultury i Promocji	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Teren Parku Leśnego położonego na działkach nr 239/2 i 239/3 oraz działki poza obszarem rewitalizacji: nr 244, 240/5, 307, 305/20, 273, 271/8, 427/1, 427/4	

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

Badania społeczne na obszarze rewitalizacji, wykazały duże zapotrzebowanie na poprawę dostępności i oferty ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych. Niewystarczające możliwości spędzania czasu wolnego, szczególnie w przypadku młodzieży mogą skutkować zwiększeniem ryzyka podejmowania działań aspołecznych, takich jak wandalizm, czy przestępczość. Niewystarczająca oferta rekreacyjna ogranicza również ogólną aktywność ludzką w przestrzeniach publicznych i sprzyja izolacji społecznej, która jest szczególnie dotkliwa w przypadku seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza w sytuacji odpływu młodych osób do większych miast. Oferta rekreacyjna jest jednym z czynników kształtujących jakość życia, a co za tym idzie może zachęcać do pozostania, bądź osiedlenia się w danej miejscowości.

Tereny zielone stanowią również skuteczne narzędzie do przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych, w związku z którymi zwiększa się ryzyko występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych. Tereny górskie, ze względu na znaczne nachylenia terenu i wysokie sumy opadów, szczególnie narażone są na podtopienia i powodzie, będące skutkiem deszczy nawalnych.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest poprawa oferty ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych, zarówno poprzez zwiększenie powierzchni zieleni zagospodarowanej, jak i wprowadzenie elementów infrastruktury rekreacyjnej, zwiększającej różnorodność form wypoczynku.

Zagospodarowane tereny zielone, uwzględniające dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami i rozwiązania z zakresu zielonej i błękitnej infrastruktury, dodatkowo poprawią dostępność oferty rekreacyjnej na obszarze rewitalizacji i zwiększą odporność klimatyczną Miasta. Teren zadrzewiony będzie oferował wytchnienie podczas upałów, co jest szczególnie ważne dla bardziej wrażliwych grup społecznych, takich jak seniorzy i dzieci, a wprowadzone elementy zielonej i błękitnej infrastruktury zwiększą zdolności retencyjne obszaru, ograniczając ryzyko podtopień i zmniejszając dotkliwość okresów suszy. Organizowane wydarzenia dodatkowo przysłużą się integracji lokalnej społeczności i będą wspierały aktywne spędzanie czasu wolnego, co wpłynie na poprawę zdrowia publicznego, zarówno fizycznego, jak i psychicznego.

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu zielonego na cele rekreacji dla wszystkich grup wiekowych, pełnienia dodatkowych funkcji środowiskowych w tym adaptacji do zmian klimatu, a także organizacji wydarzeń kierowanych do różnych grup wiekowych, mających na celu integrację mieszkańców.

Projekt zintegrowany obejmuje trzy moduły:

Moduł I: Zagospodarowanie zieleni i utworzenie Parku Leśnej Strugi

Moduł pierwszy obejmuje prace związane z zagospodarowaniem zieleni, udostępnieniem jej do celów rekreacyjnych i działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Przewiduje się prace pielęgnacyjne przy istniejącym drzewostanie, uzupełnienie nasadzeń i wprowadzenie nowych, montaż elementów małej architektury, takich jak ławki, kosze na śmieci, oświetlenie, budowę ścieżek pieszo-rowerowych, a także wprowadzenie elementów zielonej i błękitnej infrastruktury, takich jak np. ogrody deszczowe, niecki filtracyjne, rowy i muldy chłonne. W parku zostaną wytyczone ścieżki dydaktyczne: Lipowa, Świerkowa i Dębowa, nawiązujące do naturalnego

drzewostanu. Zaleca się również montaż tablic informacyjnych przy elementach zielonej i błękitnej infrastruktury, w celu edukacji na temat adaptacji do zmian klimatu i możliwości zastosowania prezentowanych rozwiązań we własnych ogrodach mieszkańców.

W zakresie nasadzeń zaleca się wykorzystanie rodzimych gatunków roślin, przystosowanych do lokalnych warunków środowiskowych, jednocześnie stanowiących siedliska dla lokalnej fauny. Elementy zielonej i błękitnej infrastruktury z kolei pozwolą na zwiększenie pojemności biologicznej i retencyjnej obszaru, spowalniając spływ powierzchniowy, co ograniczy ryzyko podtopień w sytuacji deszczy nawalnych, natomiast zmagazynowana wilgoć zwiększy odporność roślinności w okresach suszy. Taka regulacja pozytywnie wpłynie na mikroklimat, podnosząc atrakcyjność terenu jako miejsca wypoczynku i rekreacji. Informowanie o adaptacji do zmian klimatu i możliwych rozwiązaniach wpłynie na świadomość ekologiczną mieszkańców i zachęci do stosowania podobnych rozwiązań we własnych ogrodach, na działkach, czy balkonach, przyczyniając się do dalszego wzrostu odporności klimatycznej Polanicy-Zdroju.

Moduł II: Stworzenie miejsc integracji mieszkańców

Drugi moduł poświęcony jest zwiększeniu atrakcyjności rekreacyjnej obszaru, dla dodatkowego zwiększenia zakresu zaspokajanych potrzeb społecznych. Planowane jest utworzenie strefy relaksu – Wąwozu Regeneracji, stanowiącego miejsce wypoczynku dla mieszkańców. Park zostanie wyposażony w tężnię solankową/mineralną o wysokości 6,5 m, długości 13,5 m i szerokości 6 m, poprawiającej mikroklimat miejsca. Dla najmłodszych powstanie plac zabaw, a w nawiązaniu do będącej symbolem Polanicy-Zdroju wody mineralnej, utworzony zostanie wodny ogród sensoryczny. Tak różnorodne zagospodarowanie pozwoli na zaspokojenie potrzeb różnych grup wiekowych, stanowiąc atrakcyjne miejsce aktywnego wypoczynku dla całych rodzin. Dzięki korzystnemu mikroklimatowi, zwiększy się pozytywny wpływ Parku na zdrowie i samopoczucie odwiedzających.

Moduł III: Organizacja wydarzeń dla dzieci i integracji międzypokoleniowej

Przestrzenie publiczne powinny służyć integracji mieszkańców, dlatego teren Parku powinien być aktywnie wykorzystywany do organizacji szeregu wydarzeń o charakterze rekreacyjnym, edukacyjnym i integracyjnym. Zagospodarowana przestrzeń Parku będzie mogła być wykorzystywana podczas organizowanych cyklicznie wydarzeń, takich jak Dni Polanicy, czy Dzień Dziecka. Działania dydaktyczne oraz rekreacyjno-integracyjne, będą mogły prowadzić w nim także organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Uniwersytet Trzeciego Wieku, czy Dom Seniora. Tereny rekreacyjne, wzbogacone o elementy zielonej i błękitnej infrastruktury również będą mogły być wykorzystywane w celach dydaktycznych, dla różnych grup wiekowych, dla zaznajomienia z problematyką zmian klimatu i działaniami adaptacyjnymi.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projektowane przestrzenie publiczne będą uwzględniały rozwiązania dedykowane osobom ze szczególnymi potrzebami, obejmując m.in. elementy małej architektury dostosowane poprzez zastosowanie profilowanych siedzisk, oparc i podłokietników ułatwiających siadanie i wstawanie. Tablice informacyjne i znaki przy obiektach będą uwzględniały potrzeby osób z różnymi formami niepełnosprawności, nie tylko niepełnosprawnością ruchową – będą odpowiedniej wielkości, czytelne i wyraźne, zawierające piktogramy.

Dodatkowo, tablice informacyjne będą zawierały kody QR, które po zeskanowaniu umożliwią odsłuchanie informacji zawartych na tablicy, ale również przedstawiać opis wyglądu miejsca, w którym znajduje się użytkownik.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.1. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej

Kierunek 1.3. Poprawa jakości środowiska

Kierunek 1.4. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Kierunek 1.5. Łagodzenie skutków zmian klimatu poprzez rozwój zielono-błękitnej infrastruktury

Kierunek 1.6. Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.3. Budowa poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną

Kierunek 2.4. Wzmocnienie integracji i solidarności międzypokoleniowej

Kierunek 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel 3: Atrakcyjne i dostępne usługi

Kierunek 3.3. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.4. Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych

Kierunek 3.5. Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, stanowiących odpowiedź na potrzeby różnych grup wiekowych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 5 000.000,00 zł Moduł II: 2 500.000,00 zł Moduł III: 100.000,00 zł Łącznie: 7.600.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW)	Moduł I: 2023-2024 Moduł II: 2023-2024 Moduł III: 2023-2032

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- zwiększenie retencji wód opadowych,
- poprawa stanu środowiska, w tym jakości powietrza i mikroklimatu,
- zapobieganie przyszłym negatywnym skutkom zmian klimatu na zdrowie mieszkańców, w szczególności osób wrażliwych: dzieci i seniorów,
- poprawa integracji rówieśniczej i międzypokoleniowej,
- zwiększenie różnorodności i dostępności oferty rekreacyjnej dla różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci,
- poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.

Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Dodatkowa powierzchnia parku	8 ha	Protokoły odbioru
Długość ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych	1 500 m	Protokoły odbioru
Liczba elementów małej architektury	25 szt.	Protokoły odbioru
Liczba zastosowanych rozwiązań z zakresu zielonej i błękitnej infrastruktury	3 szt.	Protokoły odbioru
Liczba tablic informacyjnych	3 szt.	Protokoły odbioru
Liczba tężni solankowych/mineralnych	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba placów zabaw	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba ogrodów sensorycznych	1 szt.	Protokoły odbioru
Liczba zorganizowanych wydarzeń	4 szt./rok.	Informacje od organizatorów
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba osób korzystających z terenów rekreacyjnych	5000 os./rok	Ankiety wśród mieszkańców
Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w organizowanych wydarzeniach	200 os./rok	Informacje od organizatorów
Liczba seniorów korzystających z terenów rekreacyjnych	500 os./rok	Ankiety wśród mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 18. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1
Modernizacja Dworca Autobusowego
Podmiot realizujący
Gmina Polanica-Zdrój
Lokalizacja
Obszar rewitalizacji: Dworzec Autobusowy, ul. Kłodzka
Charakterystyka przedsięwzięcia
Obecnie dworzec Autobusowy jest obiektem pozostającym w dużej mierze niezagospodarowanym. Niewiele jest kursów autobusów i są one realizowane głównie przez przewoźników prywatnych. Budynek, jak i przylegające tereny są w złym stanie technicznym, z występującymi barierami architektonicznymi, pod postacią m.in. wysokich krawężników, czy zniszczonej nawierzchni, stanowiącej zagrożenie dla osób o ograniczonych zdolnościach ruchowych, szczególnie podczas niekorzystnych warunków atmosferycznych. Znajduje się on przy głównej drodze dojazdowej do Miasta, co znacząco wpływa na wizerunek Polanicy-Zdroju. Projekt zakłada modernizację budynku dworca wraz z dostosowaniem do go osób ze szczególnymi potrzebami. Oprócz remontu samego budynku, planowany jest remont nawierzchni, w celu usunięcia barier architektonicznych i poprawy estetyki, jak również zagospodarowanie zieleni towarzyszącej, co przełoży się również na poprawę stanu lokalnego środowiska. W efekcie inwestycji zwiększona zostanie dostępność architektoniczna dworca, umożliwiając korzystanie z niego osobom ze szczególnymi potrzebami, przeciwdziałając ich wykluczeniu i sprzyjając samodzielności oraz poprawiony zostanie komfort obsługi mieszkańców. Poprawa standardu obsługi mieszkańców wpłynie na zwiększenie atrakcyjności komunikacji autobusowej, co powinno zachęcić do korzystania z tego środka transportu, zmniejszając ruch samochodowy, co nie tylko zmniejszy ilość zanieczyszczeń powietrza, ale również obniży poziom hałasu i zmniejszy ryzyko wypadków drogowych. Znaczny teren dworca, przy jednoczesnym niewielkim jego wykorzystaniu umożliwia nadanie mu nowych funkcji gospodarczych, w partnerstwie z podmiotami prywatnymi, co dodatkowo wpłynie na poprawę sytuacji gospodarczej Miasta. Szacunkowy koszt inwestycji wynosi 10 000.000,00 zł.
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia Kierunek 1.1. Remont i modernizacja infrastruktury technicznej i obiektów użyteczności publicznej Kierunek 1.3. Poprawa jakości środowiska Kierunek 1.6. Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych Cel 3: Atrakcyjne i dostępne usługi Kierunek 3.1. Wsparcie rozwoju lokalnych działalności gospodarczych i współpracy przedsiębiorców Kierunek 3.3. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2

Budowa mieszkań komunalnych

Podmiot realizujący

Gmina Polanica-Zdrój

Lokalizacja

Obszar rewitalizacji: ul. Mickiewicza, działka nr 84/5

Charakterystyka przedsięwzięcia

Jednym z istotnych problemów na obszarze rewitalizacji są wysokie ceny mieszkań, stanowiące barierę dla osób młodych, wchodzących na rynek pracy, jak i osób mniej zamożnych. Sprzyja to emigracji poza granice Miasta, dodatkowo pogarszając sytuację demograficzną. Istniejące lokale socjalne i komunalne będące w zasobie Miasta, są niewystarczające. W związku z powyższym planowana jest budowa budynku wielorodzinnego na obecnie nieużytkowanym gruncie przy ul. Mickiewicza, wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych i wprowadzeniem dodatkowej zieleni wysokiej. Budynek będzie przystosowany do osób ze szczególnymi potrzebami i będzie zawierał nowoczesne rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej. Możliwym będzie wprowadzenie dodatkowych rozwiązań z zakresu odnawialnych źródeł energii, a także zielonej i błękitnej infrastruktury, w celu uwzględnienia potrzeb adaptacji do zmian klimatu.

Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia komunalnych zasobów mieszkaniowych Miasta, zwiększając dostępność mieszkań, w szczególności dla osób młodych i mniej zamożnych. Pozwoli to na przeciwdziałanie odpływowi ludności i wykluczeniu społecznemu. Szacunkowy koszt inwestycji to 20 000.000,00 zł.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.5. Łagodzenie skutków zmian klimatu poprzez rozwój zielono-błękitnej infrastruktury

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 3

Rozbudowa monitoringu miejskiego

Podmiot realizujący

Gmina Polanica-Zdrój

Lokalizacja

Obszar rewitalizacji

Charakterystyka przedsięwzięcia

Na obszarze rewitalizacji odnotowano wysoki poziom przestępczości, wandalizmu, jak i znaczną ilość wypadków drogowych. W celu poprawy bezpieczeństwa planowana jest rozbudowa sieci miejskiego monitoringu. Działania będą obejmowały inwentaryzację i analizę przestrzeni publicznych o znacznym natężeniu przestępstw, wykroczeń oraz wypadków drogowych, pozwalając na wybranie lokalizacji nowych punktów monitoringu.

Projekt zwiększy poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, przyczyni się do poprawy porządku publicznego i zredukuje zagrożenia dla zdrowia, życia i mienia, co poprawi funkcjonowanie życia społecznego na obszarze rewitalizacji.

Szacunkowy koszt inwestycji to 200.000,00 zł.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Cel 1: Atrakcyjna przestrzeń do życia

Kierunek 1.4. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Cel 2: Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie

Kierunek 2.3. Budowa poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń wspólną

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie warunkujące osiągnięciem kompleksowości interwencji. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

8.2. Koncentracja programu

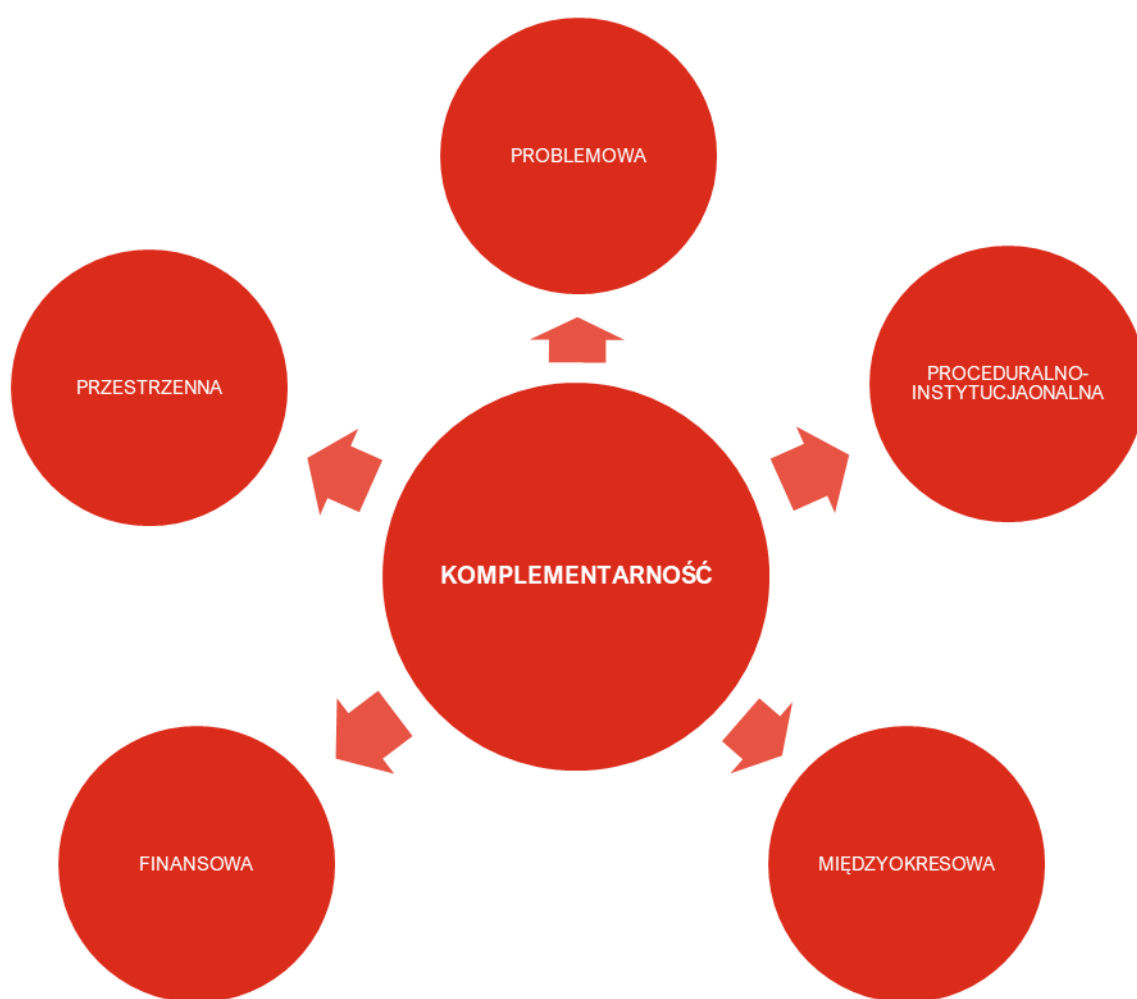
Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Miasta Polanica-Zdrój zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferze gospodarczej i technicznej. Diagnoza pogłębiona wykazała również występowanie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Większość podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie prowadzona na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, jednak ze względu na dostępne zasoby w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru, część z nich będzie realizowana poza jego granicami, co jednak pozytywnie wpłynie na rozwiązywanie problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Za takim rozwiązaniem przemawia aspekt przestrzenny, jako że na obszarze zabudowanym centrum Polanicy-Zdroju nie ma możliwości wyznaczenia dodatkowych, ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych. W celu wsparcia prowadzonego procesu rewitalizacji dopuszcza się realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, również zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

8.3.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w większości w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Mając jednak na uwadze osiągnięcie efektu synergii zdecydowano się na rozszerzenie przestrzennego zakresu niektórych przedsięwzięć, które będą realizowane poza obszarem rewitalizacji, ale ich realizacja przyczyni się do rozwiązania problemów na obszarze rewitalizacji. Dotyczy to Projektu Zintegrowanego nr 4: Poszerzenie funkcjonalności Parku Leśnego dla celów rekreacji, edukacji ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu, który ma na celu poprawę oferty ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych, poprzez zwiększenie powierzchni zieleni zagospodarowanej oraz wprowadzenie infrastruktury rekreacyjnej, zwiększającej różnorodność form wypoczynku, a także przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu poprzez zastosowanie elementów zielono-błękitnej infrastruktury i edukację ekologiczną. Zabudowane centrum Polanicy-Zdroju nie dysponuje wolną powierzchnią, możliwą do przeznaczenia na duży obszar rekreacyjny. Dodatkowym czynnikiem przemawiającym za lokalizacją przedsięwzięcia, jest jego współdzielenie z sąsiadującym obszarem zdegradowanym, wyznaczonym podczas delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali Miasta i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo. Zakładają one możliwość korzystania z nowej infrastruktury publicznej nie tylko przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całego Miasta. Należy również zaznaczyć, że realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie będzie skutkować przenoszeniem się problemów na inne obszary, co mogłoby prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna, czy marginalizacja.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zobrazowana została w załączniku nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.3.2. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczyniać się do realizacji celów rewitalizacji. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji, a także ich pożądane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny przedstawiono w rozdziale 7.1. Z kolei spójność pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z kierunkami działań, które realizują, została przedstawiona w rozdziale 7.2. Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się również zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Miasta w innych sferach, co wpłynie na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały również opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie będą one stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 19. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej	środowiskowej
PZ nr 1	Adaptacja obiektów dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara” do pełnienia nowych funkcji					
PZ nr 2	Rozwój funkcji społecznych Parku Zdrojowego					
PZ nr 3	Wzmocnienie potencjału Ośrodka Sportu i Rekreacji					
PZ nr 4	Poszerzenie funkcjonalności Parku Leśnego dla celów rekreacji, edukacji ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu					
PU nr 1	Modernizacja Dworca Autobusowego					
PU nr 2	Budowa mieszkań komunalnych					
PU nr 3	Rozbudowa monitoringu miejskiego					

Źródło: opracowanie własne.

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Ma to przeciwdziałać również fragmentacji działań tj. tzw. „rewitalizacji technicznej” lub „rewitalizacji społecznej”, które to pojęcia są błędnie stosowane, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa.

Ponadto poszczególne projekty zintegrowane są powiązane pomiędzy sobą, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań. Niniejszy dokument zakłada również realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają na celu wsparcie i dopełnienie projektów podstawowych, bezpośrednio ukierunkowanych na osiągnięcie celów strategicznych. Ma to prowadzić do osiągnięcia efektu synergii i zachowania kompleksowości podejmowanej interwencji. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami podstawowymi oraz ich zależność z pozostałymi przedsięwzięciami przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	PZ nr 1	PZ nr 2	PZ nr 3	PZ nr 4
PZ nr 1	Adaptacja obiektów dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara” do pełnienia nowych funkcji				
PZ nr 2	Rozwój funkcji społecznych Parku Zdrojowego				
PZ nr 3	Wzmocnienie potencjału Ośrodka Sportu i Rekreacji				
PZ nr 4	Poszerzenie funkcjonalności Parku Leśnego dla celów rekreacji, edukacji ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu				
PU nr 1	Modernizacja Dworca Autobusowego				
PU nr 2	Budowa mieszkań komunalnych				
PU nr 3	Rozbudowa monitoringu miejskiego				

Źródło: opracowanie własne.

8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 z procedurami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Gminy Polanica-Zdrój na lata 2022-2027. Wspólnymi organami w realizacji obu wymienionych dokumentów będzie Burmistrz Miasta Polanica-Zdrój odpowiedzialny za stymulowanie i koordynację działań, a także odpowiednie Wydziały Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju oraz jednostki realizujące poszczególne działania czy zadania wynikające z Programu, które będą zlecane w taki sposób, aby wykonywały je podmioty mające do tego najlepsze kompetencje.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji, na którego czele będzie stał Przewodniczący.

Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 12.

8.3.4. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, stąd działania rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym Programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2004-2006, 2007-2013 oraz 2014-2020 oraz kolejnej perspektywie. Stanowią one kontynuację i uzupełnienie wcześniejszych projektów. Ponadto wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich projektów pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków, co wzmocni efektywność i skuteczność podejmowanych działań.

Tabela 21. Wybrane przedsięwzięcia związane z procesem rewitalizacji realizowane w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich.

Perspektywa finansowa 2004-2006				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Wymiana oświetlenia przy drodze krajowej nr 8 w miejscowości Polanica Zdrój	150 000,00 zł	112 500,00 zł	Gmina Polanica-Zdrój
2.	Zintegrowany System Informacji Turystycznej regionu kłodzkiego pogranicza	94 291,60 zł	69 856,95 zł	Gmina Polanica-Zdrój
Perspektywa finansowa 2007-2013				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Przebudowa Parku Zdrojowego w Polanicy Zdroju wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych	17 397 588,19 zł	11 926 073,35 zł	Gmina Miejska Polanica-Zdrój
2.	Rozbudowa i modernizacja Teatru Zdrojowego im. M. Œwiklińskiej w Polanicy - Zdroju na potrzeby Międzynarodowego Centrum Konferencyjno-Kulturalnego	8 298 348,47 zł	4 485 231,19 zł	Gmina Polanica-Zdrój
3.	Podniesienie atrakcyjności uzdrowiskowej Polanicy-Zdroju poprzez wykonanie trasy spacerowej nad rzeką Bystrzycą Dusznicką	2 400 686,92 zł	1 406 247,76 zł	Gmina Polanica-Zdrój
4.	Budowa ścieżek edukacji ekologicznej na terenie Parku Leśnego w Polanicy - Zdroju	1 052 715,38 zł	787 157,29 zł	Gmina Polanica-Zdrój
5.	Nowe umiejętności szansą na nowe życie	777 715,56 zł	661 058,23 zł	Gmina Polanica-Zdrój/Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanicy-Zdroju
6.	Wykonanie termomodernizacji budynków szkolnych Gimnazjum im. dr Józefa Matuszewskiego przy ul. Zdrojowej 34 w Polanicy-Zdroju	1 139 532,22 zł	556 601,23 zł	Gmina Polanica-Zdrój
7.	„Rewitalizacja Obszaru Miejskiego w Polanicy – Zdroju”	657 145,48 zł	442 735,35 zł	Gmina Polanica-Zdrój
8.	Poprawa bezpieczeństwa turystów poprzez wykonanie monitoringu wizyjnego w Parku Zdrojowym w Polanicy - Zdroju	612 534,35 zł	388 115,68 zł	Gmina Miejska Polanica-Zdrój
9.	Wykonanie monitoringu wizyjnego w Polanicy-Zdroju - II ETAP	165 408,84 zł	115 777,58 zł	Gmina Polanica-Zdrój
10.	Indywidualizacja nauczania klas I-III w Polanicy - Zdroju	81 731,74 zł	69 471,98 zł	Gmina Polanica-Zdrój

11.	Budowa instalacji do stabilizacji tlenowej odpadów biodegradowalnych przy oczyszczalni ścieków w Szalejowie Górnym	5 599 415,10 zł	3 657 919,87 zł	Miejski Zakład Komunalny w Polanicy-Zdroju Sp. z o.o
12.	Budowa punktu przeładunkowego odpadów komunalnych zlokalizowanego w Polanicy-Zdroju przy ul. Polnej 1	2 229 603,48 zł	1 253 883,06 zł	Miejski Zakład Komunalny w Polanicy-Zdroju Sp. z o.o
Perspektywa finansowa 2014-2020				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Przebudowa oświetlenia drogowego na terenie Gmin Polanica-Zdrój, Chocianów, Ścinawa i Miasta Lubin	70 573 395,01 zł	52 930 046,26 zł	Gmina Polanica-Zdrój
2.	Przebudowa kanalizacji deszczowej na terenie m. Polanica-Zdrój i Szczytnej	12 905 463,56 zł	10 664 190,82 zł	Gmina Polanica-Zdrój
3.	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej - Szkoły Podstawowej Stowarzyszenia "Edukator" w Polanicy-Zdroju	3 928 398,25 zł	3 339 138,50 zł	Gmina Polanica-Zdrój
4.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Szalejowie Górnym	2 547 338,00 zł	1 739 936,18 zł	Gmina Polanica-Zdrój
5.	Rozwój i poprawa jakości usług społecznych świadczonych w Gminie Polanica-Zdrój	1 863 317,00 zł	1 583 819,45 zł	Gmina Polanica-Zdrój
6.	Nasza Aktywna Rodzina	148 282,35 zł	123 082,35 zł	Gmina Polanica-Zdrój
7.	Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji podstawowej - cel Gminy Polanica-Zdrój	92 631,00 zł	78 736,35 zł	Gmina Polanica-Zdrój
8.	Aktywna Rodzina	94 336,20 zł	76 336,20 zł	Gmina Polanica-Zdrój
9.	Dołącz do aktywnych	75 857,50 zł	63 857,50 zł	Gmina Polanica-Zdrój
10.	Publiczny Internet w Gminie Polanica-Zdrój	64 368,00 zł	54 712,80 zł	Gmina Polanica-Zdrój
11.	Rozbudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Specjalistycznego Centrum Medycznego S.A. w Polanicy-Zdroju wraz z doposażeniem	3 366 061,23 zł	2 692 848,98 zł	Specjalistyczne Centrum Medyczne Spółka Akcyjna w Polanicy-Zdrój
12.	Instalacja wysokosprawnej trigeneracji w Specjalistycznym Centrum Medycznym S.A. w Polanicy-Zdroju	4 170 930,00 zł	1 574 223,30 zł	Specjalistyczne Centrum Medyczne Spółka Akcyjna w Polanicy-Zdrój
13.	"Mądry umysł - silny umysł"	275 950,00 zł	234 557,50 zł	Spółeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” w Łomży, Oddział w Polanicy-Zdroju

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacji.gov.pl.

8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Miasto może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa dolnośląskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027. Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

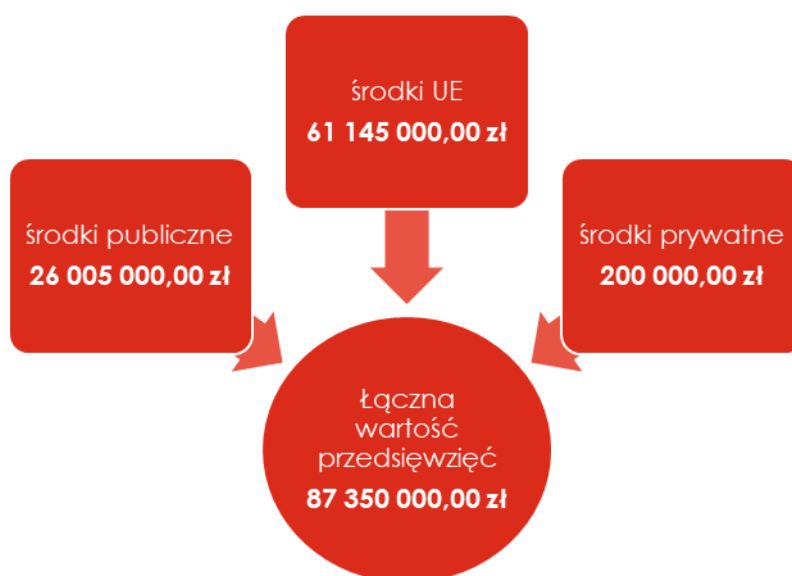
Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych projektów zintegrowanych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne, środki UE oraz środki prywatne. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 87,35 mln zł, z czego 26,01 mln zł wydatkowana zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Miasta Polanica-Zdrój, 61,15 mln zł finansowana będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 70% dofinansowania), a pozostała kwota ze środków prywatnych.

Rysunek 28. Szacunkowe zestawienie wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Miasta. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej dla Województwa Dolnośląskiego, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych projektów.

Tabela 22. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
PZ NR 1	Adaptacja obiektów dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara” do pełnienia nowych funkcji	Gmina Polanica-Zdrój	15 200 000,00	4 510 000, 00	10 640 000,00	50 000,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, PPP)
PZ NR 2	Rozwój funkcji społecznych Parku Zdrojowego	Gmina Polanica-Zdrój	1 500 000,00	400 000,00	1 050 000,00	50 000,00	- - Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów pożyczki, kredyty, środki konserwatora zabytków)
PZ NR 3	Wzmocnienie potencjału Ośrodka Sportu i Rekreacji	Gmina Polanica-Zdrój	32 850 000,00	9 805 000,00	22 995 000,00	50 000,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 4	Poszerzenie funkcjonalności Parku Leśnego dla celów rekreacji, edukacji ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu	Gmina Polanica-Zdrój	7 600 000,00	2 230 000,00	5 320 000,00	50 000,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW)
PU NR 1	Modernizacja Dworca Autobusowego	Gmina Polanica-Zdrój	10 000 000,00	3 000 000,00	7 000 000,00	0,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PU NR 2	Budowa mieszkań komunalnych	Gmina Polanica-Zdrój	20 000 000,00	6 000 000,00	14 000 000,00	0,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty)
PU NR 3	Rozbudowa monitoringu miejskiego	Gmina Polanica-Zdrój	200 000,00	60 000,00	140 000,00	0,00	- Budżet Miasta Polanica-Zdrój - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty)
Ogółem			87 350 000,00	26 005 000,00	61 145 000,00	200 000,00	-

Źródło: opracowanie własne.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania Miasta, realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie jego przygotowania, jak również podczas realizacji, monitoringu i ewaluacji. Z tego względu wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja Programu zakłada aktywną współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym jednostkom konkretnych zadań tak, aby przyniosła ona jak najlepsze efekty.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta Polanica-Zdrój. Pełni on rolę nadzorcą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania wykonywane są we współpracy z funkcjonującymi w ramach struktury Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju, Referatami: Techniczno-Inwestycyjnym, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego. Do zadań realizowanych przez pracowników Referatów, w ramach Programu Rewitalizacji należeć będzie:

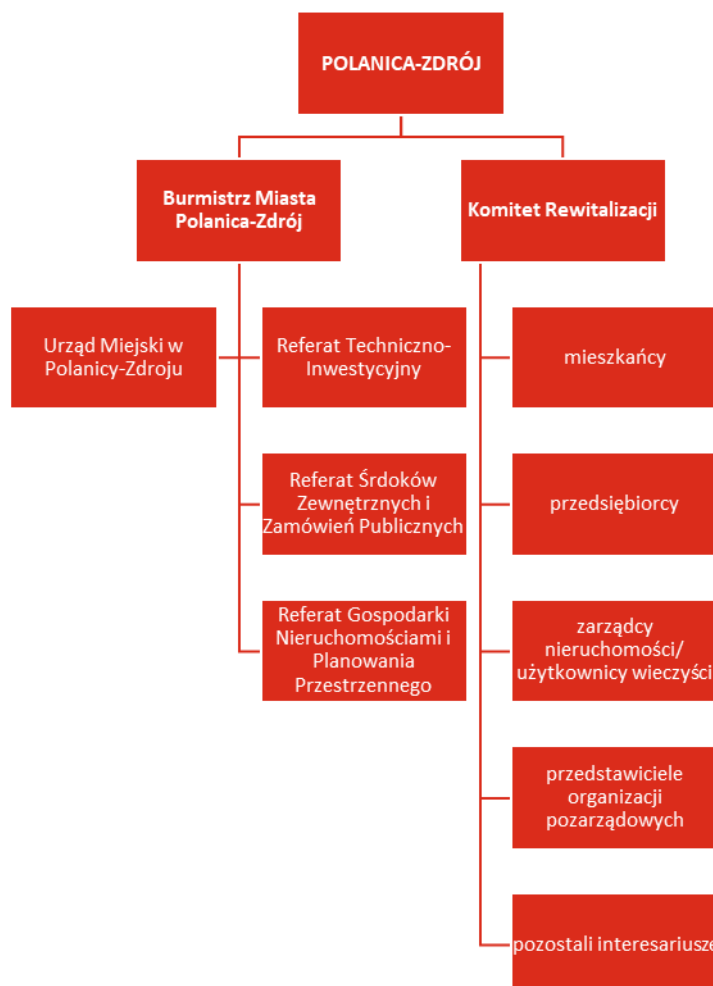
- 1) monitorowanie stopnia realizacji założeń Programu, w tym:
 - pozyskiwanie, agregacja oraz archiwizacja danych niezbędnych do oszacowania wartości wskaźników realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
 - prowadzenie analiz na podstawie zgromadzonych danych,
 - sporządzanie sprawozdań rocznych z realizacji Programu,
- 2) ocena założeń skuteczności programu,
- 3) decydowanie o potrzebie aktualizacji, bądź dokonania korekt w Programie,
- 4) identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu,
- 5) zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- 6) ocena wpływu realizacji na sytuację w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej obszaru rewitalizacji, w tym:
 - pozyskiwanie, agregacja oraz archiwizacja danych niezbędnych do oszacowania wartości wskaźników oddziaływania,
 - prowadzenie analiz na podstawie zgromadzonych danych,
- 7) ewaluacja ex-post realizacji Programu.

Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Miejska zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta oraz sprawuje funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Miasta Polanicy-Zdroju. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Burmistrza, oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac

nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032.

Rysunek 29. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój.

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Koszty zarządzania

Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Miasta i stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników Urzędu Miasta w 2022 roku wyniosło 5 684,78 zł, co stanowiło ponad 82 tys. zł całkowitych wydatków na pracownika w skali roku. Osobami najbardziej zaangażowanymi w proces zarządzania Programem będą pracownicy Referatów: Techniczno-Inwestycyjnego, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego (około 5 osób). Wynika z tego, że roczne koszty zarządzania Programem wyniosą około 440 tys. zł. Należy jednak zwrócić uwagę, że zadania dotyczące rewitalizacji będą wykonywane w części etatu (w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych), co pozwala wnioskować, że koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji będą niższe.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 10 lat. Rok 2023 jest rokiem kończącym prace nad przygotowywaniem dokumentu oraz rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym roku planuje się również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obowiązuje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3 letnie okresy. Rok 2032 jest rokiem kończącym Program, w którym zostanie przeprowadzona ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 23. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.

2023	2023-2025	2026-2028	2029-2031	2032
Prace nad GPR:	Pierwszy okres realizacji GPR:	Drugi okres realizacji GPR:	Trzeci okres realizacji GPR:	Czwarty okres realizacji oraz zakończenie prac nad GPR:
Uchwalenie GPR	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2023-2025	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2026-2028	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2029-2031	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2032
Przekazanie obowiązków Referatom: Techniczno-Inwestycyjnemu, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2023 (do 31 marca 2024 r.), 2024 (do 31 marca 2025 r.), 2025 (do 31 marca 2026 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2026 (do 31 marca 2027 r.), 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca 2029 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2029 (do 31 marca 2030 r.), 2030 (do 31 marca 2031 r.), 2031 (do 31 marca 2032 r.)	Opracowanie rocznego raportu monitoringowego za rok 2032 (do 31 marca 2033 r.)
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2023-2025 (do 30 kwietnia 2026 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2026-2028 (do 30 kwietnia 2029 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2029-2031 (do 30 kwietnia 2032 r.)	Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2023-2032

Źródło: opracowanie własne.

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania czynników i zjawisk kryzysowych występujących na terenie Miasta Polanica-Zdrój fundamentalne było nawiązanie współpracy z instytucjami publicznymi, których działalność ukierunkowana jest na obsługę mieszkańców oraz przeciwdziałanie problemom występujących w społeczności lokalnej. W celu pozyskania danych niezbędnych do przeprowadzenia analiz nawiązano współpracę z: różnymi wydziałami Urzędu Miejskiego w Polanicy-Zdroju, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, Starostwem Powiatowym, Komendą Powiatową Policji, oraz placówkami edukacyjnymi zlokalizowanymi na terenie Miasta Polanica-Zdrój. Dzięki współpracy z wyżej wskazanymi instytucjami możliwe było opracowanie kompleksowej bazy danych, na podstawie której przeprowadzono delimitację obszarów zdegradowanych w Polanicy-Zdroju.

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa umożliwiła wskazanie obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, które uznane zostały za obszary predestynowane do objęcia procesem rewitalizacji. Dysponując diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój oraz wstępnym obszarem rewitalizacji przeprowadzono konsultacje społeczne. Od dnia 4 listopada 2022 r. do dnia 6 grudnia 2022 r. wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój. Konsultacje odbyły się w następujących formach:

1. zbierania uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego;
2. spotkania konsultacyjnego on-line w dniu 16 listopada 2022 r., na którym przedstawiona została propozycja wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także zapewniona została możliwość złożenia uwag i przedstawienia opinii;
3. ankiety, której wyniki zostały przedstawione w rozdziale 3 niniejszego dokumentu.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom Miasta Polanica-Zdrój,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Miasta,

- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Miasta,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami dotyczącymi założeń programu. W wyniku konsultacji społecznych, nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu. Z kolei wnioski z badań ankietowych, w ramach których pozyskano 32 formularze, wykorzystane zostały do opracowywania diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz oceny charakteru i skali potrzeb rewitalizacyjnych.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych ww. projektu uchwały wraz z załącznikami, zamieszczono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji w następujących formach:

1. na stronie podmiotowej Miasta w Biuletynie Informacji Publicznej: bip.polanica.pl;
2. na stronie internetowej www.polanica.pl;
3. na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Miejskim w Polanicy-Zdroju, ul. Jarosława Dąbrowskiego 3, 57-320 Polanica-Zdrój;
4. w mediach społecznościowych.

Na etapie programowania zaproszono również interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne. Ponadto odbył się wywiad focusowy z przedstawicielami Miasta z obszaru pomocy społecznej, rozwoju, planowania przestrzennego i ochrony środowiska, w celu wypracowania spójnych działań rewitalizacyjnych w oparciu o zidentyfikowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne obszaru.

Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialne będą Referaty: Techniczno-Inwestycyjny, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji. Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpi również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego prowadzone będą konsultacje społeczne.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań. Takie działania wpłyną również na zwiększenia poczucia współodpowiedzialności, przynależności do miejsca zamieszkania i dbania o wspólną przestrzeń oraz zintegrują społeczność bez względu na wiek czy status społeczny.

Wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej Miasta, mediach społecznościowych, lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie Miasta.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

12.1. Monitoring programu

System monitorowania procesu rewitalizacji prowadzony będzie przez Referaty: Techniczno-Inwestycyjny, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego we współpracy z Komitetem Rewitalizacji i obejmował będzie zarówno monitoring częściowy przeprowadzany rokrocznie oraz końcową ewaluację założeń Programu. Monitoring procesu rewitalizacji polega na systematycznym gromadzeniu danych pozwalających określić stopień realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także wpływ realizacji tych przedsięwzięć na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru rewitalizacji.

Prowadzony on będzie w trzech płaszczyznach:

1. monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji (listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nakładów finansowych, przewidywanych rezultatów);
2. bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów za pomocą karty oceny projektu/przedsięwzięcia stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego Programu;
3. monitorowanie stopnia realizacji celów oraz skutków realizacji Programu za pomocą wskaźników produktu i rezultatu dotyczących przedsięwzięć podstawowych zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszego dokumentu oraz wskaźników oddziaływania.

Analiza wartości wskaźników produktu i rezultatu pozwoli na uzyskanie informacji o stopniu realizacji danego przedsięwzięcia, natomiast wskaźniki oddziaływania wskażą w jakim stopniu przeprowadzony proces rewitalizacji wpłynął na poprawę sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Do wskaźników oddziaływania zaliczono część wskaźników wykorzystanych w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Miasta Polanica-Zdrój oraz wskaźniki identyfikujące kluczowe problemy na obszarze rewitalizacji. Monitoring realizacji celów Programu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24. Monitoring realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji.

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w roku bazowym	Wartość docelowa na koniec roku 2032	Źródło danych
1. Atrakcyjna przestrzeń do życia	Liczba budynków i obiektów technicznych zmodernizowanych w procesie rewitalizacji	0	5	UM Polanica-Zdrój
	Liczba budynków poddanych termomodernizacji w procesie rewitalizacji	0	4	UM Polanica-Zdrój
	Liczba budynków wyposażonych w instalacje OZE w procesie rewitalizacji	0	2	UM Polanica-Zdrój
	Liczba rozwiązań z zakresu zielono-błękitnej infrastruktury zastosowanych na obszarze rewitalizacji	0	5	UM Polanica-Zdrój
	Roczna liczba stwierdzonych przestępstw na obszarze rewitalizacji	40	30	KPP Kłodzko
	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	890	950	UM Polanica-Zdrój
2. Zintegrowane społeczeństwo obywatelskie	Liczba obiektów i przestrzeni wykorzystywanych do promowania lokalnego dziedzictwa w procesie rewitalizacji	0	2	UM Polanica-Zdrój
	Liczba organizacji pozarządowych, funkcjonujących na obszarze rewitalizacji	9	11	UM Polanica-Zdrój
	Liczba mieszkań komunalnych utworzonych w procesie rewitalizacji	0	20	UM Polanica-Zdrój
	Liczba cyklicznych wydarzeń integracyjnych organizowanych rocznie w wyniku procesu rewitalizacji	0	6	UM Polanica-Zdrój
3. Atrakcyjne i dostępne usługi	Liczba obiektów zaadaptowanych w procesie rewitalizacji do pełnienia nowych funkcji	0	4	UM Polanica-Zdrój
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ramach procesu rewitalizacji	0	4	UM Polanica-Zdrój
	Liczba obiektów zwiększających ofertę spędzania czasu wolnego, utworzonych w procesie rewitalizacji	0	4	UM Polanica-Zdrój
	Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji	51	45	PUP Kłodzko
	Liczba wydarzeń integrujących przedsiębiorców, organizowanych rocznie w wyniku procesu rewitalizacji	0	1	UM Polanica-Zdrój

Źródło: opracowanie własne.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki prowadzonemu corocznemu monitoringowi Gminnego Programu Rewitalizacji, a także ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych dokonywanej raz na 3 lata przez Burmistrza Miasta Polanica-Zdrój przy pomocy Referatów: Techniczno-Inwestycyjnego, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także

Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, a następnie oraz ogłaszany będzie na stronie podmiotowej Miasta Polanica-Zdrój w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powodzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie, w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Miasta Polanica-Zdrój wraz z Referatami: Techniczno-Inwestycyjnym, Środków Zewnętrznych i Zamówień Publicznych, a także Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego, w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032, Burmistrz występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto Referaty odpowiedzialne będą za przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad ustalonych przez Referaty. Na podstawie zebranych wniosków, Referaty będą mogły wnioskować do Burmistrza Miasta Polanica-Zdrój i Rady Miejskiej o wprowadzenie zmian w treści dokumentu.

Rysunek 30. Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój.

Źródło: opracowanie własne.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.
2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Miasta Polanica-Zdrój są to:

- Uchwała nr II/17/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 23 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Polanica-Zdrój na lata 2022-2026”;
- Uchwała nr VI/50/2016 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Polanica-Zdrój;
- Uchwała nr VI/44/2003 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 25 marca 2003 roku w sprawie ustanowienia uprawnień na rzecz nabywców nieruchomości oraz zwolnienia Burmistrza Miasta Polanica -Zdrój z obowiązku zbywania nieruchomości w drodze przetargu.

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji uchwali Rada Miejska w Polanicy-Zdroju w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnił będzie funkcję opiniodawczo-doradczą.

Zakłada się, że w strukturach Komitetu Rewitalizacji znajdą się m.in. przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i oświaty czy przedsiębiorców działających w obszarze rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale w drodze konsultacji społecznych.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne Miasta, nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Obszar rewitalizacji, jak i całego Miasta Polanica-Zdrój objęty jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Polanica-Zdrój przyjętego Uchwałą Nr XLVIII/337/2006 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 24 października 2006 r. i zaktualizowanego Uchwałą Nr V/34/2019 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 16 maja 2019 r. Na podstawie analizy dokumentu, stwierdzono, iż nie wystąpi konieczność wprowadzenia zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój na lata 2023-2032, gdyż projektowane przedsięwzięcia są zgodne z polityką przestrzenną przedstawioną w Studium. W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie nastąpi zmiana funkcji obszarów wskazanych w ww. dokumencie.

Jednocześnie, zwraca się uwagę na zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 10 ust. 2 pkt 14a wskazuje na konieczność określenia w studium obszarów zdegradowanych. W aktualnym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Polanica-Zdrój brak jest uwzględnionych obszarów zdegradowanych wyznaczonych uchwałą Nr XII/124/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój. Wskazuje się zatem na potrzebę uspoźnienia Studium w zakresie określenia obszarów zdegradowanych.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

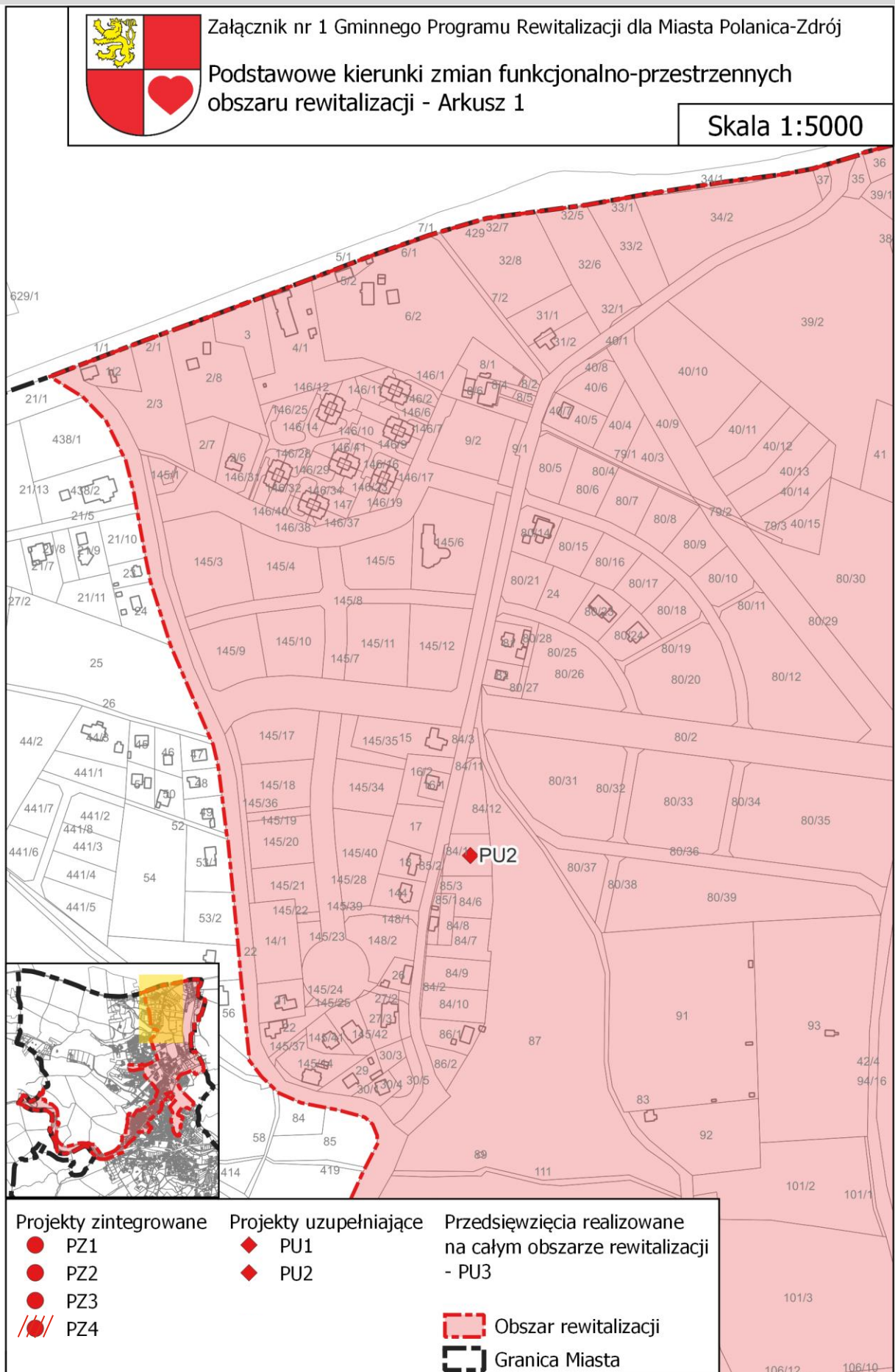
W granicach obszaru rewitalizacji obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

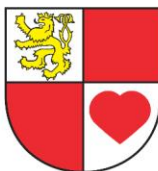
- 1) MPZP NOWY ZDRÓJ: uchwała Nr XVI/117/08 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 31 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP NOWY ZDRÓJ;
- 2) MPZP NOWY ZDRÓJ-J.KACZMARSKIEGO: uchwała Nr VI/59/2020 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP NOWY ZDRÓJ-J.KACZMARSKIEGO;
- 3) dla terenu OSiR przy ul. Zdrojowej: uchwała Nr VIII/74/2020 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 30 września 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu OSiR przy ul. Zdrojowej;
- 4) MPZP NOWY ZDRÓJ - UL. ZDROJOWA - ZAKOPIAŃSKA: uchwała Nr XII/85/2021 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 29 września 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP NOWY ZDRÓJ - UL. ZDROJOWA - ZAKOPIAŃSKA, dla obszaru położonego w rejonie ulic: Zdrojowej i Zakopiańskiej w obrębie Nowy Zdrój;
- 5) dla terenu w rejonie ulic Zdrojowej i Dąbrowskiego: uchwała Nr VI/58/2020 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w rejonie ulic Zdrojowej i Dąbrowskiego;
- 6) MPZP STARY ZDRÓJ III: uchwała Nr XXXIII/201/2013 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP STARY ZDRÓJ III;
- 7) MPZP CENTRUM - UL. LIPOWA,: uchwała XII/84/2021 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 29 września 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP CENTRUM - UL. LIPOWA, dla obszaru położonego w rejonie ulicy Lipowej w obrębie Centrum;
- 8) MPZP STARY ZDRÓJ VI: uchwała Nr VI/43/2017 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 3 lipca 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP STARY ZDRÓJ VI;
- 9) MPZP CENTRUM VI: uchwała Nr V/37/2017 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP CENTRUM VI;
- 10) MPZP NOWY ZDRÓJ - UL. MICKIEWICZA: uchwała Nr III/24/2022 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 2 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MPZP NOWY ZDRÓJ - UL. MICKIEWICZA, dla obszaru położonego w rejonie ulicy Adama Mickiewicza w obrębie Nowy Zdrój;
- 11) MPZP STARY ZDRÓJ – UL. M. KONOPNICKIEJ: uchwała Nr XII/87/2019 Rady Miejskiej w Polanicy-Zdroju z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie Stary Zdrój, przy ul. Marii Konopnickiej – MPZP STARY ZDRÓJ – UL. M. KONOPNICKIEJ;

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tych dokumentach.

17. Załączniki

Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

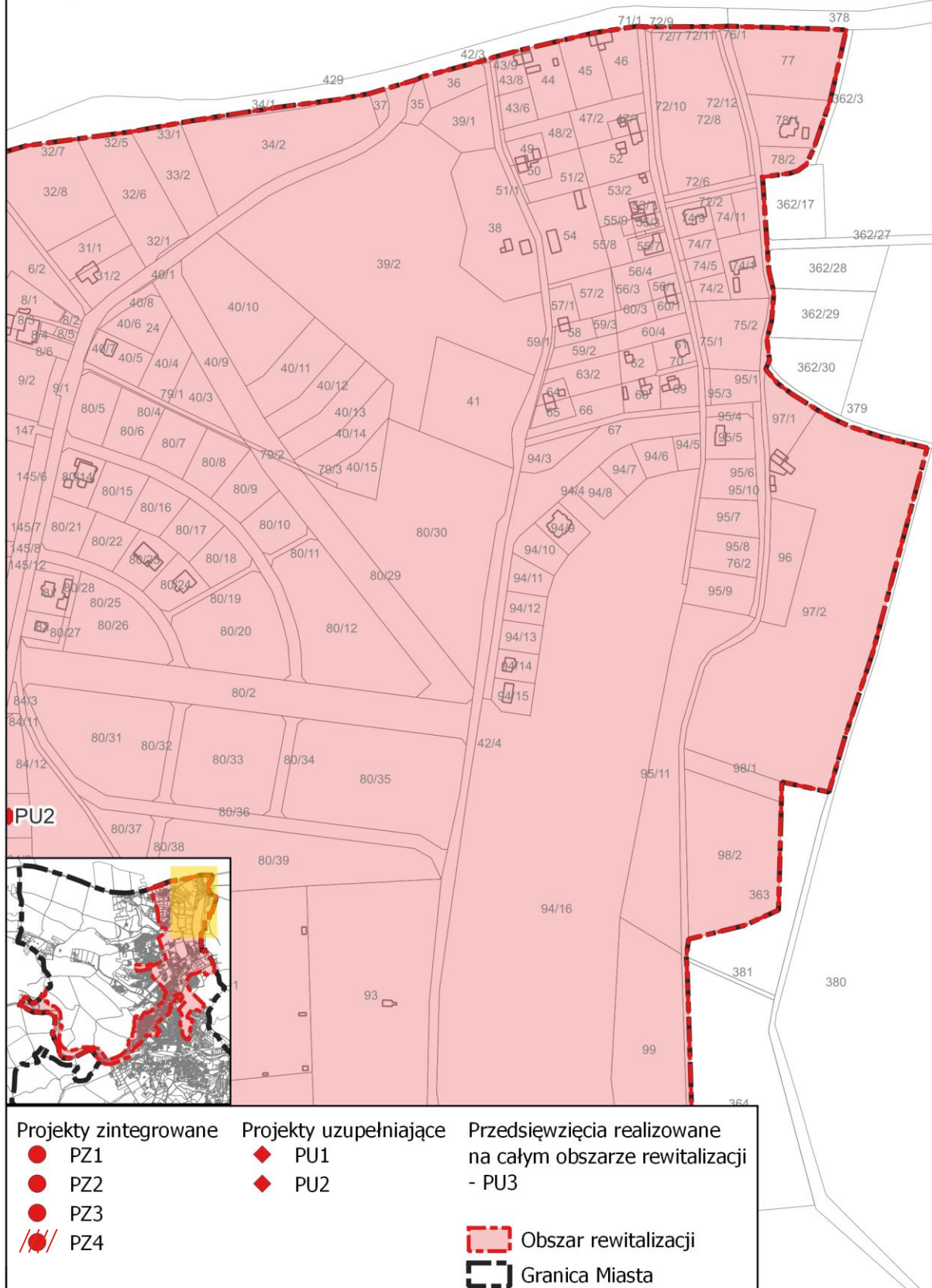

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych
obszaru rewitalizacji - Arkusz 2

Skala 1:5000

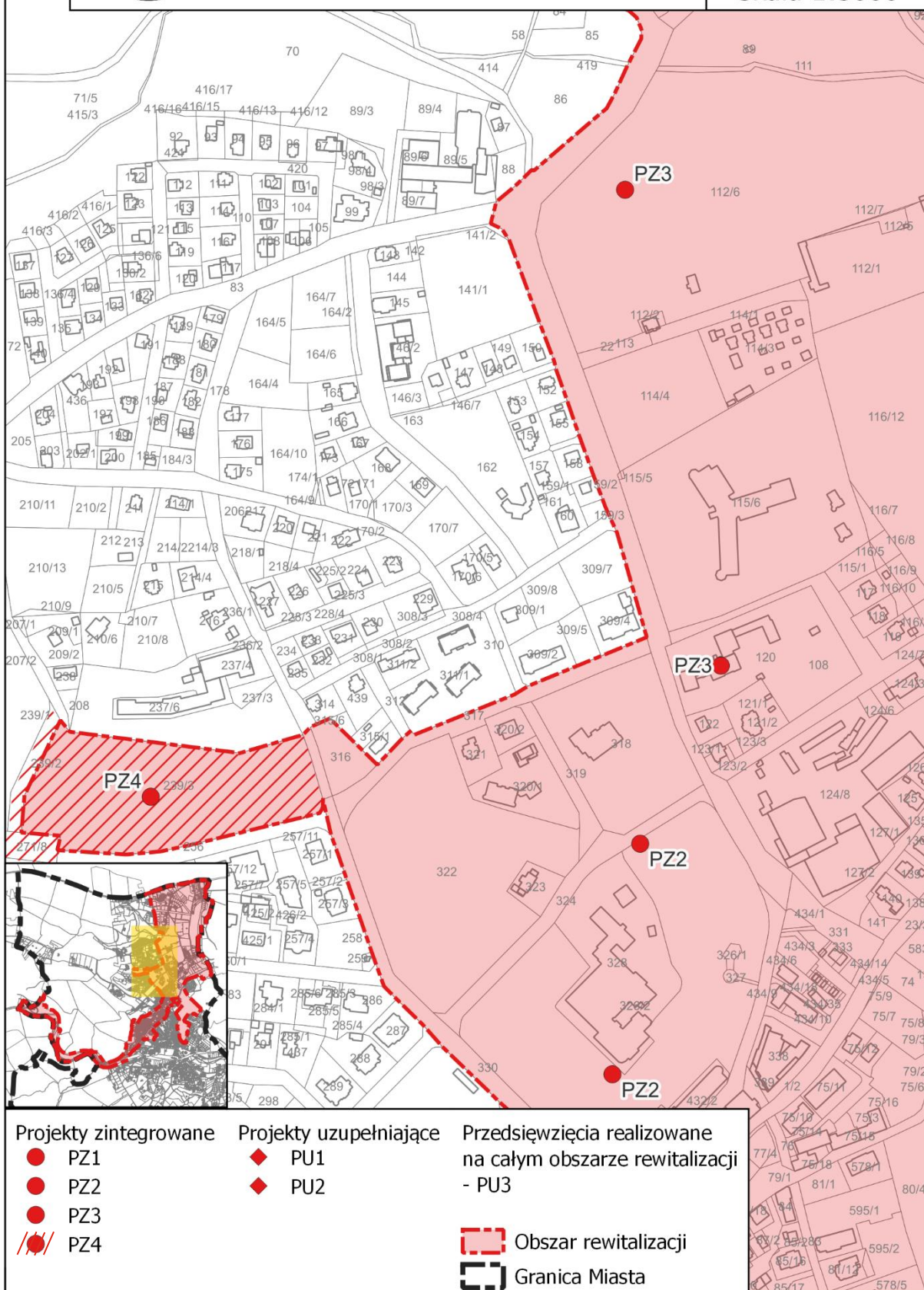

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji - Arkusz 3

Skala 1:5000

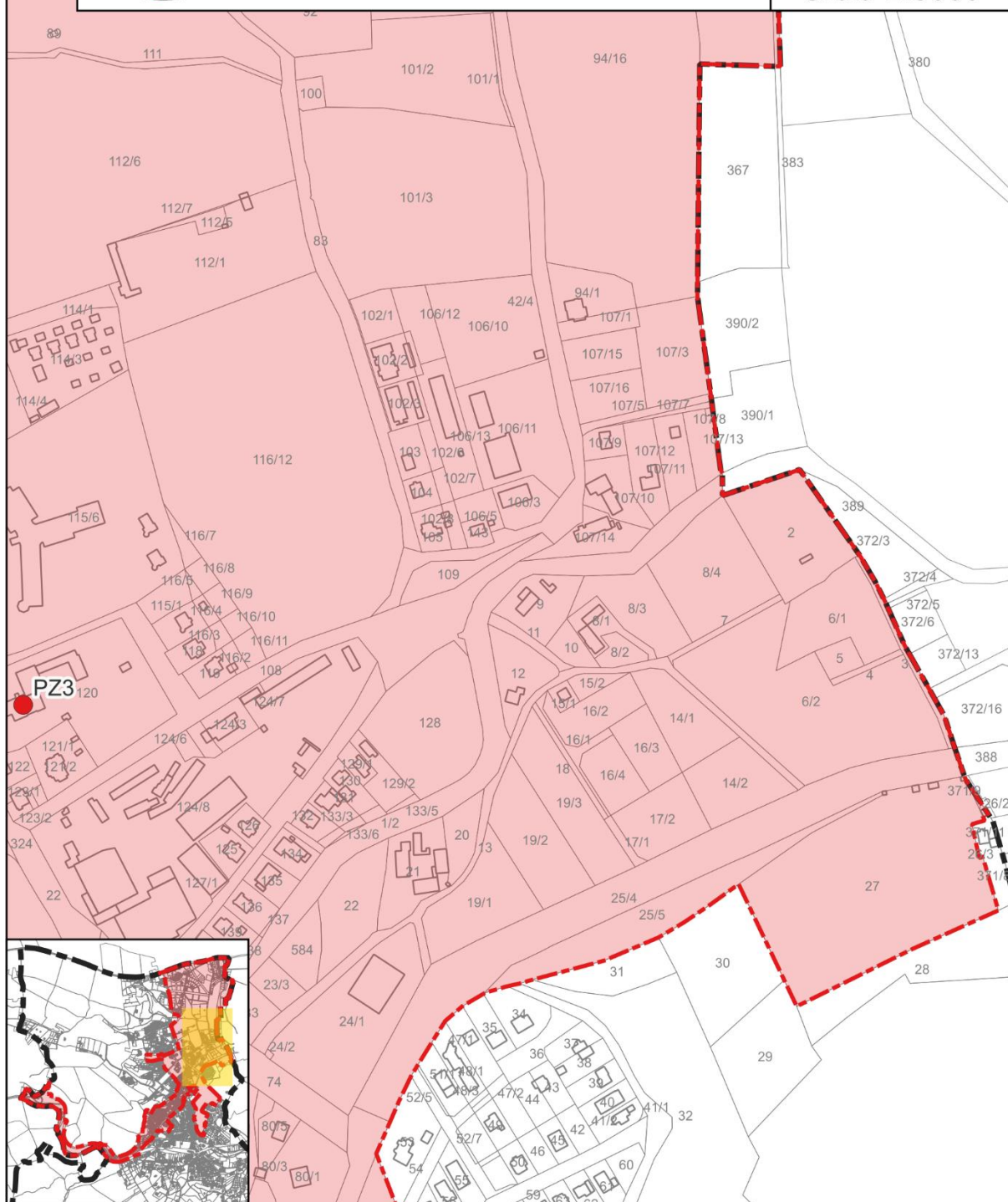

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji - Arkusz 4

Skala 1:5000

Projekty zintegrowane

- PZ1
- PZ2
- PZ3
- /// PZ4

Projekty uzupełniające

- ◆ PU1
- ◆ PU2

Przedsięwzięcia realizowane
na całym obszarze rewitalizacji
- PU3

Obszar rewitalizacji

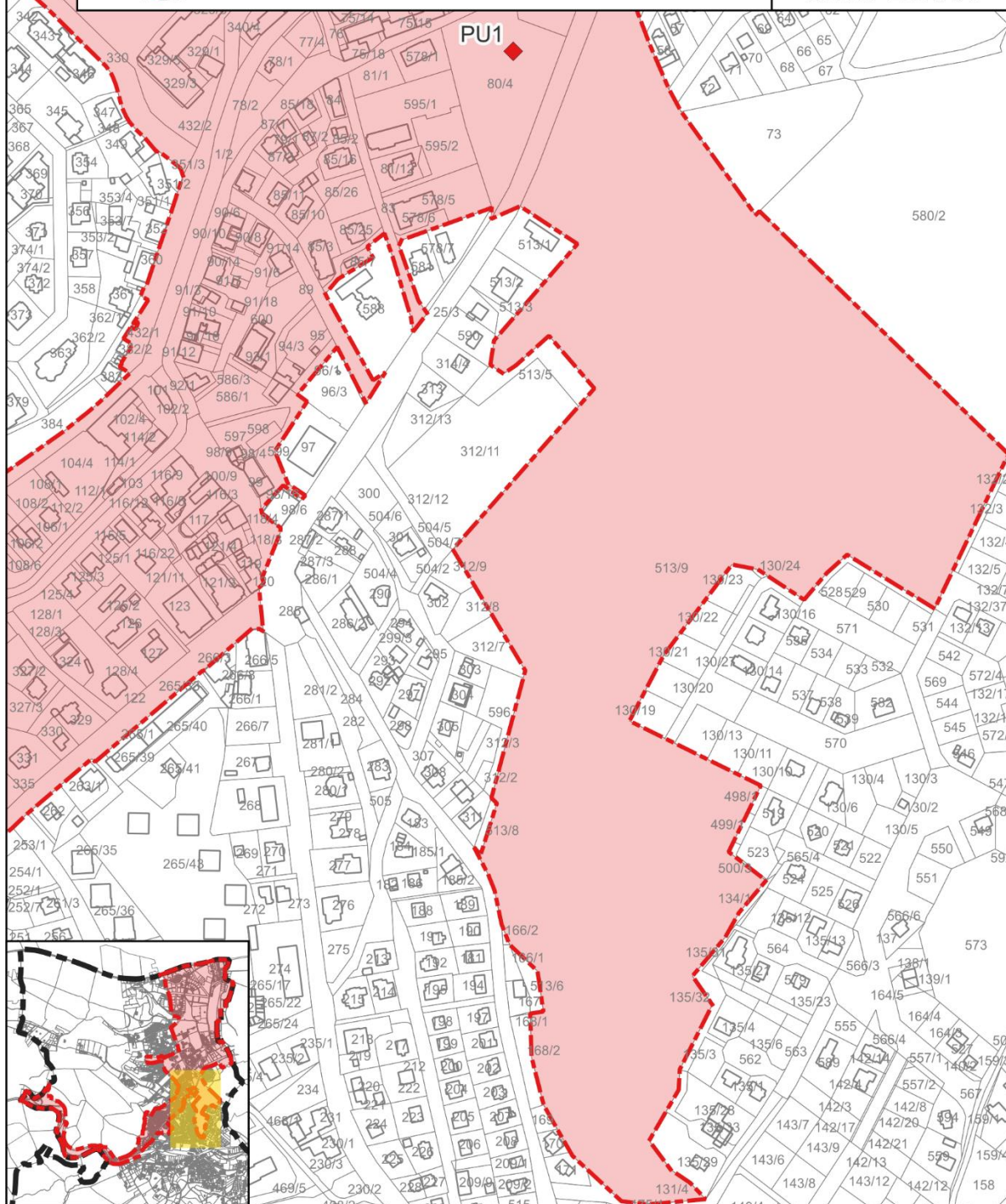
Granica Miasta

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji - Arkusz 5

Skala 1:5000

Projekty zintegrowane

- PZ1
- PZ2
- PZ3
- /● PZ4

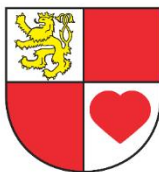
Projekty uzupełniające

- ◆ PU1
- ◆ PU2

Przedsięwzięcia realizowane na całym obszarze rewitalizacji - PU3

Obszar rewitalizacji

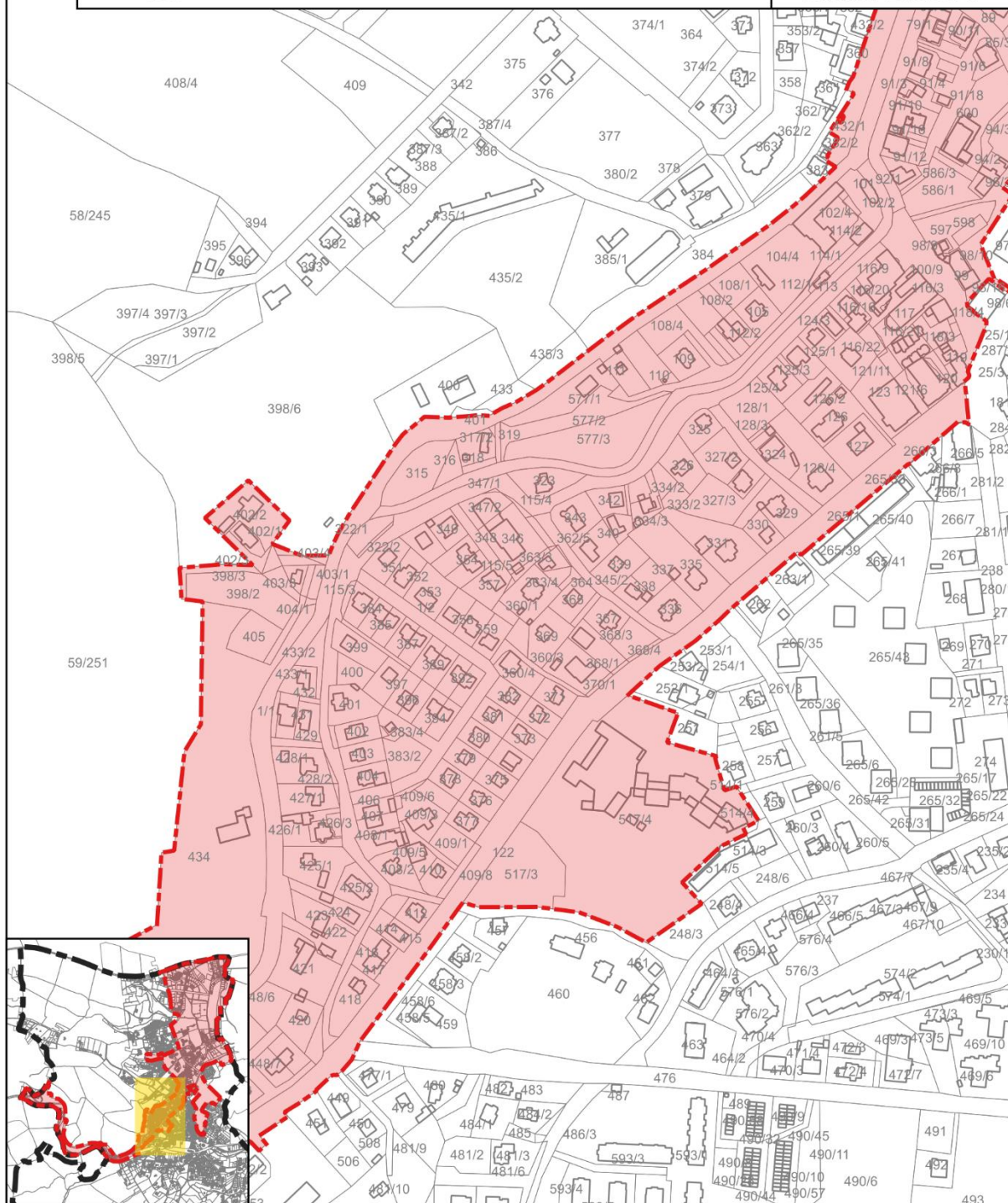
Granica Miasta

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji - Arkusz 6

Skala 1:5000

Projekty zintegrowane

- PZ1
- PZ2
- PZ3
- /// PZ4

Projekty uzupełniające

- ◆ PU1
- ◆ PU2

Przedsięwzięcia realizowane
na całym obszarze rewitalizacji
- PU3

Obszar rewitalizacji

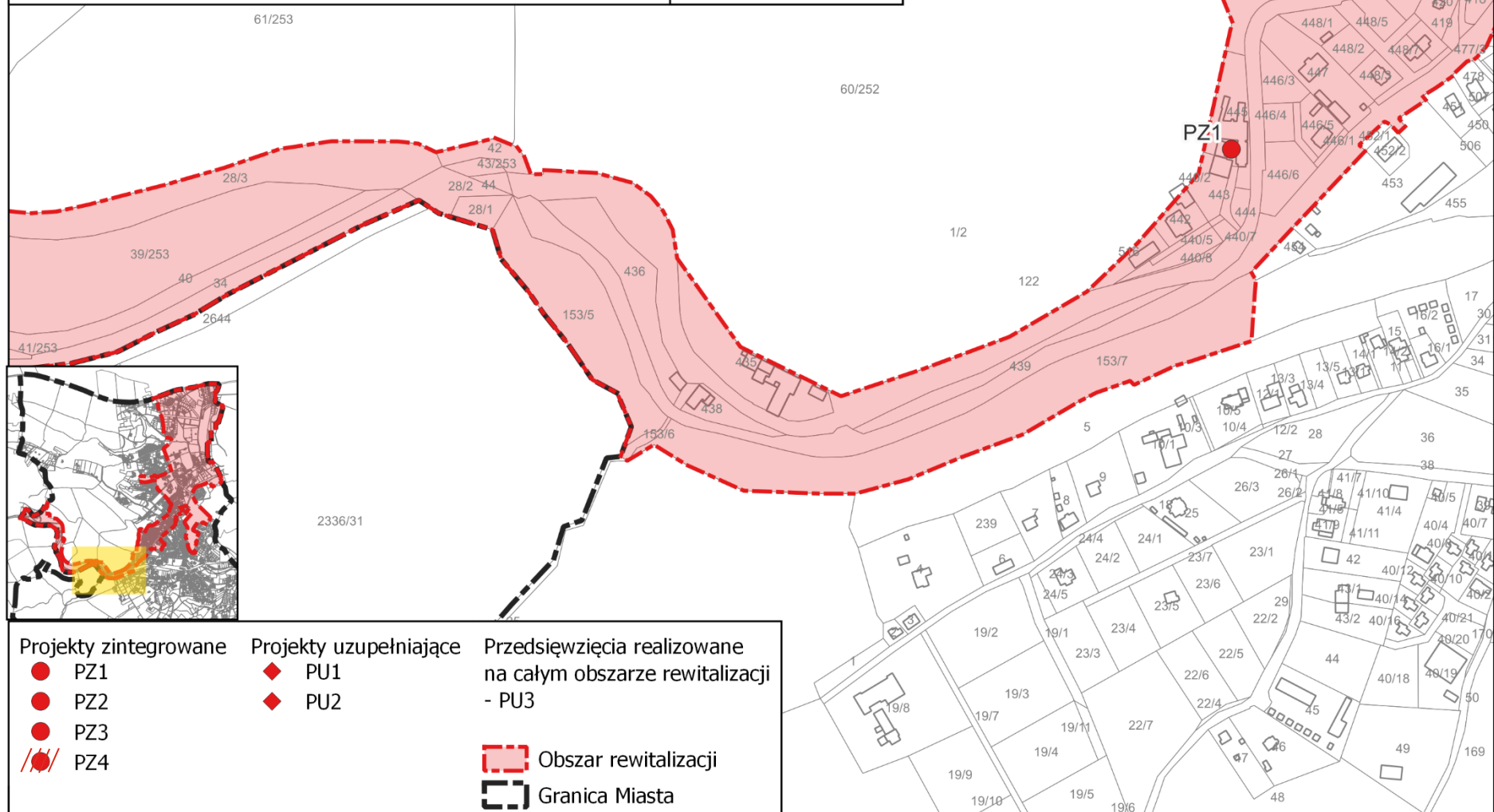
Granica Miasta

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych
obszaru rewitalizacji - Arkusz 7

Skala 1:5000

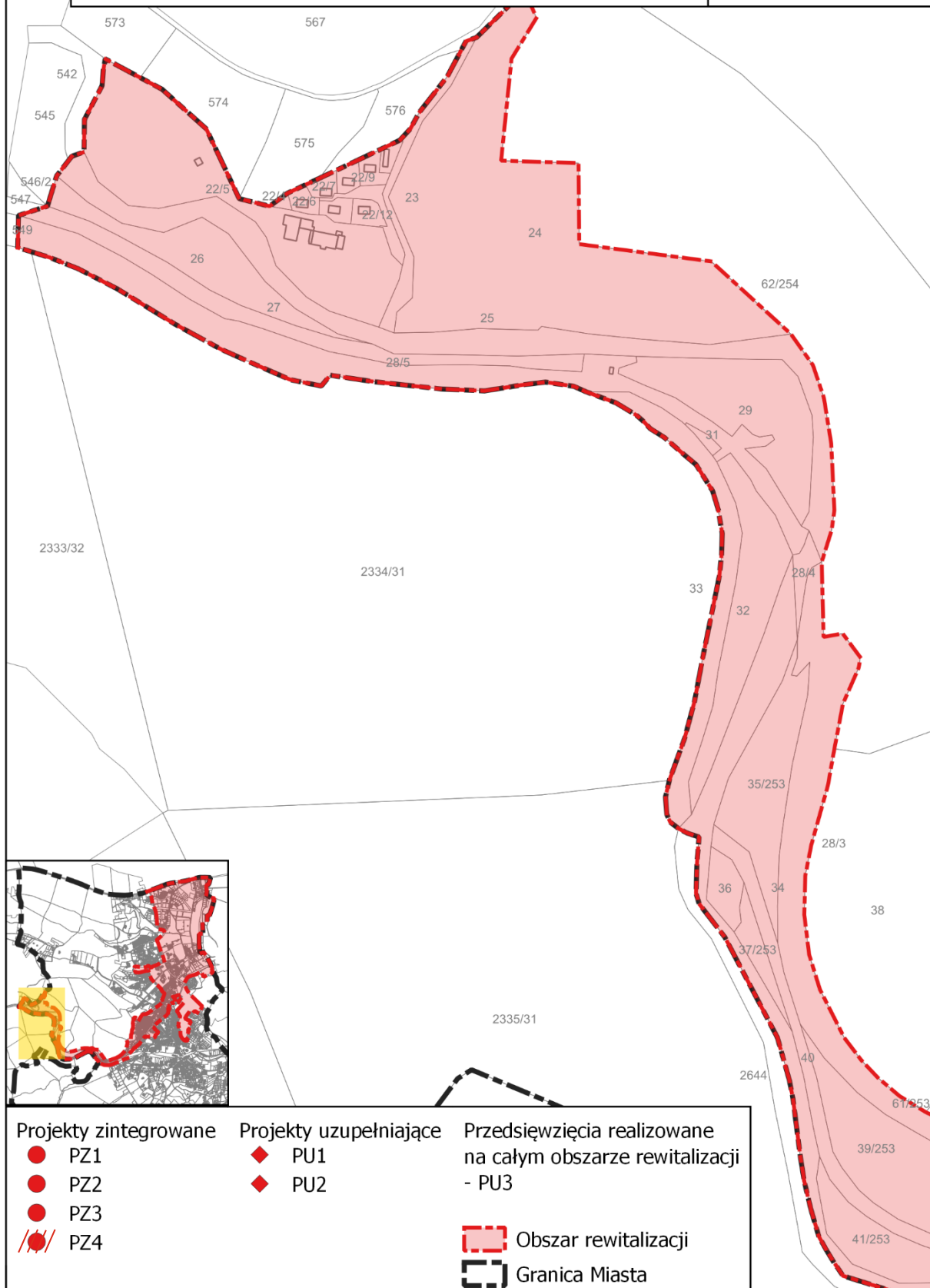

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych
obszaru rewitalizacji - Arkusz 8

Skala 1:5000

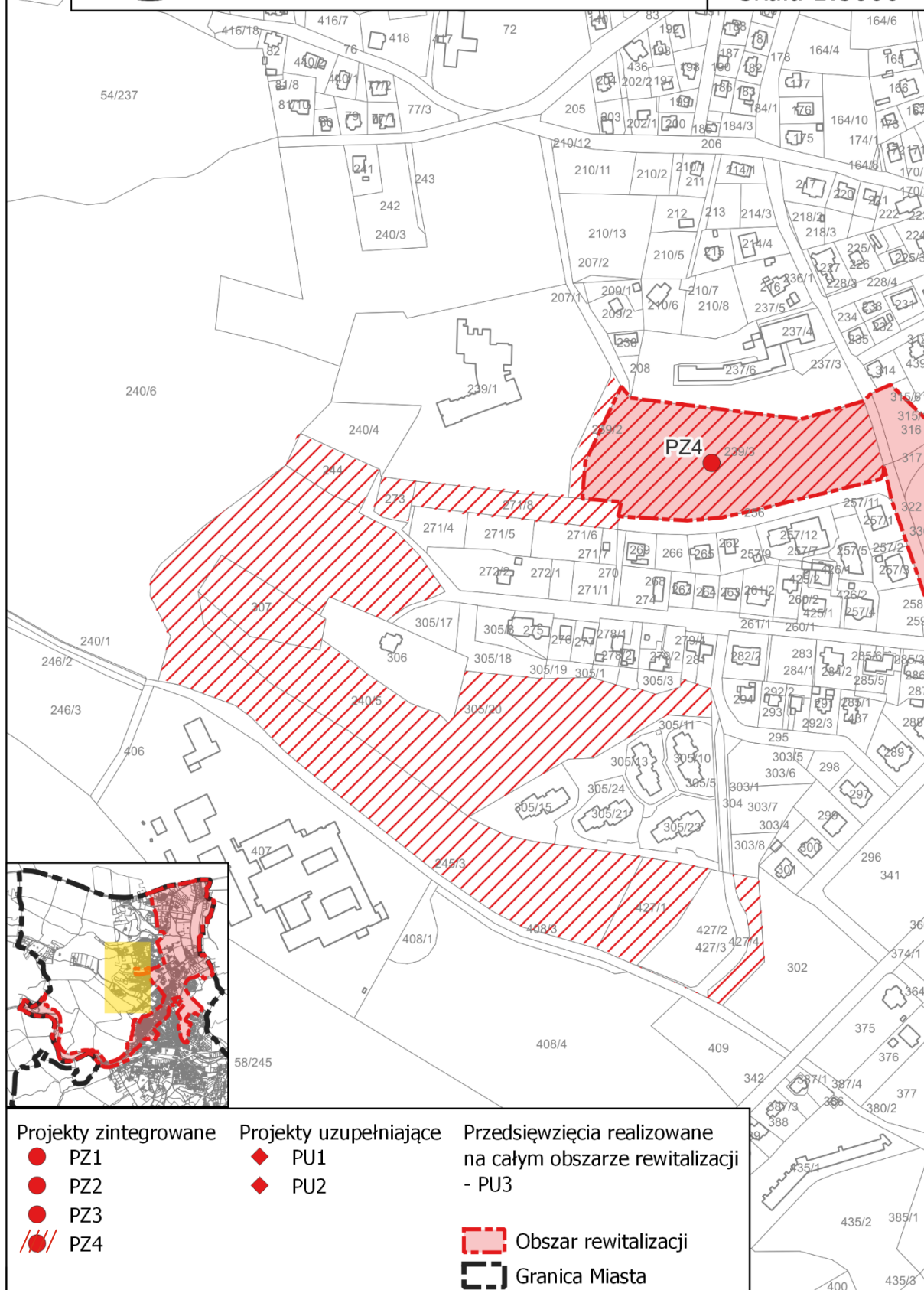

Załącznik nr 1 Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji - Arkusz 9

Skala 1:5000

Załącznik nr 2: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Nazwa przedsięwzięcia		
Jednostka odpowiedzialna		Wskaż jednostki odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia.
Partnerzy		Wskaż partnerów przedsięwzięcia lub wpisz nie dotyczy.
Miejsce realizacji		Podaj miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji.
Aktualny status projektu		Podaj aktualny postęp rzeczowy projektu: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”
Termin realizacji	Planowany	Podaj planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
	Rzeczywisty	Podaj rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
Opis realizacji projektu		Opisz zrealizowany projekt oraz zakres zrealizowanych zadań, podaj cel przedsięwzięcia, wskaż jakie problemy rozwiązuje, określ udział interesariuszy rewitalizacji w tworzeniu i realizacji przedsięwzięcia.
Rezultaty projektu		Podaj efekty zrealizowanego projektu oraz ich wpływ na negatywne zjawiska w szczególności w sferze społecznej, oraz w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej.
Nazwa wskaźnika odpowiadająca realizacji projektu i jego wartość	Wskaźnik produktu	Podaj nazwę i wartość wskaźnika produktu realizacji celów i przedsięwzięć.
	Wskaźnik rezultatu	Podaj nazwę i wartość wskaźnika rezultatu realizacji celów i przedsięwzięć.
Wartość projektu		Wskaż całkowitą wartość projektu
Poniesione koszty		Wskaż dotychczas poniesione koszty projektu
Dofinansowanie UE		Określ wartość dofinansowania ze środków unijnych
Program wsparcia		Wskaż fundusz, program wsparcia i działanie, w ramach którego został zrealizowany projekt

Spis tabel

Tabela 1. Obszary zdegradowane na terenie Miasta Polanica-Zdrój, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer.	8
Tabela 2. Lista obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji.	16
Tabela 3. Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji z obszarem całego Miasta.	20
Tabela 4. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. w szkołach na obszarze rewitalizacji na tle miasta, powiatu i województwa.	23
Tabela 5. Średni czas oczekiwania i liczba osób oczekujących na lokale socjalne i komunalne na obszarze rewitalizacji i Miasta Polanica-Zdrój w 2021 roku.	24
Tabela 6. Najwięksi pracodawcy na terenie Miasta Polanica-Zdrój.	29
Tabela 7. Stan powietrza atmosferycznego w strefie dolnośląskiej w 2021 roku.	31
Tabela 8. Najniebezpieczniejsze ulice pod względem liczby zdarzeń drogowych na obszarze rewitalizacji w latach 2020 – 2022.	38
Tabela 9. Funkcje i stan techniczny najważniejszych obiektów publicznych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.	40
Tabela 10. Charakterystyka organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji.	47
Tabela 11. Cykliczne wydarzenia organizowane w Polanicy-Zdroju.	49
Tabela 12. Cele i kierunki rewitalizacji.	57
Tabela 13. Opis dokumentów powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji.	58
Tabela 14. Opis projektu zintegrowanego nr 1.	66
Tabela 15. Opis projektu zintegrowanego nr 2.	70
Tabela 16. Opis projektu zintegrowanego nr 3.	74
Tabela 17. Opis projektu zintegrowanego nr 4.	79
Tabela 18. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	84
Tabela 19. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	90
Tabela 20. Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.	91
Tabela 21. Wybrane przedsięwzięcia związane z procesem rewitalizacji realizowane w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich.	92
Tabela 22. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	96
Tabela 23. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.	99
Tabela 24. Monitoring realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji.	103

Spis rysunków

Rysunek 1. Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Miasta Polanica-Zdrój.	8
Rysunek 2. Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój.....	9
Rysunek 3. Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji w Mieście Polanica-Zdrój.....	13
Rysunek 4. Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Polanica-Zdrój.....	15
Rysunek 5. Struktura wieku ludności na obszarze rewitalizacji.....	21
Rysunek 6. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych.....	22
Rysunek 7. Przykłady aktów wandalizmu na obszarze rewitalizacji: górne zdjęcia – Ośrodek Sportu i Rekreacji, dolne zdjęcia – Park Leśny	26
Rysunek 8. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych.....	28
Rysunek 9. Rozlewnia wód mineralnych nr 1 przy ul. Zakopiańskiej – po lewej sklep firmowy, po prawej widok ogólny	29
Rysunek 10. Budynki dawnej Huty Szkła Artystycznego „Barbara”	30
Rysunek 11. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych.....	32
Rysunek 12. Przykłady zaśmieconych miejsc na obszarze rewitalizacji: od lewej – 1) droga leśna przy al. Wojska Polskiego, 2) i 3) przepełnione kosze przy ul. Zdrojowej.....	33
Rysunek 13. Bystrzyca Dusznicka na odcinku przy al. Wojska Polskiego.	34
Rysunek 14. Ważne tereny rekreacyjne na obszarze rewitalizacji – po lewej park Zdrojowy, po prawej Park Leśny.	36
Rysunek 15. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych.	37
Rysunek 16. Przykłady parkowania na terenie Miasta: od lewej – 1) parkowanie przy budynku Uzdrawiska w Parku Uzdrawiskowym, 2) parkowanie na drodze leśnej, przy al. Wojska Polskiego.	38
Rysunek 17. Budynek Urzędu Miejskiego i Ośrodka Pomocy Społecznej	41
Rysunek 18. Stan techniczny wybranych obiektów zabytkowych w Parku Zdrojowym: budynek trafostacji i muszla koncertowa.....	41
Rysunek 19. Wybrane obiekty Ośrodka Sportu i Rekreacji: budynek Domku Sportowca, bieżnia, skatepark i teren nieczynnego basenu	42

Rysunek 20. Budynek dawnego gimnazjum przy ul. Zdrojowej	43
Rysunek 21. Budynki oświatowe na obszarze rewitalizacji: po lewej Zespół Szkolno-Przedszkolny, po prawej budowane przedszkole z oddziałami żłobkowymi.....	43
Rysunek 22. Dworzec PKS	44
Rysunek 23. Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych.....	44
Rysunek 24. Przykłady budynków mieszkalnych wymagających remontu na obszarze rewitalizacji: po lewej ul. Mickiewicza, po prawej al. Wojska Polskiego.	45
Rysunek 25. Przykłady stanu nawierzchni na obszarze rewitalizacji: po lewej trwający remont ul. Mickiewicza, po prawej okolice dworca PKS	45
Rysunek 26. Przykłady działań prośrodowiskowych w przestrzeni obszaru rewitalizacji: po lewej stanowisko ładowania pojazdów elektrycznych, po prawej nawierzchnia przepuszczalna i powierzchnie biologicznie czynne na parkingu Urzędu Miejskiego.....	51
Rysunek 27. Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.	56
Rysunek 28. Szacunkowe zestawienie wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	95
Rysunek 29. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój.	98
Rysunek 30. Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Polanica-Zdrój.	104